

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних відносин
Кафедра германської філології та перекладознавства

ДИПЛОМНА РОБОТА

магістр

Освітній рівень

Галузь знань 03 Гуманітарні науки
Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 035 Філологія
Шифр і назва спеціальності

Спеціалізація 035.04 Германські мови та літератури (переклад включно)

на тему: **«Врахування регіональних особливостей при перекладі британських діалектів та сленгу (на матеріалі кінодискурсу)»**

Шифр 15079

Виконав:

студент 2 курсу, група ФПАМ-19-1
Підпис

В.В. Могильницький
Ініціали, прізвище

Керівник: к. філол. н, доцент
Вчене звання, науковий ступінь
Підпис

Ю.Б. Давидюк
Ініціали, прізвище

Нормоконтроль: к. пед. н., доцент
Вчене звання, науковий ступінь
Підпис

О.О. Мацюк
Ініціали, прізвище

До захисту допускаю:

Зав. кафедри проф. Бойко Ю.П.

“ ” _____ 2020 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. БРИТАНСЬКІ ДІАЛЕКТИ ТА СЛЕНГИ В ПЕРЕКЛАДАЦЬКОМУ ВИМІРІ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ..	11
1.1. Нормативна мова та діалект: лінгвокультурологічні та соціолінгвістичні аспекти	11
1.2. Класифікація британських соціально-територіальних діалектів	22
1.3. Сленг в системі соціальних діалектів.....	33
1.4. Труднощі перекладу діалектних та сленгових одиниць	44
Висновки до Розділу 1	53
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НЕФОРМАЛЬНОГО РОЗМОВНОГО МОВЛЕННЯ В БРИТАНСЬКОМУ КІНОДИСКУРСІ	55
2.1. Лексико-семантичний аналіз методів перекладу британського молодіжного сленгу (на матеріалі серіалу «Misfits»)	55
2.2. Особливості перекладу фонетичних елементів естуарного англійського діалекту (на матеріалі фільму «Bridget Jones’s Diary»)	72
2.3. Особливості перекладу лексично-стилістичних елементів вульгаризму в кокні (на матеріалі фільму «The football factory»)	86
2.3.1. Переклад сленгових одиниць на позначення погроз	89
2.3.2. Переклад сленгових одиниць на позначення наркотиків та алкоголю..	92
2.3.3. Переклад сленгових одиниць на позначення насилля.....	94
2.3.4. Переклад сленгових одиниць на позначення емоційних станів	96
2.3.5. Переклад сленгових одиниць на позначення расизму.....	97
Висновки до Розділу 2	100
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	102
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	106
ДОДАТКИ	116

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

СА – стандартна англійська

ЕА – естуарна англійська

АЛВ – англійська літературна вимова

МП – мова перекладу

МО – мова оригіналу

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку соціолінгвістики вже ні у кого не виникає сумнівів у тому, що культура того чи іншого народу знаходить відображення в мові. Проте дослідження окремих аспектів проблеми взаємовідношення мови і культури залишається як і раніше актуальною. Великим культурологічним потенціалом володіє не тільки літературна мова, а й діалекти, вивчення яких розширює можливості перекладацьких досліджень.

Через низку історичних та політичних подій, Велика Британія охоплює одразу декілька країн, а з ними і їх культуру, яка виражається в мові, а саме у місцевих діалектах, акцентах та сленгах. На сьогодні вчені виділяють п'ять основних груп британських діалектів – північна, центральна, південна, західна та східна групи. Кожна з них має свої подальші розгалуження.

Відомо, що Великобританія разом із Америкою, є лідерами у сфері кінематографу, завдяки чому на екрани виходять фільми, які насичені колоритними персонажами, основною ознакою яких є володіння того чи іншого британського діалекту. Існує навіть професія «тренер з діалекту» («Dialect Coach»), мета якої полягає у підготовці актора до певного діалекту. Як бачимо, для англомовного кінодискурсу питання діалекту є важливим, а іноді доленосним, оскільки інколи підбирали на роль лише того актора, який був родом з тієї місцевості, діалект якої мав бути присутнім у кінострічці.

Під час перекладу неформальної лексики українською мовою, перекладачі стикаються з величезною проблемою, оскільки діалект не можливо перекласти, його можна тільки передати додатковими засобами мови перекладу.

Дослідження лінгвокультурологічних та соціолінгвістичних аспектів британських діалектів та сленгів виконувались у працях вітчизняних науковців Т.М. Алексеева [1], Г.Б. Антрушина [3], И.В. Арнольд [4], О.В. Бабенко [6], Н. Берещенко [9], О.А. Бугера [14], С. Влахов та С. Флорин [18], Ю.М. Демків [26], О.В. Дехтярьова [27], О.В. Загоровская [31], О.В. Игнатова. [35], О.І. Лужаниця [43], Е.С. Петрова [49], Я.И. Рецкер [51], М.Ю. Руденко [53],

О. Румянцева [54], В.А. Хомяков [65] та ін., та у працях зарубіжних вчених, таких, як Л. Венуті [101], А. Елліс [75], Л. Келлі [86], А. Лаудер [88], С. Монтгомері [91], П. Траджілл [99], С.Б. Флекснер [77], Х.В. Флауер [78], С. Дж. Хоттен [83] та інші. Усі ці вчені вивчали різні особливості та класифікації контамінованої лексики, в тому числі і способи їх передачі при перекладі.

Також сучасні науковці все глибше досліджують різні британські діалекти та їх вплив на сучасну англійську мову. В 2018 році О.М. Гаврикова [20] з'ясувала проблему співвідношення «мова-діалект» в сучасній англійській мові результатом чого стало підтвердження факту, що Естуарна англійська мова – це лінгвістичний феномен, новий територіальний варіант британської англійської, який претендує на те, щоб в майбутньому, можливо, витіснити вимовну норму англійської літературної вимови.

Актуальність зумовлена зростанням зацікавленості до аналізу специфіки передачі соціолектної лексики в українському перекладі. Так, відповідно до сучасних досліджень особливостей перекладу соціолекту кокні, ми прийшли до висновку, що факт неодмінності непрямого перекладу соціолекту нижчих прошарків робітничого класу Лондона свідчить про наявність в кокні вагомого лакуноформуєчого потенціалу, тому для перекладачів заповнення таких лакун та подолання повної або часткової непрозорості інформації соціолінгвістичного та культурологічного характеру пов'язане з набуттям більшого об'єму фонових знань про культуру та соціальне різноманіття того суспільства, мову/продукти мовлення якого вони перекладають. Це прискорить перехід перекладознавчої практики з лінгвістичної площини буквальності/довільності у лінгвокультурну площину засвоєння/освоєння.

Відповідно із збільшенням масштабів кіноіндустрії проблема правильного перекладу та дубляжу кінодискурсу із елементами заниженої лексики набуває все більшої актуальності, оскільки більшість студій дубляжу нехтують стилістичними особливостями діалектів, що призводить до прагматичної втрати оригіналу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами.

Магістерська робота пов'язана із проблематикою наукової теми кафедри германської філології та перекладознавства «Проблеми лексико-граматичної семантики, прагматики та стилістики в когнітивно-дискурсивній парадигмі».

Об'єктом дослідження є британські соціально-територіальні діалекти та різні види сленгу.

Предметом дослідження є особливості відтворення діалектизмів та сленгізмів в українському перекладі.

Мета магістерської роботи полягає у виявленні регіональних особливостей при перекладі британських діалектів та сленгу (на матеріалі кінодискурсу).

Завдання дослідження наступні:

- охарактеризувати два суміжні поняття «діалект» та «сленг» та з'ясувати їх відмінності;
- виявити зв'язок між нормативною мовою та діалектами;
- класифікувати діалекти англійської мови;
- розглянути сленг в системі соціальних діалектів;
- деталізувати труднощі перекладу діалектних та сленгових одиниць;
- здійснити перекладацький аналіз англійського серіалу «Покидьки» (2009) на предмет використання сленгізмів та з'ясувати наявні методи передачі британського молодіжного сленгу в українському перекладі;
- проаналізувати англійський фільм «Щоденник Бріджит Джонс» (2001) на наявність фонетичних елементів естуарного англійського діалекту та існуючий переклад в українському дубляжі;
- відстежити особливості хуліганських вульгаризмів в діалекті кокні у британському фільмі «Фанати» (2004) в існуючому українському дубляжі;
- надати власний варіант перекладу проаналізованих діалектних і сленгових лексичних одиниць у вищезазначеному кінодискурсі.

Матеріалом дослідження є кінодискурс, а саме британські фільми «Щоденник Бріджит Джонс» (2001) та «Фанати» (2004) і їх український дубляж

здійснений студією «Постмодерн Постпродакшн» та серіал «Покидьки» (2009) і його дубляж здійснений приватною студією «UA Team». В цілому було проаналізовано 100 лексико-семантичних елементів заниженої лексики молодіжного сленгу, 16 одиниць фонетичних девіацій естуарного діалекту та 56 лексико-стилістичних одиниць вульгаризму хуліганів у діалекті кокні.

Методи дослідження. Опрацьовуючи теоретичну частину матеріалу був застосований аналіз та синтез для виділення і внесення особистих висновків у досліджуваних наукових працях; для виявлення соціолектів – метод суцільної вибірки та контекстуально-інтерпретаційного аналізу; для з'ясування способів перекладу соціолектів – зіставний та перекладознавчий аналіз тексту оригіналу і перекладу, а саме способи передання сленгізмів у дубляжі та застосування трансформацій в процесі відтворення британських соціально-територіальних діалектів українською мовою.

Положення, що виносяться на захист:

1. Діалект – місцевий різновид загальнонародної мови, на якому розмовляє частина нації, пов'язана територіальною спільністю. Місцеві діалекти мають свою граматичну будову, близьку до загальнонародної мови, основний словниковий склад, а також деякі фонетичні особливості. Сленг – це історично сформований нестандартний, нелітературний, і експресивно забарвлений шар лексики, а також форма розмовної (здебільшого усна) мови, що володіє яскраво вираженим емоційно-оцінним забарвленням, гумором, образністю та мовною грою.

2. Діалект та нормативна мова – це два суміжні поняття, оскільки нормативна мова створена на базі діалектів. Процес створення нормативної мови – це комплексний процес, на який впливають екстралінгвістичні чинники, а основою стали діалекти. У парі діалект та нормативна мова можна виділити три основні ознаки діалекту: **усна форма; соціально-територіальна обмеженість, та унікальність.**

3. У сучасній діалектології існує поділ діалектів на: територіальні діалекти та соціальні діалекти. Серед британських діалектологів немає

погодження щодо їх класифікації і, в залежності від автора, ця класифікація може відрізнятися. Так, А. Елліс називає п'ять основних англійських діалектів: північні діалекти, середні діалекти (або діалекти Мідленду), східні діалекти, західні діалекти та південні діалекти, в той час як П. Траджілл розмежовує традиційні та сучасні англійські діалекти, які, у свою чергу, мають розгалужену класифікаційну систему.

4. В системі соціальних діалектів сленгізми займають особливе місце, оскільки вони бувають **спеціальними** та **загальними**, де останні набувають світового поширення. На це також впливають технології, які поєднують увесь англомовний світ в єдиний організм.

5. Переклад субстандартів ми вважаємо складним завданням для перекладача, оскільки основні відмінності полягають у фонетичному та граматичному оформленні мови, що майже неможливо передати в українській мові, через розбіжності у типах мов: англійська мова – аналітична, а українська – синтетична. Тому, для перекладу такого виду лексики, перекладачі застосовують низку перетворень та компенсацій, від фонетичних до лексично-стилістичних для створення ефекту «діалектної мови», тобто мови, яка відрізняється від літературного стандарту.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в магістерській роботі:

- вперше проводиться комплексний аналіз британських соціолектів на матеріалі таких британських фільмів, як: «Щоденник Бріджит Джонс» (2001), «Фанати» (2004) та британського серіалу «Покидьки» (2009);
- вперше проводиться комплексний аналіз передачі соціолектів українською мовою у дубляжі вищезазначених фільмів та серіалу.

Теоретичне значення роботи полягає в розширенні існуючих понять британських соціально-територіальних діалектів та сленгів. Поглиблений теоретичний аналіз британських соціально-територіальних діалектів та сленгів на основі англомовного кінодискурсу робить внесок у подальше вивчення британських соціолектів у навчальних курсах із стилістики, соціолінгвістики й інтерпретації тексту.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів у викладанні спецкурсів із практики перекладу, інтерпретацій кіно й літературознавства, а також при написанні курсових і дипломних робіт.

Апробація роботи була виконана 7 квітня 2020 року та обговорена на 8 щорічній Міжнародній студентській Інтернет-конференції «Мова у міждисциплінарному контексті безперервної освіти» на кафедрі англійської мови факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка та надрукована у примірнику вищезазначеної конференції, де були опубліковані основні положення дослідження на тему: «Територіальна класифікація британських соціальних діалектів», Кам'янець-Подільський, 2020. С.53–58.

Структура роботи. Мета та завдання дослідження зумовили структуру магістерської роботи, яка складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного з розділів, загальних висновків, переліку використаних джерел, 5 рисунків, 6 таблиць та додатків. Основний зміст дослідження викладено на 100 с. Повний обсяг – 134 с.

У **Вступі** визначено актуальність теми дослідження, сформовано мету, об'єкт, предмет та завдання, зазначено наукову новизну, теоретичне та практичне значення, методи та матеріали, які були використані.

Перший розділ «Британські діалекти та сленги в перекладацькому вимірі: теоретичні аспекти» присвячено розгляду теоретичного аспекту відтворення британських соціолектів в кінодискурсі. Нами було проаналізовано такі положення в царині перекладу як: нормативна мова та сучасні соціально-територіальні діалекти в Великобританії; сленг в системі соціальних діалектів; труднощі перекладу діалектних та сленгових одиниць.

Другий розділ «Особливості передачі у перекладі неформального розмовного мовлення в британському кінодискурсі» присвячений практичному аналізу українського перекладу британських соціолектів на базі англійського кінодискурсу. Було проаналізовано 100 елементів молодіжного британського сленгу у серіалі «Покидьки» (2009), 25 одиниць фонетичних девіацій

естуарного діалекту у фільмі «Щоденник Бріджит Джонс» (2001), 56 лексико-стилістичних одиниць вульгаризму хуліганів у діалекті кокні в кінострічці «Фанати» (2004) та наявні прийоми передачі неформальної лексики в українському дубляжі вищевказаних фільмів та серіалу.

У **Загальних висновках** підсумовані результати проведеного дослідження.

Список використаних джерел налічує 104 наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, 6 лексикографічних джерел, 6 одиниць ілюстративного матеріалу.

РОЗДІЛ 1. БРИТАНСЬКІ ДІАЛЕКТИ ТА СЛЕНГИ В ПЕРЕКЛАДАЦЬКОМУ ВИМІРІ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

1.1. Нормативна мова та діалект: лінгвокультурологічні та соціолінгвістичні аспекти

Поняття норми, як відомо, належить до центральних понять науки про мову, але до сих пір залишається дуже дискусійним. Правомірність цієї тези підтверджується не тільки тим, що і у вітчизняному, і в зарубіжному мовознавстві продовжують співіснувати два протилежні погляди на сам феномен мовної нормативності [31, с. 185], а й відмінностями в трактуванні аналізованого поняття у довідковій науковій літературі, навчальних посібниках, наукових працях з мовознавства та культури мовлення. Тому, попри те, що більшість сучасних лінгвістів абсолютно справедливо не заперечує існування мовної норми як явища, необхідного для прогресивного розвитку суспільства, освіти, закріплення культурних традицій і взаємодії між індивідами, які належать до різних національних спільнот, в даний час справедливим залишається твердження, здійснене багато років тому Ф.М. Березіним та Б.Н. Головіним, про те, що «сутність норми до сих пір не піддається зрозумілому опису» [8, с. 55].

Найбільш правомірним підходом до визначення поняття «літературна норма» в наш час є комплексний підхід, який враховує обидва сутнісних аспекти аналізованого феномена: і системно-мовний, пов'язаний з характеристикою норми як внутрішньомовної категорії, яка визначається наявністю в мові потенційних можливостей позначення одного і того ж явища, що надаються мовною системою, і оцінно-функціональний, який передбачає усвідомлення носіями мови тих чи інших засобів мовного вираження в якості зразкових для вживання у вигляді певних правил.

У світлі досягнень сучасної лінгвістики є очевидним той факт, що літературні норми, в тому числі норми англійської літературної мови, об'єктивно існують в мові як сукупність «найбільш придатних» і «бажаних»

мовних засобів, застосованих у тих чи інших сферах і ситуаціях спілкування, та відображаються у свідомості мовців у вигляді знань і уявлень про можливості мовної системи та правила використання лексики з урахуванням ймовірних обмежень в реалізації мовної системи в певний історичний період. Складаючись історично, літературні норми підтримуються свідомо і цілеспрямовано шляхом кодифікації в словниках, довідниках і граматиках. Кодифікація норми є її відображення, фіксація і опис в спеціальних наукових і довідкових виданнях, а також свідомий відбір того, що пропонується вживати як правильне.

Комплексний підхід до поняття «літературна норма» передбачає визнання її динамічної природи та можливості історичних змін, підтвердження приналежності цього феномена до явищ національно-культурного плану, які мають об'єктивний характер і визначаються національно-культурними традиціями того чи іншого народу, а також засвідчення варіативності норми та можливості її існування не тільки у вигляді єдиновірної мовної форми, а й у вигляді низки варіантів правильного, зразкового вживання мовних засобів [32, с. 164].

Деякі лінгвісти говорять про порушення літературної норми [63, с. 145], але є і такі, які не відносять просторіччя, жаргони та діалекти до таких порушень. Так, Я.І. Рецкер писав: «Ці периферійні шари мови підкоряються своїм нормам і не мають нічого спільного з навмисним або ненавмисним перекручуванням розмовної мови» [51, с. 92]. Не можна не погодитися з тим, що діалект, просторіччя, жаргон «підкоряються своїм нормам»; з іншого боку, певні норми можна виявити і в ламаному мовленні, і в мовленні іноземця. Але якщо виходити з поняття про норми літературної мови, то найкраще підходить термін «відхилення від літературної норми», який об'єднує всі випадки спотворень літературної мови та мовлення. Разом з тим зауваження Я.І. Рецкера про різницю між «периферійними шарами мови» і «навмисним і ненавмисним перекручуванням розмовної мови» (він називає його «контамінованим

мовленням») наводить на думку про два типи відхилень, які умовно лінгвісти поділяють на колективні та індивідуальні:

1) колективні відхилення: просторіччя, діалекти, жаргони, арго, сленг, професійна мова;

2) індивідуальні відхилення: вільність в усній мові, дитяча мова, ламане мовлення, дефекти мовлення (картатість, шепелявість, сюсюкання, гугнявість, заїкання тощо) [18, с. 251].

Отже, усі мовні явища, які виходять за межі нормативної мови відносяться до субстандартів: жаргон, арго, кент, сленг, акцент, колоквіалізм, професіоналізм, вульгаризм, діалект тощо. Оскільки об'єктом нашого дослідження виступають діалекти та сленги, розглянемо ці поняття у різних площинах.

Саме поняття «діалект» описується по-різному. Так, в праці І. Білодіда надано стисле визначення: «місцевий різновид мови» [10, с. 294]. У сучасному словнику-довіднику філолога знаходимо більш розгорнуте пояснення: «місцевий різновид загальнонародної мови, на якому розмовляє частина нації, пов'язана територіальною спільністю. Місцеві діалекти мають свою граматичну будову, близьку до загальнонародної мови, основний словниковий склад, а також деякі фонетичні особливості» [39, с. 30].

Англомовний словник «Merriam-Webster» надає п'ять варіантів тлумачення поняття «діалект»:

1) регіональна різноманітність мови, яка відрізняється особливостями лексики, граматики та вимови від інших регіональних різновидів і становить разом з ними єдину мову;

2) одна з двох або більше споріднених мов;

3) різноманітність мови, якою користуються члени групи;

4) різновид мови, ідентичність якої фіксується фактором, відмінним від географії (наприклад, соціальним класом);

5) версія мови комп'ютерного програмування [108].

Дослідження діалектів у сфері лінгвістичної географії (або діалектографії) виявили, що саме поняття «діалект» не має достатнього обґрунтування і в залежності від завдань дослідження може розумітися по-різному. В.М. Жирмунський вважав, що «діалект представляє єдність не споконвічно існуючого явища, а те, що склалося історично, в процесі суспільно-обумовленої взаємодії з іншими діалектами загальнонародної мови, як результат не тільки диференціації, але й інтеграції» [29, с. 23].

Спробою критичного перегляду поняття «діалект» є дослідження німецької діалектографії про «мовні ландшафти». У роботах Т. Фрінгса і його школи виступає тенденція до соціально-історичного обґрунтування розуміння мовного ландшафту (зв'язок мовних кордонів з межами середньовічних політичних територій, зі шляхами господарських і культурних відносин, з рухом колонізаційних потоків тощо) [79].

Дещо інший ракурс вивчення діалектів представлений у роботах, виконаних з опорою на концепцію форм існування мови, яка розроблена радянськими германістами і має за мету інформацію про властивості, тобто «зовнішні» характеристики таких утворень, як діалект – побутово-розмовні форми – літературна мова, які в кожен період існування історичної мови знаходяться у певних відносинах один до одного і розвиваються згідно їх положенню у загальній системі форм мови. Під час опису функціонального членування мови, тобто поділу мови на територіальні та соціальні діалекти, виділення літературної мови або виникнення наддіалектних, створення креольських мов, висування будь-якої мови на роль «lingua franca» і схожі явища безпосередньо пов'язані з історично обумовленими типами мовних колективів, які використовують мову з метою комунікації [71, с. 190].

Діалект визначається як один з різновидів народної мови, як один з первинних мовних формацій, які функціонують на визначених територіях, що забезпечують комунікацію певних соціумів (мовних колективів) і протиставлені не тільки один одному, а й наддіалектним утворенням різних типів, серед яких вищу позицію займає літературна мова.

У структурі функціональної парадигми мови, яка виражається моделлю реального функціонування підсистем (форм існування мови), співвіднесених між собою в межах певної історичної мови [25, с. 4], діалект може бути протиставлений іншим формам мови наступним чином:

- діалект – інші необроблені форми мови;
- діалект – інші усні форми мови;
- діалект – письмові форми мови;
- діалект – наддіалектні форми мови;
- діалект – оброблені форми мови;
- діалект – літературна мова [57, с. 157].

М.М. Гухман вважала, що найбільш спірним і складним є визначення понять «діалект» і «наддіалектні форми мови»: обидва терміни вживаються недиференційовано до категорій різних історичних епох і мовним відносинам, що склалися в різних умовах. Так, наприклад, термін «діалект», який вживається у поєднаннях «діалект племені», «територіальний діалект», «література на діалектах», означає не тільки не тотожні, але навіть протилежні поняття [25].

За спостереженнями Г.О. Винокура «мова давньоруської писемності, якими б стилістичними прикметами вона не відрізнялася, це в принципі мова діалектна» [17, с. 15]; коли пишуть про літературу на арабських та італійських діалектах, то в цих випадках під діалектом розуміється форма комунікації іншого типу, ніж та, яка позначається як територіальний діалект. Фактично під діалект тут підводиться будь-який тип регіонально-обмежених мовних форм, незалежно від сфери вживання цих форм і наявності або відсутності функціонально-стилістичної диференціації. Разом з тим існує і протилежна точка зору, зокрема у німецькій діалектології, згідно з якою діалект – це усний різновид мовного спілкування: «діалект – це мова без писемності» [80, с. 7]; «...будь-який діалект живе в усній, але не в письмовій формі» [74, с. 84]. Друга точка зору виключає існування таких категорій, як «література на діалектах» або «письмові діалекти».

Наддіалектність розуміється як сукупність відомих функціонально-стилістичних ознак, притаманних вищим сферам спілкування, причому наддіалектність ототожнюється з будь-якою обробленою формою мови; у другому випадку опорною виявляється така ознака, як подолання регіональної обмеженості, властивій діалекту, його територіальної пов'язаності. Неважко помітити, що перша точка зору імпліцитно включає передумову про монофункціональність діалекту: діалект ототожнюється з регіонально-обмеженим різновидом.

У найзагальнішому сенсі можна стверджувати, що місткість терміна «діалект» залежить від розуміння його положення у загальній системі форм існування мови, тобто його співвідношення з різними типами наддіалектної мови, у тому числі та з літературною мовою. «Чим вужче зміст терміна діалект, тим більше число функціонально-стилістичних різновидів мови відноситься до позадіалектних або наддіалектних форм, і навпаки, чим ширше зміст цього терміна, тим біднішим і обмеженим виявляється система наддіалектних форм мовного спілкування, існування яких у певних історичних періодах взагалі заперечується» [26, с. 211].

Схематично можна виділити три історичні типи діалекту:

- 1) діалект в умовах родоплемінного ладу;
- 2) діалект в епоху виникнення древніх і середньовічних держав;
- 3) територіальний діалект в період формування і розвитку національних єдностей, коли діалект стає формою усного спілкування певних верств суспільства [26, с. 212].

Усі припущення про статус племінного діалекту на ранніх стадіях родового ладу переважно ґрунтуються на гіпотезах і реконструкціях. Лише приблизно можна стверджувати, що відмінною ознакою діалекту на ранніх щаблях історичного розвитку була відсутність порівняння діалекту як регіонально-обмеженої мови з іншою узагальненою формою існування мови [26, с. 212].

Типологічно вагомими ознаками діалектів як компонентів функціональної парадигми мови визнаються такі його характеристики:

- діалект є однією з територіальних різновидів нижчого щабля функціональної парадигми мови;
- діалект не має писемної традиції, а тому діалектний матеріал особливо важкий для вивчення;
- діалект – функціонально та соціально обмежена у своєму використанні форма існування мови, яка з розвитком наддіалектної форми відтісняється у сферу усного спілкування [5, с. 14].

Наявність діалекту пов'язано з відсутністю диференціації сфер спілкування і тим самим поліфункціональністю діалекту, його стильового розшарування. Характер зв'язків і типів взаємодії діалектів однієї й тієї ж мови, а також можливі випадки контактування діалектів, які відносяться до різних мов, можуть бути з'ясовані лише при аналізі історичної ситуації, яка створює специфічні умови використання територіальних різновидів загальнонародної мови. В історії діалектів знаходять своє відображення умови функціонування мови в різні періоди розвитку суспільства [71, с. 190].

Діалект, на думку Л. Вейсгербера, є мовне освоєння рідних місць, оскільки він перетворює конкретний екзистенційний простір на духовну батьківщину [15]. Засоби діалекту поширюються на те, що доступно його носіями у безпосередньому досвіді: діалект і реальне життя місцевості, доступна всім просторова та духовна сфера значною мірою збігаються, при цьому сам діалект виступає як особлива мова локально пов'язаних споконвічних занять жителя цієї території.

Саме дієві в екзистенційному співтоваристві способи бачення та судження знаходять в їх діалектному вираженні, аж до сталих виразів та прислів'їв, життєве значення та дієвість у самому безпосередньому сенсі слова [33, с. 13]. Актуальні, вагомими для діалектоносіїв уявлення про навколишню дійсність неминуче відбиваються мовою у вигляді концептуальних понять, які

реалізуються, в першу чергу, на лексико-фразеологічному рівні діалекту. Таким чином, діалект можна розглядати як об'єкт лінгвокультурологічного вивчення.

Під час вивчення діалекту у лінгвокультурологічному аспекті предметом дослідження виступають усі мовні знаки, здатні виконувати функцію «мови» культури та відображати культурно-національну ментальність її носіїв (пареміологічний фонд діалекту, фразеологічний фонд, еталони, стереотипи, символи, метафори і образи, міфологізовані мовні одиниці, мовна поведінка діалектоносіїв). Лінгвокультурологічний аналіз одиниць такого типу проводиться на основі інтегративного принципу, дозволяє не тільки виявити елементи культурної конотації в семантиці діалектного знака, а й здійснити культурно-історичну інтерпретацію певного фрагмента мовної картини світу діалектоносіїв [23, с. 89-99].

Вивчаючи систему територіального діалекту як способу кодування культури його носіїв, можна розкрити такі основні поняття лінгвокультурології, як культурний фон, концепти, культурні успадкування та традиції, культурний простір, лінгвокультурна парадигма, ментальність, менталітет, культурна конотація тощо.

На думку Н.І. Толстого, діалект уособлює не тільки лінгвістичну територіальну, а одночасно й етнографічну одиницю [61, с. 21]. Бачення світу певною соціальною групою обумовлено її культурою: одні й ті ж явища реальності неоднаково сприймаються й інтерпретуються різними групами. Тобто, у носіїв різних мов можуть виникати різні образні асоціації на один і той же мовний стимул; для кожної мови, яка втілює у собі ті чи інші установки етнічної культури, характерно виникнення специфічних співзначень – етнокультурних конотацій.

Виходячи з того, що в окремих випадках співтовариство діалектоносіїв є самостійним субетносом (як, наприклад, кокні, північний діалект, шотландський діалект, ірландський діалект, які можна назвати особливим соціальним прошарком британського суспільства), можна говорити про ментальність, менталітет, культурні традиції та спадщині, про діалектну

картину світу та концептосферу людей, об'єднаних територією, духовною культурою й історією, а також діалектом, який здавна склався та використовується повсюдно на цій місцевості, має загальнонародну мову своєю основою, але відрізняється специфічними особливостями на всіх мовних рівнях. Носії літературної мови та носії діалекту не тільки по-різному користуються мовою, а й по-різному реалізують у мові своє уявлення про навколишній світ. З одного боку, для літературної мови виявляються неактуальними найменування деяких деталей побуту, предметів побуту та їжі, національного одягу, окремих елементів поведінки, манер, ритуальних форм представлення інформації жителями тієї чи іншої окремо взятої місцевості. З іншого боку, саме ці окремі факти культури зберігають у собі унікальні відомості про життя місцевих людей і віддзеркалені у мовній свідомості носіїв діалекту, продовжують певним чином впливати на їх поведінку, обумовлюючи характер міжособистісної взаємодії та специфіку світобачення народу [43, с. 53].

Національно-культурна семантика діалекту виражає собою зміст, висхідний до особливостей економіки, географії, суспільного устрою, фольклору, літератури, всіх видів мистецтва, науки, до подробиць побуту, звичаїв народу – носія мови. Ці відомості відображають елементи матеріальної та духовної культури народу, менталітет, особливості його етнічної свідомості, які, реалізуючись у мовних образах, і визначають етнокультурну специфіку мовної картини світу носіїв діалекту. При цьому зрозуміло, як культура включена до мови при відображенні у ній предметів матеріальної культури, етнічної самосвідомості, концептів соціальної культури тощо. У цьому випадку властивості предметів і явищ матеріальної та духовної культури народу в процесі номінації зафіксовані в денотативному аспекті сталого поєднання, роль якого полягає в тому, щоб вказувати на відповідний референт у тексті. І тому ці факти мови можуть служити досить надійним матеріалом для моделювання культури [60]. Так, наприклад, менталітет шотландців, їх культурно-історичні традиції зумовлюють виділення в якості концептуальних такі поняття, як

Альбін (Albin) – поетична назва Шотландії; *Гайлендс (the Highlands)* – одна з двох історико-географічних частин Шотландії, *Лох-Несс (Loch Ness)* – озеро у Шотландії, відоме завдяки легенді про Лох-Несське чудовисько «Нессі», *волінка (bagpipes)* – національний шотландський музичний інструмент; *кілт (kilt)* – предмет національного шотландського одягу; *скотч (Scotch whisky)* – національний шотландський запатентований алкогольний напій тощо. При цьому варто відзначити, що територіальний діалект, який містить у собі національно-культурну складову та виступає способом кодування культури, здатний позначати національні реалії не тільки народу, який використовує його, а й розкривати певні культурні конотації мови в межах якої він існує.

Багатий інформативний потенціал діалекту робить його вивчення з лінгво-культурологічної точки зору природним і необхідним. Тобто, в межах антропоцентричної парадигми діалект можна досліджувати, спираючись на конкретні методи та прийоми лінгвокультурології [12, с. 54]. В межах певних напрямків (синхронічна, діахронічна, порівняльна, зіставна лінгвокультурологія) можливо вирішувати поставлені цією наукою завдання та питання.

В аспекті лінгвокультурологічного аналізу мовних даних найбільш показовим і культурологічно містким виявляється фразео-пареміологічний матеріал. Образні основи діалектних паремій і фразем відрізняються своєю яскравістю, безпосередністю, не хитрістю, часом навіть непередбачуваністю, несподіванкою. Дослідження діалекту в лінгвокультурологічному аспекті дає безцінний і невичерпний матеріал для того, щоб зрозуміти закони розвитку мови, бо мовні особливості будь-якого місцевого діалекту обумовлені не недбалістю мови його носіїв, а суворими історичними закономірностями [28, с. 131-134].

Діалект – вихідна та найважливіша форма існування мови, засіб побутового та виробничого спілкування місцевого населення, він створює такий тип мовної особистості носія діалекту, який є першоосновою національної мовної особистості. Людина – суб'єкт соціокультурного життя,

мовна ж особистість фіксує репрезентативний для цієї культури тип особистості, тобто комплекс рис і мовних навичок, які виявляються в індивіда найчастіше [19].

Вивчення мовної особистості носія діалекту важливо для збереження минулого, яке постає як опора для сучасної та майбутньої мови. «У мовному матеріалі, успадкованому від попередніх поколінь, закладені у вигляді можливостей і лінії мовної поведінки майбутніх поколінь, спадкоємців цього скарбу», – зазначав Л.В. Щерба [70, с. 136]. Саме в цьому плані становить інтерес вивчення мовної особистості носія діалекту в лінгвокультурологічному аспекті.

Розвиваючи лінгвістичну теорію Вільгельма фон Гумбольдта, Йохан Лео Вайсгербер пише: «Народ, у ході своєї історії, будував свою мову, закладав у неї те, що уявлялося йому цінним в його внутрішніх і зовнішніх долях, в його історичних і географічних умовах, у процесі становлення та зростання духовної та матеріальної культури для того, щоб осмислити світ й оволодіти ним» [15, с. 117].

Окрім лінгвокультурології, дослідженням діалектів займається така наука як соціолінгвістика. Сучасна соціолінгвістика розуміється як наука, яка вивчає взаємини між мовою та суспільством, і розглядає особливості мови різних соціальних і вікових груп, а також ситуації вибору мовцем того чи іншого варіанту мови [47, с. 29].

Мова є найважливішою характеристикою соціального статусу людини. Проблема соціальної індикації добре розроблена в соціолінгвістиці вітчизняними та зарубіжними дослідниками.

Сьогодні в соціолінгвістиці позначилося нове поле досліджень – сприйняття конструкції мови як фактора індивідуальної та колективної, соціальної та психологічної відмінності. У зв'язку з цим, соціолінгвістика стала широко використовувати (як й інші галузі лінгвістики) матеріали суміжних наук – етнопсихології, психолінгвістики, соціології, філософії.

В. Лабов ще в 60-і роки ХХ століття розробив методологію, яка дозволила встановити взаємовідношення між варіативністю мовних форм і соціальною структурою суспільства [87]. Як з'ясувалося, наприклад, у Великобританії, де вимова відіграє величезну роль при створенні позитивного образу в бізнесі, політиці та свідчить про освітній рівень, існує чимало ситуацій, коли більш сприятливе враження на аудиторію чинять носії менш престижних вимовних варіантів – регіональних діалектів.

Сучасні діалекти – це результат багатовікового розвитку. Вищою формою існування мови є літературна мова, протиставлена діалектам, просторіччю, арго тощо. У сукупності всі форми існування певної мови утворюють загальнонародну мову.

Отже, «діалект» та «нормативна мова» – це два суміжні поняття, оскільки нормативна мова створена на базі діалектів. Процес створення нормативної мови – це комплексний процес, на який впливають екстралінгвістичні чинники, а основою стали діалекти. У парі «діалект» та «нормативна мова» можна виділити три основні ознаки діалекту: усна форма, оскільки діалекти не мають своєї писемності, в той час як нормативна мова має; соціально-територіальна обмеженість, оскільки один діалект існує в межах певної території, в той час як нормативна мова охоплює усю країну без винятку та унікальність, де діалект – це унікальна мовна форма, якою спілкується та розуміє окрема група людей, яких поєднує територія, в той час як нормативна мова – це уніфікована мова, яку розуміють усі мешканці країни.

1.2. Класифікація британських соціально-територіальних діалектів

Відомо, що визначення, класифікація й опис різних діалектів – надзвичайно важке завдання. У сучасній діалектології існує поділ діалектів на:

- 1) територіальні діалекти – територіально обмежена мова [26, с. 74];
- 2) соціальні діалекти – такий різновид національної мови, яка належить до певної соціальної групи та характеризується в основному

зниженою лексикою та фразеологією. Серед соціальних діалектів виділяють жаргони (професійні, власне соціальні, загальний жаргон) і арго [14, с. 31].

Перш ніж перейти до характеристики британських діалектів, розглянемо етапи становлення англійської мови. У давньоанглійській мові не спостерігалось явного домінування будь-якого діалекту над іншими: нортумберійський діалект змінив мерсійський, який поступився місцем Уессекському. Це був початковий період формування загальнонародної англійської мови.

В умовах панівної ролі французької мови в середньоанглійський період англійські діалекти перебували в однаково закритому положенні, що не заважало їм активно розвивати власні риси.

Неоанглійський період характеризувався піднесенням норми, зниженням статусу та сфери функціонування територіальних діалектів. Період з XVII до XX століття був часом безроздільного царювання норми в англійській мові, проте ситуація в кінці XX століття – на початку XXI століття демонструє зміну характеру відносин між варіантами англійської мови [6].

Глобалізація англійської мови, про яку так багато говорять і пишуть, як всі складні явища, є неоднозначною. Поряд з підвищенням престижності англійської мови, вона призвела до того, що в умовах демократизації «чиста» англійська мова для багатьох не-носіїв англійської мови вже була нічим іншим, як засобом комунікації. Тільки в столиці Великобританії проживає триста етнічних спільнот. Лінгвістична ситуація дуже непроста: між собою одноплемінники розмовляють рідною мовою, з британцями та представниками інших національностей – англійською. За різних систем артикуляції, ритму, темпу цей новий варіант англійської мови звучить, часом, екзотично. Попри своє упередження проти іноземних мов, англійці змушені звертати увагу на чужі мови. Цей чинник сприяв зниженню престижу стандартної англійської (далі СА) – адже самим англійцям теж доводиться спілкуватися та досягати порозуміння з представниками інших етнічних громад.

Сучасну діалектологічну ситуацію у Великобританії не можна назвати простою: північні діалекти поділяються на три підгрупи; середні діалекти – на десять підгруп; східні – на п'ять; західні – на дві підгрупи; південні – на десять підгруп. Фактично, кожне графство в Англії відрізняється своїм діалектом, не кажучи про Шотландію, Уельс та Північну Ірландію. Необхідно додати, що всі ці діалекти «живі», люди спілкуються ними, а іноземцю, який вивчав, нехай навіть на високому рівні СА, зрозуміти цей «неправильний» англійський просто неможливо.

На теренах англійської діалектології вагомою вважають працю А. Елліса [75] щодо класифікації британських діалектів, див. рис. 1.1:

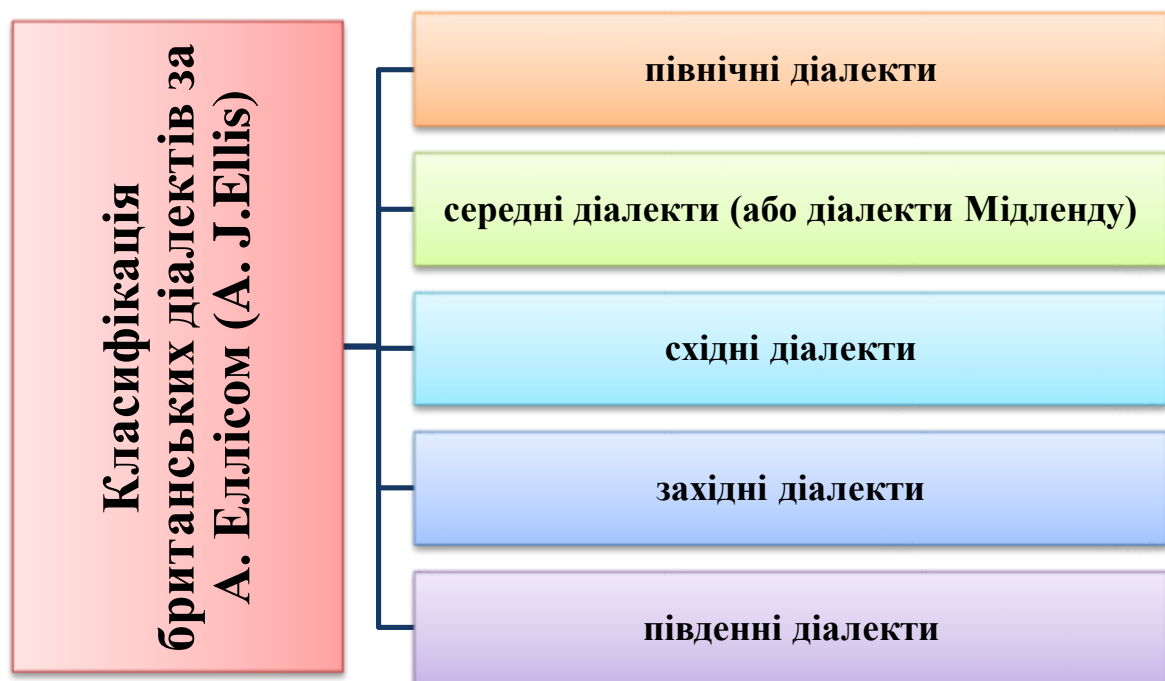

Рис. 1.1. Класифікація британських діалектів за А. Еллісом

М.Ф. Вакелін вважає, що результати А. Елліса «сьогодні мають таку ж користь, як і коли вони проводилися протягом 100 років тому, стверджуючи, що коли англійські діалекти знову класифікуватимуться, їх результати продемонструють, що вони добре відповідають результатам Елліса» [103, с. 102].

Проте за основу для сучасних досліджень діалектів беруть роботу П. Траджілл «Dialects of England» [99]. Невідомо, де саме науковець отримав

дані для своїх класифікацій, але деякі з них засновані на даних опитування англійських діалектів [100]. Він виділяє класифікації як «традиційних», так і «сучасних» діалектів, а також надає прогнози майбутніх змін мови в Англії.

Класифікація П. Траджілла «традиційних» діалектів показує дві основні діалектні області в Англії – це північна та південна; всі вони мають окремі підрозділи і наведені в рис. 1.2:

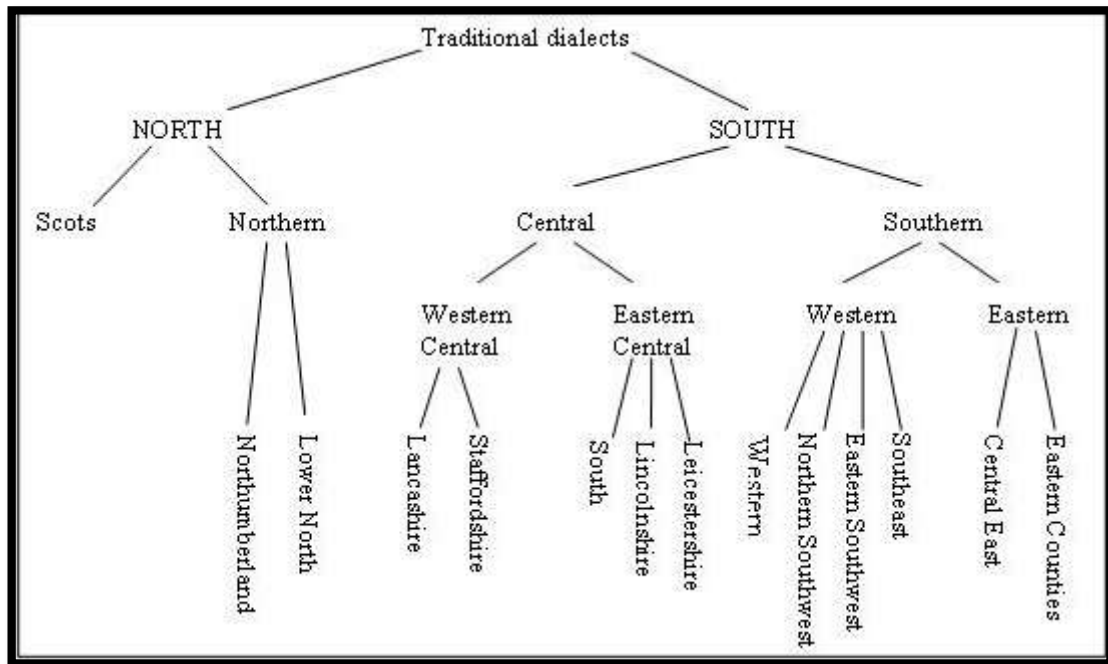

Рис. 1.2. Класифікація традиційних британських діалектів за П. Траджіллом

З наведеної схеми видно, що південна область містить низку відгалужень, в той час як північна лише декілька, а саме:

1. Північна область діалектів (**North**):

- 1) Шотландський діалект (Scots);
- 2) Північні діалекти (Northern dialects):
 - a) Lower North;
 - б) Northumbreland.

2. Південна область діалектів (**South**):

- 1) Центральні діалекти (Central dialects):
 - a) Західно-центральні діалекти (Western Central dialects) – Staffordshire, Lancashire;

б) Східно-центральні діалекти (Eastern Central dialects) – Leicestershire, Lincolnshire, South;

2) Південні діалекти (Southern dialects):

а) Західні діалекти (Western dialects) – Southeast, Eastern Southwest, Northern Southwest, Western;

б) Східні діалекти (Eastern dialects) – Eastern Counties, Central Counties [100, с. 35].

«Традиційні» діалекти – це «консервативні діалекти англійської мови, які здебільшого використовуються дорослими у відносно ізольованих сільських районах та які значно відрізняються від стандартної англійської мови [84, с. 30]. Лінгвісти наголошують на слові «доросле покоління» (older speakers), оскільки вже у 1999 році П. Траджілл вказує на той факт, що діти, десяти та молодше років майже не користуються цими діалектами, тобто число їх прогресивно зменшується, а деякі з них зникають з діалектичної мапи Великобританії [99, с. 5].

Науковець використовував ось такі критерії, які можна побачити на мал. 1.3 нижче для визначення «традиційних» діалектних областей:

Word	Older form	Newer form
Long	/læŋg/	/lɒŋg/
Night	/ni:t/	/nait/
Blind	/blind/	/blaɪnd/
Land	/lænd/	/lɒnd/
Arm	/a:rm/	/a:m/
Hill	/hɪl/	/ɪl/
Seven	/sevn/	/zevn/
Bat	/bat/	/bæt/

Рис. 1.3. Критерії визначення «традиційних» діалектів

П. Траджілл стверджує, що його «сучасні» діалекти – це діалекти, які найбільш широко застосовуються в сучасній Англії. Вони розвинені порівняно недавно в англійській мові та мало відрізняються від Стандартної англійської

мови. Сучасні діалекти «особливо пов’язані з тими областями країни, звідкіля походить СА – південний схід Англії; місця, які стали англомовними лише порівняно недавно, це Шотландське нагір’я (Scottish Highlands), більша частина Уельсу (Wales) та західний Корнуолл (Western Cornwall)» [99, с. 5]. Ці «сучасні діалекти» часто відрізняються набагато більше своїм акцентом, ніж граматиною» [99, с. 6].

Науковець вирішив класифікувати «сучасні» діалекти, використовуючи майже зовсім інший набір критерії, які використовуються в його класифікації «традиційних» діалектів. Ці нові критерії можна побачити на рис. 1.4:

Feature	Pronunciation	
Vowel of <i>but</i>	/bʊt/	/bʌt
<i>R</i> in <i>arm</i>	/ɑ:rm/	/ɑ:m/
<i>ŋ</i> in <i>singer</i>	/sɪŋə/	/sɪŋgə/
<i>Ew</i> in <i>few</i>	/fju:/	/fu:/
<i>Ee</i> in <i>coffee</i>	/ɪ/	/i:/
<i>A</i> in <i>gate</i>	/ge:t/	/geɪt/
<i>L</i> in <i>milk</i>	/mɪlk/	/mɪɾk/

Рис. 1.4. Критерії визначення «сучасних» діалектів

Як результат маємо наступну схему сучасних діалектів, див. рис. 1.5:

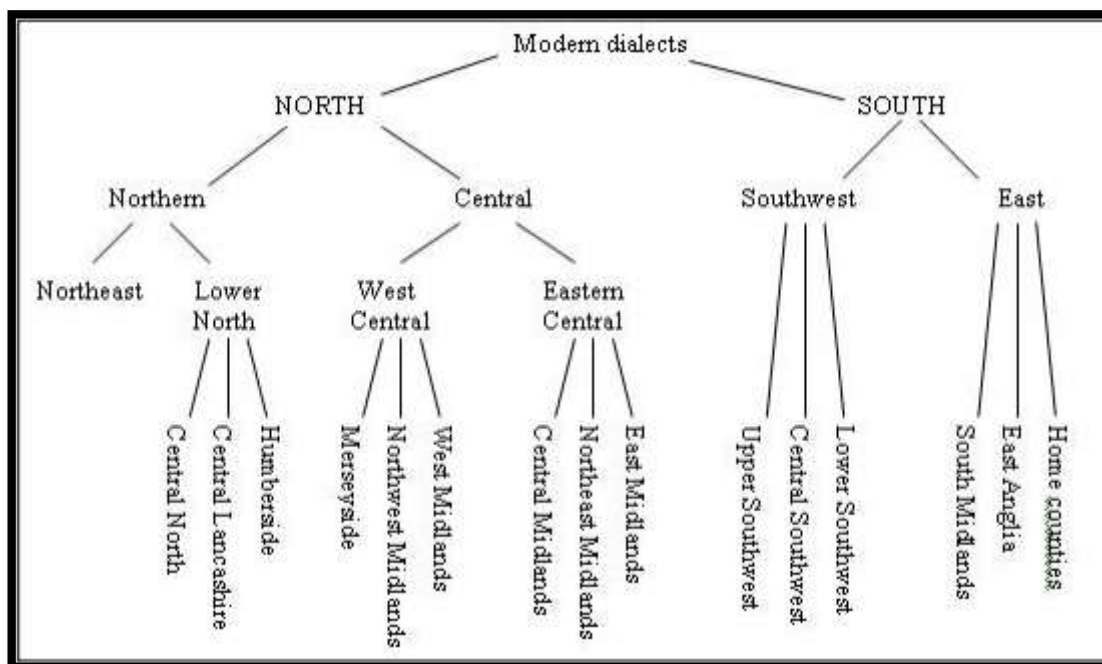

Рис. 1.5. Класифікація сучасних британських діалектів за П. Траджілло

З наведеної схеми видно, що північна група майже прирівнюється за кількістю підгруп до південної, що було відсутнім в «традиційних» діалектах:

1. Північна область діалектів (**North**):

1) Північні діалекти (Northern dialects):

- а) Північно-східні діалекти (Northern dialects);
- б) Нижні північні діалекти (Lower North dialects) – Humberside, Central Lancashire, Central North;

2) Центральні діалекти (Central dialects):

- а) Східно-центральні діалекти (Eastern Central dialects) – East Midlands, Northeast Midlands, Central Midlands;
- б) Західно-центральні діалекти (West Central dialects) – West Midlands, Northwest Midlands, Merseyside.

2. Південна область діалектів (**South**):

1) Східні діалекти (East dialects):

- а) Home countries;
- б) East Anglia;

в) South Midlands.

2) Південно-західні діалекти (Southwest dialects):

а) Lower Southwest;

б) Central Southwest;

в) Upper Southwest [99, с. 67].

Попри певну згоду щодо поділу Англії на діалектні райони, необхідно зазначити, що всі поділи, зроблені лінгвістами за ці роки, є узагальненнями та вони не можуть охопити повну картину варіацій по всій країні. Такі узагальнення – це результат необхідності мати основу для подальшої роботи над діалектами Об'єднаного Королівства [91, с. 30].

Д. Роузварн, відомий дослідник англійської мови, ще у 1984 році зробив гучну заяву про появу нового англійського діалекту – естуарна англійська (далі ЕА), який мав свої особливі фонетичні та соціально-марковані характеристики [96]. Вчені-лінгвісти в усьому світі, не тільки у Великобританії, поставилися до визначеного Д. Роузварном явища з інтересом, проте неоднозначно. Поряд з тим, що багатьма науковцями відзначалися його заслуги в «ідентифікації та попередньому описі естуарної англійської» [50, с. 43], П. Траджілл вважає, що у цьому діалекті «немає характерних особливостей на фонетичному, лексичному та граматичному рівнях» [100]. Складність опису ЕА посилюється тим, що у цьому випадку ми маємо справу з соціально-територіальним утворенням.

Екстралінгвістичні фактори також сприяли поширенню ЕА. Це, перш за все, вплив засобів масової інформації, які також є носіями регіональних діалектів, будівництво широко розвиненої мережі транспортних комунікацій, що дозволяє людям легко мігрувати.

У комерцію та політику приходять все більше людей з нижчих шарів суспільства. Саме їх мова багато в чому сприяє просуванню ЕА. У зв'язку з демократизацією суспільства стало непринадно розмовляти надто правильною англійською мовою, в деяких випадках перехід на англійську літературну вимову (далі АЛВ) розцінюється як спроба дистанціюватися від

співрозмовника. ЕА використовувала в неофіційній ситуації принцеса Діана, її використовує принц Гаррі, а в особистій вимові та слововживанні королеви Єлизавети також помітні зрушення у бік ЕА.

Найбільш суттєвою відмінністю ЕА від СА є фонетична складова. Особливістю Британії є відсутність регіональних характеристик у мові представників вищих верств суспільства. В ЕА, як і в інших формах регіональних варіантів, спостерігаються яскраво виражені територіальні вимовні особливості. Так, Д. Роузварн відносить до них, окрім ряду просодичних характеристик, вокалізацію (*L*) (*miwk* замість *milk*), горлове зімкнення в консонантному оточенні (*quite nice* вимовляється як *kwai 'nais*), вимова (*g*) на кінці слів типу *thing*, *sing*, дифтонгізація у словах типу *four*, *pour*, монофтонгізація деяких дифтонгів у словах типу *purity*, *super* та деякі інші [96].

У вимові носіїв ЕА зазвучали явні ознаки, характерні для лондонського Кокні: випадання початкового *h* (*'orse* замість *horse*), зникнення назального у закінченні *ing* (*goin '*), поява звуку *r* там, де його немає на письмі (*saw-r-it* замість *saw it*) тощо.

Грамматичні зміни мають характеристики послідовного переходу від синтетичного до аналітичного. Ці процеси мали початки ще в англосаксонській період і продовжують проявляються в послідовному руйнуванні узгоджених категорій і зміцненні сутнісних, номінативних категорій, розхитуванні та ліквідації залишкових узгоджених граматичних категорій [12, с. 16].

Це виражається у використанні читачем конструкції замість присвійного відмінка (*baker shop* замість *baker's shop*), втрати прислівникового суфікса *-ly*, так що визначити категорію слова можна тільки за порядком слів у реченні. В ЕА індикатор 3-ї особи однини закінчення *-s* у дієслів втрачається, практично не використовується форма минулого часу *were*, тільки *was*. ЕА використовує подвійне заперечення, утворює множину всіх іменників за регулярним типом (*tooth – tooths*), не диференціює вживання вказівних займенників ні за кількістю (*these book*), ні за категорією віддаленості (*this house over there*).

У лексиці також спостерігається помітна схожість ЕА і Кокні, оскільки ЕА запозичив у лондонського діалекту його відому рису – римований сленг, наприклад, *Britney Spears = beers*. Інші приклади нової лексики ЕА: *Plonker* – дурень; *our kid* – молодший брат або сестра; *knock on* – відвідати кого-небудь; *nesh* – мерзлякуватий; *bevvie* – алкогольний напій.

Носії регіональних діалектів у свою чергу стурбовані сильним впливом лондонських діалектів на інші діалекти, зокрема на Ліверпульський діалект, що становить суміш ірландського й уельського з англійським, який був описаний у 1880 році А. Еллісом [75]. Дослідник сучасного Ліверпульського діалекту Ендрю Хамер [81, р. 171-175] стверджує, що молоді люди віком до 30 років під впливом Кокні вимовляють *thick* як *fick*, *Smith* як *Smiff*, *fink* замість *tink*, і *bruvver* замість *brudder*. Е. Хамер стверджує, що ЕА загрожує національним діалектам. АЛВ використовують тільки 3% населення Великобританії та півтора мільярда жителів інших країн: «естуарна англійська мова поглинає скауз» [81, с. 50].

Описані вище випадки запозичення з діалекту в діалект П. Траджілл позначив терміном «вирівнювання» в його первісному розумінні [100]. Пізніше цей термін можна застосовувати для ситуації наближення діалекту до норми під її впливом.

Сьогодні в Англії спостерігається протилежна ситуація, характерна для ЕА – ненормативні структури переходять до статусно вищої сфери вживання, замінюючи собою норму, причому захоплюють такі сфери вживання як радіо та телебачення.

З огляду на динамічний характер британської вимовної норми, її неоднорідність навіть серед освічених носіїв англійської мови, які належать до однієї соціальної групи, англійські фахівці з соціофонетики провели велике анкетування англомовного населення Великобританії та США. Дані, отримані у ході опитування, Дж. Веллс використовував при підготовці 2-го видання «Словник вимови Лонгман» [110].

За допомогою опитувань була виявлена динаміка вимовної норми, визначені вимовні норми різних соціальних і вікових груп, встановлено ступінь

взаємодії британського й американського варіантів англійської мови. Обраний автором підхід до зображення широкого вимовного спектра дозволив лінгвістам виявити ступінь впливу написання деяких слів на традиційну вимову. За допомогою спеціальних символів можна легко визначити ступінь престижності тієї чи іншої форми вимови. Автор використав заборонні знаки, що відзначають широковживані, але некоректні вимовні варіанти, які використовуються неосвіченими людьми. Дж. Веллс також забезпечив словник соціолінгвістичною інформацією й авторськими коментарями [110].

Попри існуюче різноманіття діалектів англійської мови у Великій Британії, говорити про те, що носії різних діалектів не розуміють один одного, було б передчасним. Діалекти припускають відхилення від літературної норми, однак таке відхилення не варто перебільшувати. Крім того, ці відхилення поступово зникають через низку причин, таких як покращення освіти місцевого населення, урбанізація та нові технології (Інтернет), які, у свою чергу, руйнують «географічну» ізоляцію людей. Саме географічна ізоляція раніше виступала головним чинником появи діалектів.

Також слід зазначити, що сучасний стан британських діалектів демонструє прямий незворотний вплив інновацій та урбанізації на мову. Поєднання людей в одному місці забирає ті географічні перепони, які слугували ізоляцією та процвітання місцевих діалектів, а Інтернет довів, що фізичні кордони взагалі зникають і люди з легкістю долучаються до єдиної глобальної комунікації, що у свою чергу створює нову, але єдину для всіх уніфіковану мову.

Отже, серед британських діалектологів немає погодження щодо їх класифікації і, в залежності від автора, ця класифікація може відрізнитися. Так, А. Елліс називає п'ять основних англійських діалектів: північні діалекти, середні діалекти (або діалекти Мідленду), східні діалекти, західні діалекти та південні діалекти, в той час як П. Траджілл розмежовує традиційні та сучасні англійські діалекти, які, у свою чергу, мають розгалужену класифікаційну систему. Єдине, у чому всі дослідники погоджуються – це нестримне зникнення

британських діалектів з мапи діалектів Об'єданого Королівства. Головною причиною називають процес глобалізації та неспинний прогрес у вигляді сучасних технологій та мережі Інтернету. Сучасне покоління «живе» у цифровому вимірі, а отже і мова у всіх користувачів уніфікована, літнє покоління зникає, а молоде вже не користується старими стандартами. На додаток, діалектизми завжди мали негативний відтінок і вважалися ознакою неосвіченості, бідності, ізольованості. Сучасне покоління досвідчене, має доступ до престижної праці, а тому потреба використання «неелітних» діалектизмів зникає природно.

1.3. Сленг в системі соціальних діалектів

На думку англійських лінгвістів, «сленг» займає особливе місце поміж англійських соціальних діалектів. Е. Партрідж та його наступники обумовлюють сленг як крихкі, хитливі та іррегулярні сполучення слів, що віддзеркалюють суспільну свідомість осіб, які належать до певного соціального або професійного середовища [93]. «Сленг» – це мовний засіб, джерелом якого є літературна мова, який має на меті низку стилістичних цілей:

- створення ефекту унікальності;
- створення ефекту новизни;
- створення ефекту відмінності;
- передача настрою комуніканта;
- конкретизація;
- жвавість;
- виразність;
- точність;
- уникнення штампів та кліше [58, с. 143].

Слід зазначити, що навіть у XXI столітті поняття «сленг» досі немає єдиного уніфікованого визначення серед науковців. На думку англійського лінгвіста Е. Партріджа термін «сленг» неправомірно ототожнюють з іншими

субстандартами, такими як кент, жаргон та арго [93]. Інший науковець Р. Спірс припускає, що поняттям «сленг» не тільки називали явище британського кримінального жаргону, але навіть прирівнювали до «кенту» [98]. З часом дослідники розширили межі терміну «сленг» та зараховували до нього діалектизми, вульгаризми, жаргонізми тощо. Неодноразово робилися і продовжуються робитися спроби розмежувати ці терміни. Як зазначав І.Р. Гальперін, термін «кент» вживається для позначення умовної мови окремих професійних і соціальних груп. Термін «жаргон» деякі лексикологи пропонують зберегти для позначення специфічних професійних і технічних понять. Провести чітку межу між цими пластами лексики дуже важко, оскільки, як вказує І.Р. Гальперін, різниці між усіма цими поняттями прозорі та тяжко відстежуються [21, с. 15]. Насьогодні їх розмежовують: кент (брит. термін) або арго (америк.) – мова бандитів, грабіжників, безхатків; жаргон – мова людей, об'єднаних певною професією, це технічні та спеціальні терміни.

Т.М. Алексеева робить спробу розмежувати жаргонізми та професіоналізми з одного боку та сленгізми й діалектизми – з другого. За її спостереженнями, їх розрізняє «площина вжитку», тобто жаргонами та професійною мовою користуються в досить обмежених колах, в той час як сленгом та діалектом набагато ширше коло людей [1, с. 28-29].

В межах англійської лінгвістичної традиції сленгом називають:

- 1) мовну гру молоді;
- 2) мову представників науки, мистецтва, соціального класу, секти, професії, що характеризується наявністю спеціальних термінів [78, с. 315-316];
- 3) окремий пласт слів і виразів, який часто використовується або відомий широкому колу носіїв, але не визнається прийнятним засобом офіційної комунікації [78, с. 6].

У вітчизняній лінгвістиці за терміном «сленг» також закріпилися різні трактування. Одні вчені називають сленгом тільки мову молоді. Інші вважають, що сленг – це «практично відкрита підсистема ненормативних лексико-фразеологічних одиниць розмовно-просторічної мови, її стилістичний різновид,

або особливий реєстр, призначений для вираження посиленої експресії особливого оціночного забарвлення (зазвичай негативного)» [65, с. 14], і визнають статус сленгу як проміжного утворення між жаргонно-арготичним середовищем і загальним просторіччям [42, с. 6-9].

Відзначаються термінологічні суперечності обумовлені неоднорідністю субстандарта, оскільки в його стихії є в наявності, принаймні, два основних шари:

- нелітературні експресивні, стилістично знижені слова та вирази, які знаходяться в загальному користуванні;
- нелітературні слова та вирази, прийняті в певній соціальній групі суспільства [52, с. 58].

Цілком закономірно у зв'язку з цим включення деякими лінгвістами нелітературної стилістично зниженої загальноповживаної лексики до експресивного, функціонально-стилістичного просторіччя, а соціально обмеженої лексики субстандарта – до соціально-професійного, соціально-детермінованого, соціального просторіччя [40; 64; 65]. Виділені в англійському експресивному просторіччі на підставі характеру експресії (загальної, вульгарної, пейоративної) і функції (комунікативної, експресивної) «низькі колоквіалізми», вульгаризми та загальний сленг [66, с. 3] цілком узгоджуються з традиційними розмовно-просторічними експресивами, табуйованими експресивами інвективної природи, розмовно-просторічними одиницями жаргонного походження в просторіччі [64, с. 200]. У соціально-професійне просторіччя долучають професійні та корпоративні жаргони, арго кримінального суспільства. Цікаво, що поняття «просторіччя» поширене на теренах вітчизняної лінгвістики та слугує в першу чергу для позначення мови неосвіченого або напівосвіченого міського населення, яке не володіє літературними нормами [7, с. 53].

Стилістично знижена та соціально-детермінована лексика тісно пов'язані між собою, а межа, яка розділяє їх, нечітка. На підтвердження можна навести характеристику сленгу, представлену авторами словника «Оксфордський

словник сучасного сленгу» Д. Ейто та Д. Сімпсон, описуючи етапи становлення англійського сленгу, приходять до висновку, що сучасний сленг включає: лексику кримінального середовища, висхідну до кенту; спеціальні слова і вирази, які використовуються людьми певної професії, виду діяльності (сленг робочих друкарень, вуличних торговців, лікарів, юристів); розмовний варіант мови, стоїть нижче рівня мови освіченої людини та складається з нових слів або загальноживаних слів у нових значеннях [72, с. 5].

Сленг і жаргон. На теренах зарубіжної лінгвістики такі поняття як «жаргон» та «сленг» розмежовують. Сам термін «сленг» застосовують для позначення некодифікованої мови [39, с. 71]. І.В. Пеллих розділяє це поняття на дві підгрупи:

- 1) специфічна мова субкультур суспільства;
- 2) лексика вільного вжитку у неформальній обстановці [48, с. 106-108].

Натомість більшість вітчизняних лінгвістів не проводять розмежування між «жаргоном» та «сленгом», де обидва терміни називають одне явище – мова, що відрізняється від норм літературної мови, а також мова професійно та соціально обумовленої групи [2, с. 55-65]. Тобто, «сленг» протиставляють літературній нормі [3, с. 162-163].

Але є і ті, хто розмежовує «жаргон» та «сленг», вважаючи, що «жаргон» може перетворитися на «сленг», у випадку, коли його використання стає загальноживаним [80, с. 104-116].

Жаргон – «напіввідкрита» лексико-фразеологічна підсистема, яка використовується тією чи іншою соціальною групою з метою відокремлення від решти мовної спільноти [54, с. 451]. Жаргонізми – це, як правило, емоційно-оцінні експресивні утворення, серед яких переважають негативні конотації, тому і сам термін зазвичай сприймається як знак негативно-оцінного забарвлення [45, с. 78].

Різниця між «сленгом» та «жаргоном» полягає у джерелі словотвору, оскільки сленгізми виникають на базі існуючих жаргонізмів, тобто жаргон

виступає джерелом для сленгу. Також слід наголосити, що до сленгу можуть включатися також просторіччя та вульгаризми. Сам процес запозичення будується на семантичному рівня, коли до наявного слова-джерела додається нове значення. Саме тому сленгізмам притаманна мовна гра, посилена експресія та «модна» неологія.

Існує низка причин, через які важко встановити чіткі кордони між сленгізмом та жаргонізмом: джерело виникнення та «радіус» охоплення. Ми вже зазначали, що сленгізми беруть початок із жаргонізмів, а «радіус» охоплення у сленгізма ширший за жаргонізм, він охоплює великі групи людей, не обмежуючись однією соціальною чи професійною групою.

Сленг і арго. Арго – це мовлення, яке побудоване на видозміні елементів мови та застосовується в певній окремій професійній або соціальній групі людей [53, с. 109]; це закрита лексична підсистема спеціальних номінацій, які обслуговують вузькі соціально-групові інтереси, найчастіше професійні. Арготизми зазвичай позбавлені яскравого оціночного забарвлення, що і відрізняє їх від сленгу, хоча і вони можуть бути експресивними номінаціями. Найчастіше арготизми вживаються з метою приховування предмета комунікації, тому іноді зміст арготизму може бути зрозуміло тільки непосвяченому. У жаргонізмів та сленгізмів майже завжди є семантична паралель у літературній мові, тоді як в арготизма її може і не бути. Інша відмінність полягає у тому, що сленг не містить раціональних номінацій – термінів відомих тільки вузькому колу носіїв діалекту.

Сленг і кент. Кент – це універсальний субстандарт, який розповсюджений по всьому світі від нецивілізованих до цивілізованих націй серед самого соціально-низького прошарку людей – жебраків та безхатченків [83, с. 1–26]. Якщо слідувати думці І.Р. Гальперіна і визначати «кент» як умовну мову певних соціальних і професійних груп [22, с. 95], «кент» і «арго» виступають як синоніми. Однак «кент», як лінгвістичний термін, у більшості випадків зустрічається в поєднанні *thieves' cant*, що, безсумнівно, позначилося на семантиці слова, і багато дослідників визначають його саме як злочинський

жаргон або мову декласованих елементів. У порівнянні з професійними арготичними системами «зłodійська мова» має більш широкий і менш визначений характер й охоплює найрізноманітніші сторони побуту та суспільного життя, під своєрідним кутом зору людей поза громадянського суспільства і закону. Тому словник зłodійського «арго» набагато ширший, ніж в інших соціально-групових підмов.

На відміну від «арго», «жаргону» і «кента», «сленг» не має виразної соціально-групової орієнтації, його використовують представники різних професій, різного соціального та освітнього статусу та різного віку. Наприклад, на відміну від *to game* (*брехати*, сленг) відомого великій кількості носіїв англійської мови та яке широко вживається освіченим населенням, такі слова як *a beef* (*скарга чи незгода всередині організації*, кент, мова мафії), *a convict* (*зебра*, циркове арго), *to troll* (*підбурювання опонента на скандал*, жаргон користувачів Інтернет-блогів) вживаються представниками певних соціальних груп, при цьому *to troll* зрозуміло ширшим верствам суспільства, але вживається тільки стосовно користування Інтернетом, *a convict* та *a beef* мають такі значення, що взагалі можуть бути не зрозумілі більшості.

Сленг і колоквіалізми. Колоквіалізм – слова, які стоять на межі або поза межею літературної мови [37, с. 118]. На думку С. Флекснера, відмінність між сленгом і колоквіалізмами слід вбачати в частоті вживання відповідних одиниць і в ступені їх зрозумілості. Другою відмінністю є сфера вживання. Колоквіалізми мають ширшу сферу поширення, ніж спеціальний сленг, проте їх набагато складніше відмежувати від загального сленгу. Так само існує різниця в емоційному забарвленні сленгу і колоквіалізмів. Сленг виділяється яскравішим емоційним забарвленням [77]. Спільними між сленгом і колоквіалізмами є неформальна ситуація їх вживання. Як приклад, можна порівняти вживання двох синонімів до слова «телевізор» – *custard & jelly* (сленг) і *telly* (колоквіалізм).

Сленг і професіоналізми. Професіоналізми – слова і вирази, властиві мові представників тієї чи іншої професії або сфери діяльності, зазвичай

виступають як просторічні, емоційно забарвлені еквіваленти термінів [36, с. 20]. Мета «професіоналізму» полягає у розмежуванні близьких понять, які використовуються у тому чи іншому виді діяльності людей. Саме тому професіоналізми необхідні для стислої та точної передачі думок у спеціальній кореспонденції для обмеженого кола читачів. У випадку контакту неспеціаліста із вузькопрофесійною лексикою, остання втрачає свою інформативну цінність. Професіоналізми відрізняються емоційною виразністю, проте швидко застарівають. Вони можуть проникати до загальнолітературної мови із втратою їх стилістичного маркування. Професійна лексика – поняття вужче за «сленг», воно використовується для найменування предметів або понять, які належать до будь-якої певної сфери діяльності та часто невідомі людям, з цією діяльністю не пов'язаних. Так, наприклад, *Irish mail* позначає мішок картоплі в мові англійських моряків.

Сленг і вульгаризми. Вульгаризми – спеціальний лексикон (грубі слова), який використовується зазвичай людьми нижчого соціального статусу [49, с. 115]. О.В. Ігнатова відносить вульгаризми до сленгу, вважаючи їх його різновидом. За її спостереженнями, сленг можна розділити на дві групи:

- 1) сленгові слова та вирази широко вживаються в розмовній мові;
- 2) вульгаризми, або лайливі слова [35].

Л. Блумфілд запропонував серед вульгаризмів розрізняти сороміцькі та непристойні форми. Сороміцькі мовні форми вимовляються тільки при відомих обмежених обставинах: мовець, який порушує ці обмеження, буде присоромлений або покараний. Непристойні форми відносяться частіше всього до певних сфер значення, і нерідко паралельно з ними існують форми з однаковим прямим значенням, але без відтінку непристойності (наприклад, *whore* і *prostitute*). Непристойними є ті форми, які пов'язані з біологічними потребами і продовженням роду. На них в мові накладається суворе табу [10, с. 161]. Отже, «сленг» та «вульгаризм» дублюються в літературній мові, але на відміну від «вульгаризму», «сленг» використовують особи, які належать до різних верств населення, навіть освічені люди; сленгові одиниці можуть

зустрічатися не тільки в усній комунікації, а й в художній літературі, і в засобах масової інформації, в той час як вживання вульгаризмів обмежене соціальними нормами.

З усього вищесказаного випливає, що «сленг» є відкритою підсистемою ненормативних лексико-фразеологічних одиниць розмовно-просторічної мови, він слугує для вираження посиленої експресії й особливого, як правило, негативного оцінного забарвлення. Сленг – це надсоціальний «загальний» жаргон, або інтержаргон, за висловом Б.А. Серебренікова [57, с. 494], тобто сукупність популярних, але субстандартних слів і виразів, що поповнюються, в тому числі, і шляхом інших соціальних діалектів, являє собою наддіалектне інтегральне явище. Сленг є ширшою лексичною системою, ніж жаргон, арго, кент, професіоналізми та вульгаризми, його вживають ширші верстви населення, не обмежені рамками однієї соціальної або професійної групи. Відмежування сленгу від інших соціальних діалектів може бути складним через постійне поповнення складу сленгових одиниць з інших розмовних лексичних підсистем.

Попри розмитість меж, розподіл субстандарту на стилістично знижену і соціально-детерміновану підсистеми присутні у багатьох мовах, а термінологічне визначення цих підсистем обумовлено лінгвістичною традицією вивчення конкретної національної мови. Так, наприклад, у французькій мові зазвичай виділяють загальне арго й арго окремих субкультур; в англійській мові заведено говорити про **загальний** та **спеціальний сленг**.

Виділяючи загальний і спеціальний сленг, вчені пояснюють перший як сукупність загальнозрозумілих і широко поширених в розмовній мові образних, емоційно-оцінних слів і словосполучень, які претендують на оригінальність і часто виступають синонімами слів літературної мови [6, с. 137]. А другий як вузьку сферу сленгу, що містить різні жаргони і професійну лексику.

В.А. Хом'яков визначає «загальний сленг» як соціальну мову у певний часовий період, яка розповсюджена та зрозуміла широкому колу людей, де генетичний склад та ступніть схожості із фамільярно-розмовною мовою

неоднорідні; також вона характеризується емоційністю та експресією [65, с. 39].

Різниця між загальним та спеціальним сленгами полягає у типі спілкування, де спеціальний сленг використовується виключно у неформальному спілкуванні певних груп людей: молоді, спортсменів, лікарів, юристів, програмістів, військових, членів кримінального суспільства тощо.

З точки зору соціолінгвістики між одиницями **загального і спеціального сленгу** є велика різниця. Одиниці спеціального сленгу пов'язані з соціально-груповим, професійним, соціально-демографічними та іншими аспектами соціальної диференціації суспільства. Володіння спеціальним сленгом є наслідком приналежності до тієї чи іншої соціальної групи. Разом з тим одиниці спеціальних сленгів «виявляють певну чутливість до соціальної ситуації» та виражають не тільки стратифікаційних, а й ситуативні змінні. Одиниці загального сленгу не обмежуються межами деякого компонента соціальної структури та відображають ситуативно-стилістичну варіативність мови: «виступаючи маркерами соціальної ситуації, одиниці загального сленгу можуть використовуватися представниками різних соціальних груп і соціальних верств, виявляючи кореляцію лише з параметрами соціально-мовної ситуації» [68, с. 177-178]. Говорити про соціальну обмеженість загального сленгу є можливим, якщо мати на увазі деяку невизначену, групову, а інтегровану, перехідну соціальну обмеженість, яка характеризує загальний сленг як мову соціальних низів молодого віку, зазвичай орієнтовану на соціально близьких, «своїх», а не «чужих» [64, с. 15].

Слід погодитися з В.Г. Вілюманом, який ще в п'ятдесятих роках минулого століття стверджував, що сленг не позначав явище, специфічне лише для англійської мови. Невизнані літературною мовою емоційно-оцінні слова та словосполучення розмовної мови (загальний сленг), слова та поєднання жаргонів (спеціальний сленг) присутні у складі багатьох мов [15, с. 139]. Сьогодні це положення підтверджується українськими лінгвістами, які наполягають на тому, що і в українській мові можна виділити загальний

жаргон, який займає проміжне становище між просторіччям і соціальними жаргонами. У потоці нових слів, які з'явилися в українській мові, дуже багато таких, які в англо-американській традиції називаються сленгом. Під загальним жаргоном дослідники розуміють пласт сучасного жаргону, який не є приналежністю окремих соціальних груп і вживається усіма жителями великого міста, зокрема, освіченими носіями мови. Джерелами загального жаргону вважають жаргони соціальних груп і різні тематичні групи слів літературної мови. Але якщо раніше основу загального жаргону становив студентський жаргон, то сьогодні – це арго [28, с. 4-9]. Крім терміна «загальний жаргон» використовуються терміни «інтержаргон», «інтелект», «жаргонізована мова», «просторіччя-2». У цілому англійський загальний сленг і український загальний жаргон характеризуються широкою поширеністю та зрозумілістю для всіх верств суспільства, яскравою емоційністю, перевагою експресивної функції над номінативною, неоднорідністю генетичного складу (різні джерела поповнення). Відмінності українського загального жаргону й англійського загального сленгу обумовлені набором цих джерел і їх співвідношенням.

Таким чином, попри відмінності в термінології, закріпленої в конкретній національній лінгвістичній традиції або окремій концепції дослідника субстандарта, можна стверджувати наявність типологічно та функціонально подібних субстандартних пластів в англійській та українській мовах: англійського загального сленгу та українського загального жаргону, з одного боку, й англійських спеціальних сленгів та українських жаргонів, арго, з іншого боку. У зв'язку з цим цілком правомірними видаються спроби універсалізації термінології субстандарта, тому, спираючись на англо-американську традицію, можна розглядати сленг у вузькому сенсі (сленг, обслуговуючий потреби стійкої соціальної групи) і широкому сенсі (сленг як знижена, емоційна розмовна мова).

Проникаючи до мови всіх верств населення, насичуючи новими лексичними одиницями засоби масової інформації, сленг у широкому сенсі (загальний сленг) вимагає адекватного перекладу в процесі міжкультурної

комунікації. Звичайно, сленг не замінить літературної мови, і в процесі вивчення англійської мови як іноземної саме кодифіковані слова та вирази стають головним об'єктом вивчення студентів. Проте, при першому ж контакті з іноземцями у неформальній ситуації, при перегляді кіно та серіалів або прослуховуючи сучасних музичних виконавців, студенту, який добре засвоїв англійську літературну лексику та граматику стає зрозуміло, що цих знань не вистачає цілком для стовідсоткового розуміння тексту. Тому, попри особисте ставлення до стилістично знижених слів і виразів загального сленгу, ігнорувати їх роль у процесі спілкування та вилучення інформації не варто, адже сьогодні часто можна почути навіть у мові освічених людей лексичні одиниці такого типу.

Дає поради щодо адекватного перекладу широко поширених сленгізмів П. Палажченко. Багаторічний співробітник ООН, дипломат, журналіст, перекладач М. Горбачова та Е. Шеварнадзе, П. Палажченко стверджує, що зараз відбувається «розкріпачення мови», пов'язане в тому числі і з жаргонізацією мови та мовлення [47, с. 97]. У процесі суспільних змін змінюється мова, а, значить, робота перекладача вимагає постійного оновлення знань.

Пронизуючи мовлення багатьох людей, які належать до різних соціальних верств і вікових груп, одиниці загального сленгу емоційні й експресивні. Для лінгвістів основним завданням є не тільки пошук еквівалентних сленгізмів в англійській та українській мовах, а й укладення критеріїв чіткого розмежування основних компонентів субстандарта.

Отже, сленг в системі соціальних діалектів займає особливе місце, оскільки він буває спеціальним та загальним, де останній набуває світового поширення. На це також впливають технології, які поєднують увесь англомовний світ в єдиний організм. Так, сленгове слово, яке виникло в Англії, майже водночас поширюється засобами Інтернету за межі країни і вже за декілька днів цим сленгом користуються більшість англомовних користувачів світу, і не обов'язково британців, якими був створений сленгізм. Сленгізми

стали настільки популярними серед молоді, що більшість з них входять до офіційного словника і можна в режимі он-лайн відстежувати появу нового слова, яке ще донедавна було у статусі сленгізму, але через його популярність воно увійшло до реєстру мови.

1.4. Труднощі перекладу діалектних та сленгових одиниць

Сучасне перекладознавство надає велике значення питанням взаємовідношень мови та соціальних ролей учасників комунікації, а також впливу на мову статусу і суспільного становища мовця. Дійсно, соціальний клас, етнічне джерело, стать, вік, регіональне джерело та професійний статус – всі ці фактори призводять до зміни мови, якою ми спілкуємося. Вагомість, яку ми надаємо рідній мові, створює значні проблеми для перекладача; переклад є одним з елементів боротьби за розвиток і захист мов, які знаходяться на межі зникнення [67, с. 212].

Соціолінгвістика у стані або забезпечити нас загальною теорією перекладу, або озброїти нас лінгвістичними теоріями, які висвітлюють окремі аспекти перекладу. Сьогодні кількість літератури, яка присвячена дослідженню перекладу соціолектів невпинно збільшується. Так, роботи Л. Венуті, які присвячені опису особливостей перекладу, зрозумілі західному англomовному читачеві [102]. Такий переклад покликаний придушувати або натуралізувати всі риси оригінального тексту. Природньо, можливо працювати і в протилежному напрямку. Так, наприклад, задовго до Л. Венуті німецький філософ XIX ст. Ф. Шлеєрмахер проголосив цінність перекладу з елементами «форенізації». На його думку, читачі повинні відчувати, що вони знаходяться в іноземному оточенні: мова повинна мати спеціальні лінгвістичні області для перекладу і в цих областях перекладачеві дозволяється змінювати мову так, як не дозволяється в мові в цілому [97].

Вже у XV ст. німецький перекладач Ніклас фон Вілі пропагував теорію про те, що переклади, створені для вищого класу, повинні бути важчими, за ті,

які створюються для простих неосвічених людей. З цієї причини для осіб королівської крові він створював наступний переклад: *you find some loving old men but none loved* (ви знайдете люблячих старих чоловіків, але жодного коханого), а для простолюдинів цей переклад звучав так: *you find some old men who love women but you find no old men who are loved by women* (ви знайдете старих чоловіків, які люблять жінок, але ви не знайдете старих чоловіків, яких люблять жінки) [85, с. 8]). Луї Келлі пояснює середньовічні диспути з приводу перекладу Нового Завіту як спосіб вироблення відповідного соціального стилю, відповідно до рівня підготовленості майбутніх читачів. Літературні переклади з елегантним стилем, який багато в чому відхиляється від оригінального тексту (*belles infidels*) у Франції XVII-XVIII століть також базувалися на одній з форм соціолінгвістики: читачі, для яких створювалися ці переклади, належали до соціального класу, який будував своє життя відповідно до концепцій *honnêteté* і *bienséance* – порядність і пристойність, відповідно [86, с. 70]. Переклади були покликані відповідати цим концепціям.

Для перекладачів, які мають на меті культурне домінування, існує проблема вираження засобами перекладу мовних варіантів, відмінних від домінантної «правильної» мови. Мова йде, перш за все, про переклад соціолектів та діалектів. Попри те, що обидва терміни містять загальний компонент «-лект», вони позначають різні поняття, якщо діалект – це особлива мова характерна для певної території, то соціолект – це особлива мова характерна для певної соціальної групи людей (статус, професія).

Серед перекладознавців поширена думка, що найпопулярнішим способом перекладу вважається застосування аналогів за умови їх наявності в мові перекладу (далі – МП). Відомі відповідники існують майже в усіх мовах. Так, І. Левий зазначає: «Певні мови мають набагато більше можливостей за інші мови зображати соціальні розбіжності осіб, оскільки їх розмовне мовлення володіє значно ширшою стилістичною шкалою» [41, с. 118]. Труднощі виникають за умов відсутності двомовних, а іноді й одномовного словника

субстандартів (словник сленгу, словник діалекту, словник жаргону, словник професіоналізмів тощо) [63, с. 397-98].

На межі між жаргоном та просторіччям стоять професійні діалекти, до яких відносять елементи термінології, які прийняті в середовищі цієї професії як слова повсякденного вжитку. До них перекладач має підібрати відповідники, за умов їх існування в МП.

Загалом, всі ці категорії субстандартів на думку багатьох авторів тісно пов'язані із просторіччям та прирівнюються до нього, а в деяких випадках навіть переходять в нього. Відтак, за умов відсутності відповідника або функціонального аналога, перекладач може вдатися до просторіччя, що надасть тексту перекладу необхідну характеристику відхилення від літературної норми.

Певні автори намічають подальшу еволюцію стійких діалектизмів та сленгізмів, «перетворення нелітературних мовних засобів на літературні за допомогою стилістичних прийомів» в художній та загальнополітичній літературі [50, с. 297].

Що стосується діалектизмів, то у художньому перекладознавстві існує аксіома, яка виражає неможливість передачі діалектизму з мови оригіналу (далі – МО) іншим діалектизмом в МП: «не можливо перекладати південнофранцузькі діалектизми південноросійськими діалектизмами» [20, с. 38]. Тому вітчизняні перекладознавці не розділяють точку зору англійського перекладача М. Хайтов, який заявив, що перекладав родоський діалект йоркширським на тій основі, що в англійській мові неможливо віднайти іншої заниженої лексики подібної до йоркширської, як соціальна група яка має дещо спільного із родопчанами. Хоча одночасно він визнавав, що таким чином перетворює родопчанів на йоркців для читачів. Вочевидь, єдиною можливістю виділення діалектизмів в МП стає використання просторіччя, про що свідчать низка робіт теоретиків перекладу, додаючи, що робити це необхідно з обережністю та економно. Виключенням вважають ті випадки, коли автор обумовлює діалектне мовлення героя. У таких випадках, сказане автором

достатньо, тому краще передати саму репліку літературною мовою, без пошуків будь-яких аналогів.

На жаль, за нашими спостереженнями, немає літератури з перекладознавства, яка чітко надає інструкцію з перекладу діалектизмів, особливо у випадку, коли МО – англійська, а МП – українська. Так, наприклад, Сергій Ковальчук, найвідоміший український перекладач, який займається саме перекладом кінопродукції в Україні, на рахунку якого більше 250 українських перекладів фільмів та мультфільмів, зазначає, що для передачі діалектизмів у перекладача невеликий вибір: «Або полтавський варіант, або гуцульський, або галицький – це, наприклад, коли треба показати дівчинку-інтелігенточку, яка пундики їсть з чаєм. В «Літачках 2» був персонаж – типу індієць. Він говорив приблизно так: *Прийде вітер з долини, він закриє тобі очі!* Тоді ми порадилися з колегами та вирішили зробити його гуцулом» [44].

Тому, для того, щоб виокремити бодай декілька засобів перекладу саме діалектизмів, звернемося до сучасних українських наукових робіт, які присвячені проблемі перекладу одному із відомих британських діалектів – Кокні.

Кокні – відомий діалект східної частини Лондону, яким користуються люди з нижчого робочого класу, здебільшого неосвічені та вульгарні [59, с. 68-71]. Цей діалект має низку особливостей, які необхідно знати перекладачеві, оскільки саме із «цих особливостей» складається перелік труднощів перекладу, які необхідно буде враховувати при передачі з англійської мови на українську. До таких особливостей відносяться:

- 1) фонетичний рівень – особлива вимова та римована форма:
 - монофтонгізація дифтонгу [au];
 - вилучення ініціального приголосного [h]: *not half* → *not ‘alf*;
 - вимова дифтонгу [ai] як [oi];
 - вилучення назального задньоязикового [ŋ] у закінченні *-ing*;
 - фронтальна артикуляція міжзубних фонем.
- 2) граматичний рівень:

- вживання форми *ain't* замість правильних *isn't* та *am not*;
- заміна особовим займенником *me* замість правильного присвійного *my*;
- неправильне вживання дієслова *to be* в минулому часі (*was /were*);
- перевага використання подвійного заперечення;
- вилучення суфікса *-ly* у прислівників;
- заміна дієслова минулого часу на дієприкметник минулого часу: *saw* → *seen*, *did* → *done*;
- уніфікація особового займенника *them* для усіх вказівних займенників.

3) лексичний рівень – своя власна лексика, наприклад:

- *missus* – подруга чи жінка;
- *'fit* – привабливий;
- *minger* – потворний;
- *dosh/dough* – гроші;
- *up the duff* – завагітніти [33, с. 28-29].

Під час дослідження перекладу Кокні, С.Ф. Алексенко наголошує на розбіжності в культурі, і як варіант пропонує декілька варіантів перекладу діалекту:

- заміна фонетичних особливостей діалектизмів на контаміновані форми типу викривлень;
- додавання фонетичних подовжень: *се-ер, ме-ем, ключа-а*;
- граматичні трансформації – повна або часткова реконструкція речення, заміна частин мови або членів речення;
- прийом компенсації – передача семантичних, прагматичних та стилістичних іншими елементами. Під компенсацією діалектизмів Кокні С.Ф. Алексенко вважає використання українського просторіччя, розмовної лексики, стилістично зниженої лексики, вульгаризмів;
- додавання експресивної лексики в МП в місцях з нейтральною лексикою МО;

- додавання інтенсифікаторів у вигляді «і», «й», «ну же», «же», «же ж», емотивних парантез «ось-ось», «ото», «геть», «собі»;
- підсилення емфазі: *the car is broken* → *моя машина кикнула* [2, с. 187].

Щодо передачі римованого елемента діалекту Кокні, що робить його особливим серед інших діалектів, то тут більшість авторів погоджуються з думкою, що це не тільки не можливо, але й немає сенсу, бо сам процес створення рими базується на аналітичній природі англійської мови, яка відсутня в українській, а тому результат такого «перекладу» не відповідатиме задумці оригіналу, а отже з точки зору теорії перекладу, такий результат спотворює оригінал.

Оскільки жаргони, аргі та сленг схильні до частих змін, перекладач, під час пошуку відповідника, не має випускати з виду часовий фактор для уникнення створення анахронізму.

У значній кількості культур сленг, як правило, є соціолектом, що використовується специфічними групами людей. Він може бути пов'язаним з таким типом занять, як кримінальний сленг, але значення його одиниць з більшою вірогідністю залишаються невідомим для більшості людей. Таким чином, фраза *to do a creep* означає метод пограбування будинків у незвичний спосіб, а фрази та слова такі, як *twocser* (*взятий без згоди власника*) використовуються стосовно особи, яка викрадає автомобіль. Такі слова зазвичай відомі лише поліції та злочинцям. Частину з цих слів можна побачити в газетах у період різкого збільшення злочинів, а згодом ці лексеми вже додаються до словників. Решту вищезгаданої лексики можна взагалі ніколи не побачити у словниках і подібні слова перетворюються на вічну проблему перекладачів у вигляді зашифрованих акронімів. Сам факт того, що перекладач розуміє сленг ще не є запорукою правильного перекладу сленгізмів, оскільки вони можуть бути відсутніми в МП. Звичайно, що більшість сленгізмів існують в МП, але не завжди, особливо в умовах сучасних реаліях, коли в епоху Інтернету та відомих платформ, таких як «Facebook», «Twitter», «Instagram»,

«YouTube», «Reddit» та ін., швидкість появи та розповсюдження нових сленгізмів зазнала нових рекордів, на що вказують щоденні офіційні входження до англословників. Так, наприклад у січні 2020 року було створено та розповсюджено новий сленгізм *to Meghan Markel* (verb) [92] – *меганмарклити*, тобто цінувати себе і своє душевне здоров'я настільки, щоб піти звідти, де ваше справжнє «я» не вітають і не цінують. Тому перекладач має упевнитися у часовій відповідності та правильно передати новий сленгізм. Так, наприклад, у кінці 1990-х рр. французька молодь знову почала використовувати у мові так званий «зворотний» сленг «verlan» (це є слова, що на протигагу традиційному варіанту читають справа на ліво). Лексема *femme* трансформувалось на *meuf* у значенні *жінка*, а фраза *laisse tomber*, що означає *забудь* мала вимову *laisse béton*, що буквально означало *покинь бетон* [94]. Багато таких фраз залишались незаними не лише генераціями батьків молоді, а навіть їхніми старшими побратимами. Цікаво, що навіть в XXI столітті цей тип сленгу знову набув нової форми, і вже «перетворений» сленгізм знову перетворюють за тією ж схемою – справа наліво: *femme* → *fem* [*meuf*] → *feum*. На відміну від того, що цей тип сленгу існує в англійській мові, його частота використання є надзвичайно малою. У будь-якому сучасному словнику сленгів можна відшукати слово *deache*, що виступає синонімом слова *head* (і в перекладі означає *голова*) чи *essaff* відповідно до слова *face* (що в перекладі має значення *особа*), однак у мові молодих англійців ці слова зустріти вже неможливо, що додає проблем із перекладом з французької мови відповідного типу сленгу [90, с. 49-56]. У подібних випадках ведеться пошук адекватних методів перекладу застосовуючи інші перекладацькі прийоми.

Так, відсутність в українській мові зразка 1977 р. сленгового еквівалента для лексеми *pot* (*марихуана*) змусило перекладача звернутися до двох прийомів – описовий переклад та заміна сленгового слова з предметної області «наркотики» на слова із загальнокримінальної лексики. Наприклад: *if they are caught using pot* – *якщо їх застукають при палінні* [69, с. 63]. Подібні випадки перекладу індивідуальні для кожної мовної та культурної пари.

На додаток до того, що в різних мовах відсутні певні типи сленгу, а наявні типи характеризуються різною частотою вживання, велику проблему для перекладача становить мета вживання сленгу у двох культурах. Так, наприклад, у фільмі Клода Лелюша 1976 року «*Si c'était à refaire*», який в англійській мові має переклад «*Second Chance*», американські актори дублювали французький текст з використанням яскраво вираженого підліткового сленгу, наприклад: *The other chick's kinda old but a sweetheart all the same. She gamme a pair o'wheels!* Де слова *chick*, *kinda*, *gamme*, *o'wheels* – це одиниці підліткового сленгу: *chick* – дівчина; *kinda* – скорочення від *kind of*; *gamme* – скорочення від *gave me* [76, с. 119].

Водночас оригінальний текст фільму сприймається французами як сленг, повсюдно використовується багатьма поколіннями як мова неформального спілкування. Цілком очевидно, що автори дубляжу фільму переслідували свої певні цілі.

За спостереженнями перекладознавців, існує певна традиція у кіноматографічному перекладі, де перекладачі надають перевагу ослабленню звучання субстандартної лексики або взагалі заміна її на нейтральну літературну мову, при цьому набирають чинності не цензурні міркування, а відсутність в мові перекладу лексики з відповідними характеристиками. Протилежна тенденція спостерігається значно рідше [74, с. 161].

В теорії перекладу поруч із сленгом, проблеми для перекладу створюють й інші форми соціолекту, до якого відносять класовий поділ. Так, у своїй книзі «*Frapply Well Spoken*», виданої в 1960-і роки ХХ ст., англійський письменник-гуморист Аффебек Лаудер [88] наводить короткі діалоги, в яких мова персонажів за допомогою спеціальної орфографії імітує вимову вищих щаблів британського суспільства (*public school pronunciation*), наприклад:

МО: *The situation is fraught with danger.*

МП: *The sitweshns frott with dencher* [34, с. 59].

Переклад текстів подібних соціолінгвістичних рівнів на безкласову мову (наприклад, на німецьку чи французьку) є надзвичайно важким завданням, тому

перекладач дуже часто вдається до процедури «вирівнювання» МО та МП, у результаті чого втрачається стилістична особливість оригіналу.

Але поруч із власними вподобаннями, на використання «вирівнювання» також впливають низка політичних та економічних причин (широке поширення продукції кіноіндустрії або мовне домінування у світі). У цих випадках нерідко відбуваються невинуваті культурологічні перенесення, які роблять переклад неприродним і навіть дивним для читача. Так, наприклад, у згаданому вище фільмі «*Second Chance*» вчитель-француз звертається до своїх учнів у досить агресивній манері, не прийнятій у французькій школі: *Hey, wow, man! You're all meatheads in this class!* При цьому він зберігає спокійний іронічний вираз обличчя.

О. Хессе-Квейк наголошує на помірне використання заміни, особливо якщо це заміна у вигляді діалектів в МП, оскільки це може створити негативний стереотип. Так, наприклад, при дубляжі іноземних фільмів німецькою мовою, у мові персонажів нижчих верств населення неправомірно часто використовується берлінський міський діалект [82, с. 230]. Цілком очевидно, що застосування «вирівнювання» не повинно призводити до абсолютної натуралізації субстандартів, але водночас необхідно продовжувати шукати шляхи презервації того соціального колориту, який виконує діалект або сленг у МО.

Отже, переклад субстандартів ми вважаємо складним завданням для перекладача, оскільки основні розбіжності полягають у фонетичному та граматичному оформленні мови, що майже неможливо передати в українській мові, через розбіжності у типах мов: англійська мова – аналітична, а українська – синтетична. Тому, для перекладу такого виду лексики, перекладачі застосовують низку перетворень, від фонетичних до стилістичних, для створення ефекту «діалектної мови», тобто мови, яка відрізняється від літературного стандарту.

Висновки до Розділу 1

На основі вищевикладеного матеріалу, нам вдалося з'ясувати зв'язок між нормативною мовою та субстандартами, де усі мовні явища, які виходять за межі нормативної мови автоматично відносяться до субстандартів, а діалект виступає джерелом створення нормативної мови.

Класифікація діалектів англійської мови викликає певні труднощі через відсутність прийнятих єдиних критеріїв, як приклад можна навести класифікацію А. Елліс: північні діалекти, середні діалекти (або діалекти Мідленду), східні діалекти, західні діалекти та південні діалекти.

Поняття «діалект» та «сленг» відносяться до нелітературної мови, їх відрізняє сфера застосування, де діалектом користуються люди окремої географічної місцевості, а сленгом – окремі кола соціальних груп людей. Більше того, вони переплітаються між собою, і людина, яка живе, наприклад, в Лондоні, може користуватися одночасно як діалектом Кокні, так і молодіжним сленгом. Тому, розглядати такі явища у відриві одне від одного ми вважаємо некоректним.

Переклад соціолектів необхідно розглядати як комплексне завдання для перекладача: по-перше, перекладач має ознайомитися з усіма особливостями мовного явища, яке він буде перекладати, а по-друге, для перекладу важливо з'ясувати мету перекладу, оскільки у разі збереження усіх стилістичних особливостей МО, необхідно задіяти усі відомі трансформації, де контекстуальна заміна та компенсація займають центральне місце. У випадку передачі лише сенсу МО, перекладач може використовувати літературну мову, що відноситься до буквального перекладу.

Найважчим для перекладу є діалектизми, оскільки сленгізми мають загальний характер і у більшості країн мають відповідники, а діалектизми різняться від літературної мови низкою фонетичних та граматичних особливостей, що з точки зору типу мов, майже неможливо відтворити в українській мові. Тому для перекладу англійських діалектизмів перекладачі

застосовують низку трансформацій, де найчастіше зустрічається компенсація та заміна діалектизму на українське просторіччя або розмовну лексику.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НЕФОРМАЛЬНОГО РОЗМОВНОГО МОВЛЕННЯ В БРИТАНСЬКОМУ КІНОДИСКУРСІ

2.1. Лексико-семантичний аналіз методів перекладу британського молодіжного сленгу (на матеріалі серіалу «Misfits»)

Для аналізу перекладу молодіжного сленгу було обрано британський серіал 2009 року «Misfits» [115] та його український дубляж «Покидьки» [111] здійснений приватною студією «UA Team».

Перш за все, був використаний метод суцільної вибірки. Проаналізовано перший сезон серіалу, який складається з шести серій, в середньому кожна по сорок п'ять хвилин. Вибір серіалу обумовлений його сучасністю і наявністю великої кількості сленгізмів. У ході дослідження було відібрано 100 прикладів вживання сленгу.

На наступному етапі відібрані одиниці перевірялися за компетентними лексикографічними джерелами для того, щоб верифікувати їх приналежність до групи сленгізмів. Далі ми шукали переклад за двомовним словником і коментували перекладацькі рішення. Потім був здійснений порівняльний аналіз оригіналу серіалу і української версії дубляжу. Також на основі відібраних сленгових виразів ми більш детально розглянули, які прийоми перекладу виявилися найбільш продуктивними, тобто був застосований метод кількісного аналізу, суть якого полягає у визначенні кількісного співвідношення компонентів, які входять до складу аналізованого об'єкта – в нашому випадку, прийомів перекладу.

Далі ми переходимо до аналізу перекладацьких рішень, наприклад:

Шестеро проблемних підлітків приходять в громадський центр на виправні роботи. Хлопці вперше побачили один одного, і тому поки ставляться один до одного з агресією.

Are you looking to get stabbed [115]?

Ти нариваєшся [111]?

Для з'ясування методу перекладу, перш за все необхідно виявити у тексті оригіналу слово чи словосполучення, яке відноситься до сленгу. У нашому випадку – це словосполучення *get stabbed*. Для цього звернемося до онлайн-словника англійських сленгізмів. Онлайн-словник слів і фраз англомовного сленгу «Urban Dictionary» дає визначення вислову *get stabbed* – «a phrase used when the extreme hatred for someone results in the desire for that person to be impaled with a sharp object, commonly a knife» [109]. Тобто, воно має вкрай негативне значення, бажання когось прирізати. В українській мові існує чудовий відповідник *нариватися*, що зазначено у «Словнику українському мови»: «Учинками, діями ставити себе під загрозу чого-небудь, у небезпечне, скрутне та інше становище» [105].

У цьому випадку перекладач вважав за потрібне передати вираз *get stabbed* більш емоційно-забарвленим відповідником. Отже, підбір українського відповідника у цьому випадку вдалий: *get stabbed* → *нариватися*. В цілому, переклад аналізованого виразу повністю підкреслює образ мовця. При перекладі було враховано, що головні герої серіалу виконують громадські роботи за дрібні хуліганства, і їх мова є досить неординарною. Таким чином, можна сказати, що перекладач підібрав точний еквівалент цього виразу і зміг зберегти стилістичне забарвлення вираження. З таким підбором відповідника ми цілком згодні, тому не пропонуємо свого варіанту перекладу. Свій варіант перекладу буде запропонований у тих випадках, коли ми не погоджуватимемось із наявним перекладом.

Розглянемо наступний приклад:

У перший же день під час фарбування лавок у парку, хлопці застають незвичайний шторм. Спершу, вони не ставилися до нього серйозно, знаходячи ситуацію, що склалася потішною, немов це черговий прикол, до тих пір, поки обставини не почали ставати більш серйозними. І коли поруч з ними з неба падає величезний крижаний шар, Нейтан вимовляє аналізований вираз.

OK, so I'm a little bit freaked out [115].

Я, здається, трохи в штани напустив [111].

Перекладач у цьому випадку використовує прийом дисфемізації та компенсації. Згідно з онлайн-словником сленгу [109] досить невинний вираз *freak out* – *злякатися, панікувати* переведено розв'язним виразом *напустити в штани*, що цілком виправдано, враховуючи характер персонажа, який виголосив цю репліку.

Безумовно, вибір перекладу залежить від контексту і мовця. У цьому випадку, на наш погляд, переклад був використаний вдалий. Він точніше передає зміст оригінального висловлювання, справжні емоції мовця, які відображають культурний рівень героя серіалу.

Ми пропонуємо наступний варіант із застосуванням аналога:

Ок, отже, я трохи зассяв.

Розглянемо такий приклад:

Під час шторму, хлопців вдаряє блискавка, після чого кожен з них почав помічати за собою незвичайні здібності: всякий, хто доторкнеться до Аліші, відчуває сексуальне збудження, Келлі може читати думки, Саймон може ставати повністю невидимим, а Кертіс може відмотувати час назад. У Нейтана здібностей помічено не було, але він переконаний, що повинен мати силу і ретельно намагається її виявити. Після чергової спроби, яка не увінчалася успіхом він так висловлюється, звертаючись при цьому до Саймона.

And weird kid can turn invisible [115]?

Дивак якось може ставати невидимим [111].

У цьому випадку ми спостерігаємо як питання в оригіналі перетворилося на твердження у перекладі, в онлайн-словнику сленгізм *weird* має одне зі значень «something that's unique, strange, awesome, crazy, or out of the ordinary» [112]. Це значення є підходящим, бо Нейтан, звертаючи свої слова до Саймона, підкреслює цим його певну особливість. Тому переклад *чудило, дивак* можна назвати еквівалентним, переданим з нейтрально-стилістичним забарвленням.

Ми пропонуємо такий варіант перекладу із застосуванням заміни частини мови та компенсації:

А пришепенкуватий може стати невидимим?

Головною бунтаркою серіалу є Келлі, яка в будь-який момент готова сказати якусь грубість. Її відмінними рисами є вкрай агресивна поведінка і сильний акцент. Вона – сильний персонаж, який не готовий визнавати жодних авторитетів, але за її зухвалою поведінкою ховається добре серце і відданість друзям. Її довіру треба заслужити. До всіх незнайомців вона спочатку ставиться вороже. Келлі в будь-який момент готова до рішучих дій і незворушна практично в будь-якій ситуації. До початку виправних робіт її поведінка переходила всі межі – їй призначили покарання за бійку з колишньою подругою Джоді. Під час виконання робіт наглядач Саллі влаштувала їй зустріч з Джоді, де Келлі повинна була вибачитися перед нею. Побачивши її в будівлі, вона пояснює Нейтану ситуацію, що склалася.

*I've got to do some restorative justice **bollocks** with her* [115].

*Я повинна **перетерти** з нею з цього приводу* [111].

Згідно з онлайн-словником слів і фраз англomовного сленгу «Urban Dictionary» слово *bollocks* [109] має різні значення в основному з грубою експресією, такі як:

- 1) something rubbish;
- 2) a falsehood or series of lies;
- 3) something great;
- 4) the best possible;
- 5) testicles;
- 6) exclamation on making an error [109].

Отже, перекладач при перекладі замінив значення цього слова. Можна сказати, що перекладач застосував прийом компенсацію. На наш погляд, цей переклад є підходящим. Він уникнув грубої експресії, разом з тим підібрав такий стилістично-нейтральний сленговий вираз, який передає образ героїні та її вельми цікавий діалект.

Одним з найбільш добре прописаних, яскравих героїв серіалу є Нейтан. Абсолютно не замислюються про те, що про нього можуть подумати інші, він завжди говорить те, що прийде йому в голову, і зовсім не обмежує себе в діях.

Він з тих людей, які прагнуть до повної свободи. Його жарти, не завжди доречні і в міру цензурні, розбавляють серйозні моменти і є свого роду родзинкою серіалу. У цій ситуації його черговий жарт ніхто з персонажів не зміг зрозуміти, що і викликало його обурення.

I do not know why I bother [115].

Ви чому всі такі тупі [111]?

Як ми бачимо, в перекладі було використано компенсацію та цілісне перетворення речення, оскільки перекладач вважав за потрібне перекласти цю репліку більш доречною для контексту (ситуації мовлення), запропонувавши свій варіант перекладу, який, на наш погляд, зберігає стилістичне забарвлення висловлювання. Також перекладач використовував стилістично знижену лексику, що в даному прикладі є досить виправданим.

Ми передали би цю репліку, застосувавши більш нейтральний аналог та компенсацію наступним чином:

І чому мене це колишить.

У шостій серії місцеві підлітки починають себе дивно поводити, немов хтось впливає на них. Хлопці не можуть залишатися осторонь і вирішують з'ясувати у чому справа. Пошуки приводять їх до організації, що називає себе «Доброчесність». Її очолює Рейчел, яка отримала здатність переконувати людей і направила її на виправлення всього світу. Рейчел зомбувала молодь, щоб позбавити їх від поганих звичок. Нейтан, Келлі і Саймон починають панікувати, коли під вплив потрапили Кертис і Аліша. Келлі вважає, що сидіти склавши руки нічим не допоможе і потрібно терміново щось робити.

No-one else is gonna do shit [115].

Не можна зволікати [111].

Згідно з онлайн-словником сленгу *do shit* має значення «An expression most commonly used when referring to performing a task, often used conversationally» [109]. Таким чином, перекладач вирішив скористатися прийомами компенсації, евфемізації, цілісного перетворення та антонімічного перекладу і замінив речення у перекладі. Заміна із використанням

антонімічного перекладу заснована на причинно-наслідкових відносинах: ніхто не буде більше нічого робити, тому не можна зволікати. На наш погляд ця заміна не порушує прагматику і повністю вписується у контекст і ситуацію, в якій використовується ця репліка.

Ми пропонуємо передати цей сленгізм за допомогою антонімічного перекладу і компенсації наступним чином:

*Ніхто **ніфіга** не зробить.*

Розглянемо наступний приклад:

Протягом першого сезону глядач міг спостерігати як між Нейтаном і Келлі зав'язуються теплі відносини. І коли вона потрапляє під вплив Рейчел (голови організації «Доброчесність»), і стає абсолютно іншою людиною, Нейтан намагається повернути колишню Келлі.

*You're the only person who **gives me a slap** [115].*

*Ти єдина людина, яка могла мені **дати ляпаса**, тримала мене в узді [111].*

Згідно з онлайн-словником сленгу *slap* – «words meaning to hit, punch, and fight» [109]. Ми бачимо, що перекладач у своєму перекладі передав цей сленгізм аналогом, але також застосував прийом додавання. Причини, що викликають необхідність лексичних додавань у тексті перекладу, можуть бути різні. У нашому випадку – для додання завершеності фрази і досягнення більшої образності. В цілому, переклад є вдалим.

Ми пропонуємо такий переклад:

*Ти єдина людина, яка **дасть мені ляпаса**.*

Розглянемо наступний епізод:

Нейтан відчуває симпатію до Келлі і сподівається на відносини з нею. Він постійно намагається справити на неї враження і, врешті-решт, через певний час вирішується зізнатися їй у своїх почуттях.

***I'm no good at this serious girl stuff, and feelings and shit. I fancy you** [115].*

*Я, знаєш, не **мастак** у всій цій **фігні** з почуттями, серйозними стосунками. Але ти мені **подобаєшся** [111].*

Згідно з онлайн-словником одне зі значень *shit* – «words meaning a mess» [109]. В цьому випадку перекладач скористався підбором аналога та компенсації, також підібрав досить цікаве слово *мастак*, яке відповідно до словника СУМ означає «вміла й досвідчена в певній ділянці людина; майстер (у 3 знач.), митець (у 2 знач.)» [105]. Цей вибір виправданий, тому що зберігає стилістику, підкреслюючи своєрідну мову головного героя. У цьому випадку, можна сказати, що такий переклад є найбільш вдалим.

Ми пропонуємо такий переклад застосовуючи буквальний переклад, аналог, компенсацію та антонімічний переклад:

Я погано розбираюсь у цих серйозних дівчачих справах, почуттях та іншій фізні. Але ти мені до смаку.

Отже, після порівняльного аналізу сленгових виразів ми можемо зробити висновок, що сленг як невід'ємна частина пласту зниженою лексики характеризується високою експресією, прагматичністю, смисловим навантаженням. Перекладач повинен враховувати безліч ситуаційних чинників. Ми виявили, що передача англійських сленгових одиниць українською мовою відбувається, в першу чергу, виходячи з ситуативного чинника і образу персонажа, а не приналежності до того чи іншого мовного реєстру. Межі досить розмиті, тому перекладачі можуть не тільки вдаватися до трансформацій слова з одного реєстру в інший, але і передавати одну і ту ж одиницю абсолютно різними способами, що обумовлюється багатогранністю даного лексичного пласта. Докладно особливості кожного перекладу будуть розглянуті далі.

Переглянувши і вивчивши переклад першого сезону серіалу, виконаний студією дубляжу «UA Team», ми виявили, що вона вважає за краще підбір аналога іншим прийомам перекладу. Перекладач «UA Team» використовує аналог в 29 випадках, що становить (24.7%) від загальної кількості відібраних сленгізмів. Наведемо приклади перекладу за допомогою аналога:

And stay out of my head, ok [115]? – I забирайся з моєї голови, зрозуміла [111]?

Наш переклад: *І тримайся подалі від мене.*

I owe you one, man [115]. – *Я твій боржник, мужик* [111].

Наш переклад: *Я твій боржник, чувак.*

Під час перекладу також досить часто був застосований лексичний прийом компенсація. Цей прийом застосований у 20 випадках, що становить (17.09%). Наведемо приклади використання компенсації:

*You've got the whole bald thing. You're well **butch*** [115]. – *Ти і так лиса. Зеки тебе за свого приймуть* [111].

Наш переклад: *Та ти і без того дзеркальна макітра. Будеш за свого.*

*You're a weird little **psycho*** [115]. – *Та ти на всю голову поранений* [111].

Наш переклад: *Та ти ж капітальний чудило.*

Також нами були виявлені випадки використання прийому цілісне перетворення. Перекладач застосовує цей вид перекладу у 12 випадках, що становить (10.25%). Наведемо приклади:

Get a grip [115]! – *Візьми себе в руки* [111]!

Наш переклад: *Тримай себе в руках.*

Jog on [115]! – *Вали звідси* [111]!

Наш переклад: *Провалюй!*

У процесі аналізу нами були виявлені випадки евфемістичного перекладу. Перекладач користується прийомом евфемізації у 11 випадках, що становить (9.4%).

Наведемо приклади використання евфемізації:

*Cheap **bastard*** [115]. – *Козел смердючий* [111].

Наш переклад: *Сволота.*

*You've got to be **shitting** me* [115]? – *Ти знущаєшся з мене* [111]?

Наш переклад: *Ти зараз це серйозно?*

*You're a whiny little **bitch*** [115]. – *Дивіться яка плакса* [111].

Наш переклад: *Ти плаксива маленька сучка.*

Дисфемістичний переклад зустрічається у 6 випадках (5,12%):

*You **screwed up** big time* [115]. – *Ти все просрав* [111].

Наш переклад: *Ти зіпсував таку нагоду.*

You should see the looks on your faces [115]. – *Бачили б ви ваші пики* [111].

Наш переклад: *Бачили б ви себе.*

Далі в нашій роботі був виявлений такий прийом перекладу, як модуляція. Перекладач користується цим прийомом перекладу у 7 випадках, що становить (5.9%). Наведемо деякі приклади:

I'm just screwing around [115]. – *Я просто приколююсь* [111].

Наш переклад: *Я просто заганяюсь.*

У ході аналізу нами було виявлено прийом буквального перекладу. Перекладач використовує цей прийом у 5 випадках (4.2%). Наведемо приклад використання буквального перекладу:

Sounds like bullshit [115]! – *Звучить наче відстій* [111]!

Наш переклад: *Звучить як фігня!*

Також були виявлений метод описового перекладу. Перекладач використовує цей прийом в 3 випадках (2.5%).

Наприклад:

Well, you failed, spectacularly, did not you [115]? – *Ну так ти облажався з блиском і фанфарами* [111].

Наш переклад: *Ну що, ви злились, вражаюче, чи не так?*

I was just done for eating some pick'n'mix [115]. – *Я всього лише спер кілька маленьких цукерок* [111].

Наш переклад: *Я щойно закінчив їсти смаколики.*

Перекладач також використовував прийом антонімічного перекладу в 3 випадках (2.5%):

Something is going on with these kids [115]. – *Щось з цими дітьми не чисто* [111].

Наш переклад: *Щось не так з цими дітьми.*

У ході аналізу нами також були виявлені випадки використання прийому заміна частини мови. Перекладач користується цим прийомом в 4 випадках, що складає (3.4%) від загальної кількості. Наведемо приклади:

You're acting like a freak [115]. – *Ви як обдовбаний* [111].

Наш переклад: *Ведете себе як дурко*.

Отже, розглянемо частотність вживання певних методів перекладу сленгізмів та їх можливий переклад з нашої точки зору, див. рис. 2.1:

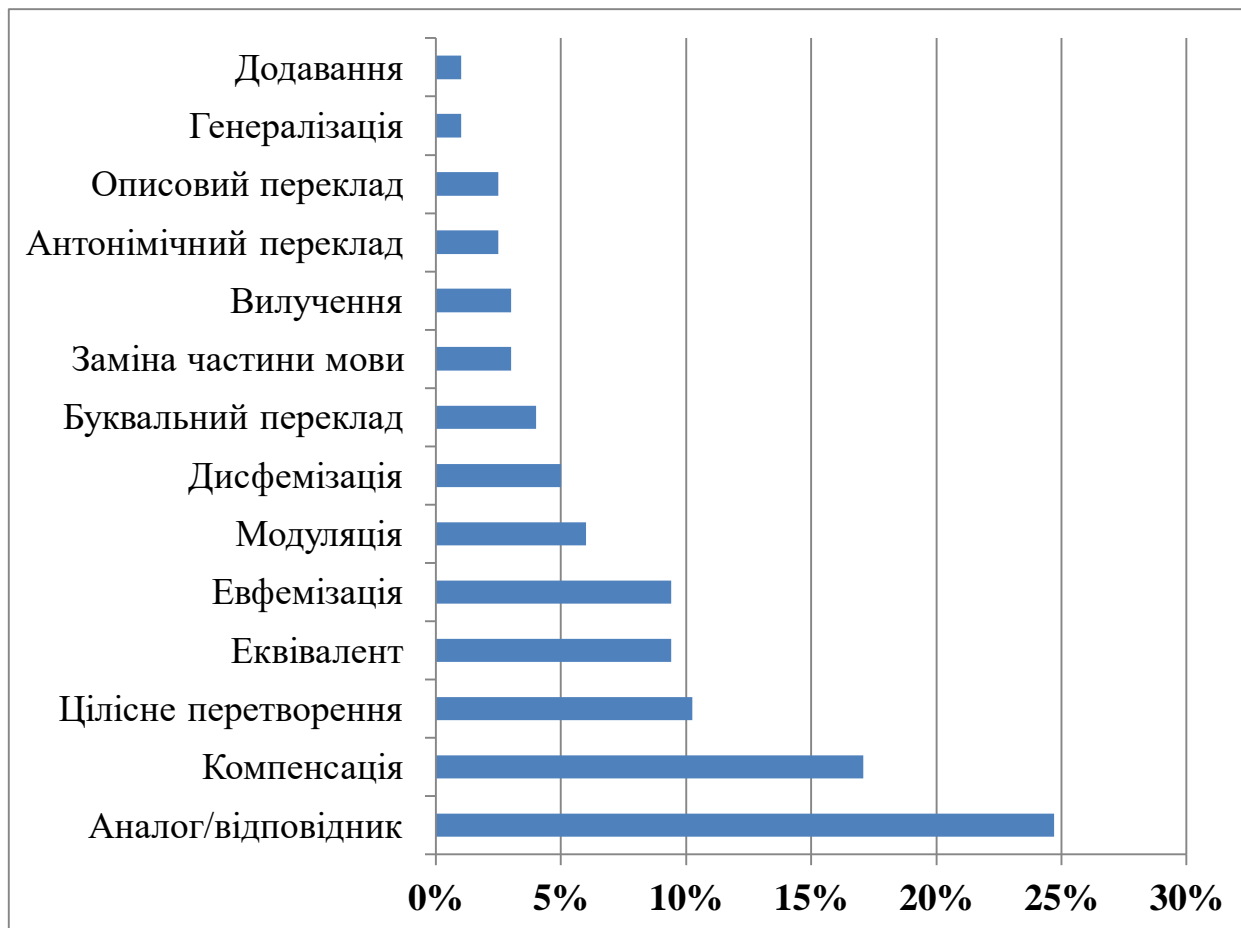

Рис. 2.1.1. Засоби перекладу сленгізмів в серіалі «Misfits» виконаного приватною студією «UA Team»

Судячи із діаграми, було встановлено 14 засобів перекладу сленгізмів, а саме:

1. Аналог/відповідник – 24.7%;
2. Компенсація – 17.09%;
3. Цілісне перетворення – 10.25%;
4. Еквівалент – 9.4%;
5. Евфемізація – 9.4%;
6. Модуляція – 5.9%;
7. Дисфемізація – 5.12%;

8. Буквальний переклад – 4.2%;
9. Заміна частини мови – 3.4%;
10. Вилучення – 3.4%;
11. Антонімічний переклад – 2.5%;
12. Описовий переклад – 2.5%;
13. Генералізація – 0.8%;
14. Додавання – 0.8%.

Отже, як видно із діаграми, (24.7%) емпіричного матеріалу було передано за допомогою аналога та у (17.09%) перекладач застосовував компенсацію, тобто, перекладач тримався стратегії передати якомога більше англійських сленгізмів українськими та за можливості використовувати компенсацію при перекладі. Така тактика виправдна, оскільки за її допомогою, український глядач має змогу відчувати ту атмосферу та мовне середовище, яке наявне в оригіналі. У випадку із сленгами, в українській мові наявна велика кількість лексем, особливо молодіжного сленгу, тому перекладачу не важко було підібрати той чи інший варіант українського відповідника. Також при перекладі застосовувався такий метод як цілісне перетворення у (10.25%). Інші засоби перекладу присутні як допоміжні, на що вказує їх кількість від 11 прикладів до 1. Так, евфемізація та переклад еквівалентом застосовуються у (9.4%); у (5.9%) використано модуляцію; у (5.12%) дисфемізація; у (4.2%) буквальний переклад; (по 3.4%) застосували одночасно два види перекладу – заміна частини мови та вилучення; антонімічний та описовий переклад (по 2.5%); і останні способи передачі генералізація та додавання (по 0.8 %) були застосовані лише один раз.

Розглянемо кожний вид перекладу сленгізмів за допомогою еквівалента детальніше. В нашій роботі під «відповідником» мається на увазі підбір українського аналога, тобто слова або словосполучення, яке наявне в англо-українському словнику. Як зазначалося раніше, цей вид перекладу виявився домінуючим через дві причини – стратегії перекладача та наявність відповідників в мові перекладу. Стратегія перекладача полягала у передачі

якогома ближче до тексту оригіналу, а тому усі наявні сленгізми перекладач намагався передати українськими сленгами. А оскільки в українській мові присутня достатня кількість та варіації сленгів, це завдання не виявилось надто важким. Розглянемо приклади застосування відповідника.

Man, I'm coming out there, I'm gonna mash you up [115].

Чувак, я щас вийду і так тебе відгамселю [111].

У цьому прикладі зустрічаються одразу три сленгізми: *man*, *gonna* та *mash you up*. Із них відповідником передано два: *man* та *mash you up*.

1. Лексема **man** в англійському словнику «Macmillan dictionary» має відразу 12 значень:

- 1) adult male human;
- 2) people in general;
- 3) someone strong and brave;
- 4) from particular place;
- 5) man who likes something;
- 6) husband/boyfriend etc.;
- 7) in armed forces;
- 8) man who does work;
- 9) for talking to man/boy;
- 10) powerful man;
- 11) small object for game;
- 12) servant [107].

Як видно, за контекстом підходить значення під номером 9 «звернення до чоловіка/хлопця», але не зазначено, що це сленгізм. Попри це, в українській мові існує сленговий відповідник для звернення до чоловіка: *чувак*, *чоловіче*, *старий*. В українському перекладі ми бачимо використання *чувак*, що є прямим українським відповідником: *man* → *чувак*. З таким перекладом ми згодні, а тому свій варіант не пропонуємо, аби уникнути повтору.

2. Вираз **mash up** в англійському словнику має наступне визначення: «to crush something, especially food» [107], тобто дослівно *щось розтрити*. За

контекстом стає зрозумілим, що опонент хоче побити свого співбесідника. В українській мові існує декілька сленгових відповідників: *відгамселити*, *втащити*. Перекладач обрав перший варіант, хоча другий *втащити* звучить агресивніше, що на нашу думку краще підходить, якщо брати до уваги той факт, про що серіал «Покидьки». Тому ми пропонуємо англійський сленговий вираз *mash up* передати українським відповідником *втащити*.

Лексема *man* в якості сленгізму досить часто зустрічається у мові персонажів, де переклад зазвичай залишається однаковим, а саме у вигляді українського аналогу *чувак*, як у наступному прикладі:

There's no going back now, man [115].

Назад шляху немає, чувак [111].

Також у виразі також зустрічається сленговий вираз *there's no going back*, що у іншому тлумачному англійському словнику «Merriam-Webster» представлено як ідіома зі значенням «used to say that once a person has done or decided something it cannot be changed» [108]. В українській мові існує аналог з ідентичним значенням *назад шляху немає*. Такий переклад ми вважаємо відповідним до задуму в тексті оригіналі, а тому не пропонуємо власний варіант: *there's no going back* → *назад шляху немає*.

How did you screw that up [115]?

Як можна було тут напартачити [111]?

Англійський сленговий вираз *screw up* у тлумачному словнику має декілька значень:

- 1) to make something into a smaller shape by squeezing or twisting it;
- 2) if you screw up your eyes, you close them tightly;
- 3) to make someone feel so upset or confused that their whole personality is affected, often permanently;
- 4) to prepare mentally for doing something difficult;
- 5) to make a serious mistake, or to spoil something, especially a situation [107].

За контекстом стає зрозуміло, що за сенсом підходить останній варіант, тобто *зіпсувати щось*. В українській мові існує чудовий аналог цьому виразу *напартачити*, що у словнику української мови означає «робити, виконувати що-небудь невміло або неохайно, недбало» [105]. Таким чином, варіант *напартачити* ми вважаємо за вдалий підбір відповідника, а отже потреби пропонувати свій варіант немає: *screw up* → *напартачити*.

Whatever [117].

Пофігу [111].

В англійській мові слово *whatever* має 6 офіційних значень:

1) used for referring to anything or everything that happens or is available, needed, wanted etc.;

2) when something does not matter;

3) (spoken) used for emphasizing ‘what’ in a question to show that you are surprised, interested, upset, or annoyed;

4) used with a noun for emphasis in a negative statement;

5) (mainly spoken) used for saying in an annoyed way that you will not try to change what someone thinks, says, or does, even though you do not agree with it;

6) (mainly spoken) used for referring to something when you do not know what it is [107].

За контекстом визначаємо, що значення під номер 5, тобто «сказати роздратовано, що ви не намагатиметеся змінити те, що хтось думає, говорить чи робить, хоча ви з цим не згодні». В українській мові існує аналог цьому сленгу у вигляді прислівника *пофіг*: *все одно, однаково, не має значення* [108]. Через вдало підібраний варіант перекладу, ми не пропонуємо свій, оскільки він збігається із дійсним, а саме: *whatever* → *пофігу*

I messed up one time [115].

Накосячив усього разочок [111].

Англійське фразове дієслово *messed up* в англійському тлумачному словнику «Macmillan» зазначене як «informal», тобто розмовне з одним фіксованим значенням: «someone who is messed up has emotional or mental

problems because unpleasant things have happened to them» [107]. В українській мові існує аналог у вигляді *накосячити*, який було використано в перекладі. З таким вибором ми згодні, а тому не пропонуємо свій варіант: *messed up* → *накосячити*.

The probation worker gone mental [115].

Наглядач з глузду з'їхав [111].

В англійській мові вираз *go mental* у тлумачному словнику має значення «suddenly become extremely angry» з позначкою «british informal» [Macmillan 109], тобто «розсердитися» у розмовній мові британської англійської. В українській мові існує чудовий фразеологічний аналог у вигляді *з'їхати з глузду*. Такий відповідник влучний і точно відтворює усю емоційність виразу в тексті оригіналу, а отже ми вважаємо його вдалим і не пропонуємо інший переклад: *go mental* → *з'їхати з глузду*.

Лексема *mental* виявилась досить поширеною у мові персонажів і наявна в іншому прикладі англійського сленгізму:

Er, you mean they're mentals [115]?

А, то є психи [111]?

Якщо звернутися до словника «Macmillan», то побачимо два пояснення:

- 1) «existing in the mind»;
- 2) «mentally ill» з позначкою «informal old-fashion [107].

За контекстом підходить останній варіант. В українській мові існує аналог у вигляді *псих*, що і було застосовано в аналізованому перекладі. Такий вибір ми вважаємо вдалим, а отже не пропонуємо власний: *mentals* → *психи*.

So, we have a deal [115]?

Ну що, по руках [111]?

В тексті оригіналі зустрічається сленговий вираз *to have a deal*, який має два значення:

- 1) «an agreement or an arrangement, especially in business»;
- 2) «something that is cheap» [107].

З контексту з'ясуємо, що перший варіант підходить, а саме *домовитися*. В українській мові є вдалий аналог цьому виразу у вигляді фразеологізму *по руках*, що має ідентичне значення *домовитися*. Оскільки цей аналог вдало підходить за значенням та передає усю експресивність виразу, то ми вважаємо його за доцільним та не пропонуємо інший варіант перекладу: *to have a deal* → *по руках*.

I'm sick of every single one of you judging me [115]!

Я сита вами по горло [111]!

Англійський сленговий вираз *to be sick of* за англомовним тлумачним словником «Cambridge dictionary» подає як варіацію виразу «sick (and tired) of someone/something» у значенні «to have experienced too much of someone or something with the result that you are annoyed» [106]. В українській мові існує аналог *ситий по горло* з ідентичним значенням *втомився*, але він відноситься до русизму. На наш погляд краще застосувати у цьому випадку власне український вираз застосовуючи цілісне перетворення *to be sick of* → [*ситий по горло*] → *наївся досхочу*.

Цікаво, що один і той же вираз в різних репліках передається нарізно, наприклад:

It's all so messed up [115].

Це все відстій [111].

Так, аналізований вище сленговий вираз *messed up* у цьому випадку передано іншим українським відповідником *відстій*. Такий вибір можна пояснити тим фактом, що сленговий вираз *messed up* може вживатися в різних частинах мови. Якщо у попередньому випадку він виражав дієслово, то у цьому – прикметник. Саме значення прикметника і надає інший англомовний тлумачний словник «Cambridge dictionary» – «(informal) unhappy and emotionally confused» (adjective) [106]. Після такого аналізу стає зрозумілим вибір перекладача в бік українського сленгізму *відстій*, і хоча він виражений не прикметником, а іменником у функції додатку, але за конотацією він підходить.

Ми розділяємо таку точку зору перекладача, і не пропонуємо інший варіант перекладу: *messed up* → *відстій*.

Рис. 2.1.2. Засоби нашого перекладу сленгізмів в серіалі «Misfits»

У тих випадках, коли ми були не згодні із перекладом студії дубляжу ми надавали власний варіант передачі сленгів застосовуючи аналог у 25 випадках (43.1%); компенсацію у 19 випадках (32.7%); модуляцію та цілісне перетворення у 5 випадках (по 8.6%); антонімічний переклад у 2 випадках (3.4%); буквальний переклад та заміна частини мови по 1 випадку (по 1.7%).

Підбиваючи підсумки, нами був використаний метод компаративного аналізу з метою визначення найбільш частотного і найбільш ефективного прийому перекладу сленгізмів. Було розглянуто прийоми перекладу та вивчено способи передачі сленгізмів українською мовою, де найбільш вживаним методом перекладу студії дубляжу та наших перекладів виявився – аналог (UA Team – 24.7%; у наших перекладах – 43.1%).

Таким чином, переклад серіалу «Покидьки», виконаний приватною студією «UA Team» слід назвати вдалим, тому що в цілому перекладач відповів всім вимогам якісного перекладу, зокрема перекладу сленгових виразів. У своєму перекладі студія в більшій мірі враховувала вікові, індивідуальні та соціальні особливості персонажів, тим самим передавала репліки з більшою образністю, зберегла прагматику і стилістичне забарвлення виразів, також надавала значно більше експресії в репліки.

2.2. Особливості перекладу фонетичних елементів естуарного англійського діалекту (на матеріалі фільму «Bridget Jones's Diary»)

Для аналізу естуарного англійського діалекту було обрано англійський фільм «Bridget Jones's Diary» (2001) в оригіналі [114] та його український дубляж «Щоденник Бріджит Джонс» [113] здійснений студією дубляжу «Постмодерн Постпродакшн». Такий вибір був продиктований тим фактом, що це британський фільм 2001 року, екранізація однойменної книги Хелен Філдінг, де головна героїня Бріджит Джонс розмовляє естуарним діалектом англійської мови, фонетичні особливості якого ми будемо досліджувати.

Естуарна англійська (англ. Estuary English) – діалект англійської мови, яким розмовляють в Південно-Східній Англії, в більшій частині уздовж річки Темзи та її естуарія. Естуарна англійська відносно «нове» явище для англійського суспільства, яке стрімко завойовує панівне місце. Фонетист Джон Крістофер Веллс визначає ЕА як «стандартний варіант англійської з акцентом південного сходу Англії» [104]. В останні десятиліття спостерігається зниження вживання британської нормативної вимови і можлива заміна останньої естуарною англійською. Як правило, вона сприймається, як компроміс між використанням лондонського діалекту Кокні та АЛВ. До найбільш очевидних фонетичних особливостей естуарної англійської можна віднести наступні явища [9]:

- 1) гортанний смичок або твердий приступ (T-glottalling);

- 2) вокалізація літери «L»;
- 3) зрощення приголосних звуків [tj] і [dj] (Yod-coalescence);
- 4) подовження і напружений характер [i:] в позиції перед голосним і на кінці слова;
- 5) вилучення звуку [h] (H-dropping), тобто, відсутність [h] в ударних словах;
- 6) заміна приголосних [θ, ð] звуками [f, v] (Th-Fronting) – заміна міжзубних приголосних [θ, ð] звуками [f, v] відповідно.

Усі названі явища зустрічаються у вимові головної героїні аналізованого фільму.

Розглянемо кожне явище детальніше та засоби їх передачі українською мовою.

1. Гортанний смичок або твердий приступ (T-glottalling). Смичково-вибуховий приголосний звук [t] часто замінюється гортанним смичком (можна почути у носіїв мови між частинами вигуки *uh-oh*), що позначається в транскрипції знаком [ʔ], як у *football* [fʊʔbɔ:l], *quite good* [kwaɪʔ gud], *witness* [wiʔnəs], *quite wrong* [kwaɪʔ rɒŋ].

В аналізованому фільму це явище зустрічається досить часто, оскільки літера [t] – поширена літера в англійській мові. Наприклад:

BRIDGET: Maybe this time Mum had got it right [114].

У цьому прикладі одразу цілий вираз вимовляються із «гортанним смичком»: *got* та *right*. Дієслово *got* транскрибується як ['gɒt], а у фільмі його вимова змінюється на ['gɒʔ]. Іменник *right* має транскрипцію [raɪt], в той час як у фільмі головна героїня вимовляє його як [raɪʔ], , тобто звук [t] змінюється на [ʔ].

В перекладі ми бачимо наступний варіант:

Може цього разу мама не прогадала [113].

Тут застосовано модуляцію, антонімічний переклад та компенсацію без фонетичної особливості вимови звуку [t]:

got it right → [правильно зрозуміла] → *не прогадала*

Оскільки в нашому дослідженні ми звертаємо увагу лише на діалектизми, то перекладач не звернув на це увагу. В українському варіанті відсутній натяк на особливу вимову естуарної англійської. За нашими спостереженнями, упродовж усього дубляжу, в українському перекладі фонетична особливість естуарної англійської була проігнорована взагалі. Перекладач застосовував низку перекладацьких прийомів, але жоден із них не був спрямований на передачу фонетичної особливості вимови естуарної англійської з оригіналу.

Ми пропонуємо передати діалектизм використавши метод компенсації наступним чином:

*Можливо, цього разу мама зрозуміла це **прально**.*

Розглянемо ще декілька прикладів.

*BRIDGET: **Right there. Right there. That was the moment** [114].*

Оскільки у попередньому прикладі розібрано слово *right*, зупинимося на іменнику *moment*. В англійському словнику наведена наступна транскрипція: ['mɒm(ə)nt], а у фільмі ми чуємо ['mɒm(ə)nʔ], тобто звук [t] змінюється на [ʔ].

Український дубляж пропонує наступний варіант перекладу:

*Набридло! **Тепер чи ніколи** [113].*

Перекладач використовує компенсацію та цілісний перетворення усієї фрази, а тому не лише естуарна вимова втрачається, але і сенс фрази також зазнав перетворень:

*That was the **moment** → [Це був момент] → **Тепер чи ніколи***

Ми пропонуємо передати діалектизм використавши компенсацію та аналог українського суржику наступним чином:

*От і він. От і він. **Моментік** настав.*

Таким чином, передача гортанного смичка (T-glottalling), який властивий естуарній англійській в англійській комедії «Щоденник Бріджит Джонс» на прикладі головної героїні Бріджит Джонс, повністю ігнорується перекладачем, який не тільки не враховує фонетичні особливості естуарної англійської, але навіть цілі фрази він передає цілісним перетворенням, через що втрачається

різниця між головною героїнею та іншими учасниками комедійної мелодрами, які у більшості говорили АЛВ.

2. Вокалізація літери «L». В АЛВ зазвичай виділяють два основних алофони звуку [l] – світлий відтінок [l̥], що вимовляється перед сонантами [j] і голосними та темний [ɫ], що відтворюється в кінці слів та перед приголосними. Відповідно темний відтінок [ɫ] зазнає процес вокалізації і перетворюється на голосний, тобто: [ɫ] → [o]. І тому, в ЕА вимовляючи слова такі, як *silk*, *язик*, а точніше його кінчик не торкаються альвеол: результатом є новий вид дифтонгу – [sioʊk]. Аналогічно *tables* стає [teɪboz], *shelf* [ʃeɒf], *apple* [æpə].

BRIDGET: It all began on New Year's Day... in my thirty-second year of being single [114].

У наведеній фразі використання вокалізації літери «L» зустрічається у прикметнику *single*, який за словником транскрибується як ['sɪŋ(ə)l̥], в той час як у фільмі його вимовляють як ['sɪŋo], тобто звук [l̥] перетворився на [o],

Для з'ясування засобу передачі такої вимови, звернемося до перекладу:

Ця історія почалася на Новий рік на тридцять другому році моєї самотності [113].

Як бачимо, для перекладу прикметника *single* було застосовано транспозицію, тобто заміна частини мови, у нашому випадку прикметник замінено на іменник:

single (прикметник) → [самотній] → *самотність* (іменник)

Але фонетична особливість вимови *single* була вилучена в українському перекладі.

Ми пропонуємо передати діалектизм використавши метод компенсації та української говірки наступним чином:

Все почалося на Новий рік ... на моєму тридцять другому році шамотності.

Розглянемо наступний приклад:

Once again, I found myself on my own... and going to my mother's annual turkey curry buffet [114].

Займенник *myself* за усіма правилами АЛВ має вимовлятися як [mɪl'sɛlf]. Але естуарна вимова перетворює його на [mɪl'sɛɒf].

Звернемося до перекладу:

*Я знову **лишилася** сама і подалася до матері та її традиційної індички у соусі карі [113].*

Для перекладу виразу *found myself* було застосовано модуляцію, оскільки вираз перетворився на одне слово:

found myself → [знайшов себе] → *лишилася*

Як бачимо, фонетичної особливості у вимові в українському перекладі не передано.

Ми пропонуємо передати діалектизм використавши компенсацію та аналог української сільської говірки наступним чином:

*Ще раз я **опинивсь** сама ... і їду до щорічної індички з каррі.*

Наступний приклад:

*Every year, she tries to fix me up... with some bushy-haired, **middle-aged bore**... and I feared this year would be no exception [114].*

У наведеному прикладі вокалізацію літери «L» містить складний прикметник *middle-aged*, яке у словнику має наступну транскрипцію [mɪdəl'eɪdʒd]. Через фонетичні особливості естуарної англійської, у фільмі ми чуємо [mɪdɒ'eɪdʒd].

*Щороку вона намагається звести мене з якимось **занудою** і цей день міг стати не виключенням [113].*

В українському перекладі аналізоване слово відсутнє, тобто перекладач навмисно вилучив його:

middle-aged bore → [середнього віку зануда] → *зануда*

Як бачимо і тут в перекладі відсутні спроби передачі особливості вимови вокалізації літери «L» у слові *middle-aged*.

Ми пропонуємо передати діалектизм використавши компенсацію та аналог українським суржиком наступним чином:

Щороку вона намагається виправити мене ... якимось волохатим середнього віку ... і я боялася, що цей рік не стане винятком.

Таким чином, для передачі вокалізація літери «L», що властиво саме естуарній англійській, перекладач не робить спроби в українському перекладі, а лише застосовує низку трансформацій у вигляді транспозиції, модуляції та вилучення.

3. Зрощення приголосних звуків [tj] і [dj] (Yod-coalescence) – тенденція перетворювати [tj] на [tʃ], [dj] на [dʒ]. Так, наприклад, слово *Tuesday*, що має на початку [tju:z-], може звучати [tʃu:z-], ідентично *choose* [tʃu:z]. Слова *tune* і *duke* звучать як [tʃu:n], [dʒu:k], а в *reduce* другий склад може вимовляється як *juice*. В аналізованому фільмі ця фонетична особливість зустрічається дуже рідко.

Наведемо приклад:

*BRIDGET: Very bad start to the year. Have been **seduced** by informality... of messaging medium into flirting with office scoundrel* [114].

Так, у слові *seduced*, яке має транскрипцію у вигляді [si'dju:st], у мові головної героїні перетворюється на [si'dʒu:st], тобто звук [dju:] перетворився на звук [dʒ].

Звернемося до українського перекладу:

*Поганий початок року. **Обмінюючись повідомленнями**, я почала фліртувати з Донжуаном офісу* [113].

Нажаль, в перекладі перша частина речення зазнала цілісного перетворення і компенсації, а тому аналізоване слово *seduced*, яке містить фонетичну особливість EA, в українському дубляжі просто відсутнє.

Ми пропонуємо передати діалектизм використовуючи компенсацію та аналог сільську говірку, як один із методів відтворення вищезазначеної фонетичної вимови, наступним чином:

*Дуже поганий початок року. Мене **шпокусила** неофіційність ... засобу обміну повідомленнями на флірт із офісним негідником.*

Або ж ми пропонуємо компенсувати нелітературну мову використовуючи український суржик, аби головна героїня не здавалась цільовій аудиторії дуже неосвіченою.

*Дуже поганий початок года. Мене **савраміла** неофіційність ... засобу обміну повідомленнями на флірт із офісним негідником.*

Схожу ситуацію ми спостерігаємо і в наступному прикладі:

*Appalled by management's blatantly size - is **attitude**... to skirt [114].*

Іменник **attitude** за всіма правилами АЛВ має вимовлятися як ['atitju:d]. Але через фонетичні особливості ЕА, у фільмі ми чуємо ['atɪ tʃu:d], тобто [tj] перетворилося на [tʃ].

В українському перекладі ми бачимо:

Мене вражають ваші висновки, щодо довжини спідниці [113].

Тобто, *attitude*, яке має низку українських еквівалентів (*ставлення, настанова, поза, позиція, постава*), було вилучене завдяки цілісному перетворенню. З вилученням цього слова, перекладач уникає відтворення фонетичної особливості вимови.

Ми пропонуємо передати діалектизм компенсацією і заміною глухого звуку [c] на дзвінкий [z] наступним чином:

*Вражений відвертим розміром – це **зтавлення** ... до спідниці.*

Таким чином, зрощення приголосних звуків [tj] і [dj] (Yod-coalescence) мало присутнє у мові головної героїні, але в перекладі воно зникає, оскільки більшість частину фонетичних елементів діалекту оригіналу перекладач просто вилучає.

4. Подовження і напружений характер [i:] в позиції перед голосним і на кінці слова: *happy* [hæpi:], *city* [siti:], *lovely* [lʌvli:]. Для позначення кінцевого [ɪ] використовується значок [i] – [hæpi, kɔfi, væli], наприклад:

*BRIDGET: Ah. **Happy** New Year, Mr. Fitzherbert [114].*

Англійський прикметник **happy** у словнику має таку транскрипцію ['hæpi]. У вимові Бріджит Джонс ми помічаємо подовження звуку [i] на [i:] – ['hæpi:].

В українському перекладі бачимо:

З Новим Роком, містере Фіцджерберт [113].

Тут перекладач підібрав український відповідник до виразу *Happy New Year* у вигляді *З Новим Роком*, але у вимові не було жодного подовження, що з легкістю можна було влаштувати застосовуючи компенсацію: *З Новишшшм Роком*.

I was in London at a party last night... [114].

Іменник *party* транскрибується як ['pa:ti]. Та у промові Бріджит Джонс ми чуємо подовжене закінчення: ['pa:ti:]

В українському дубляжі ми бачимо модуляцію:

Учора я розважалася в Лондоні [113].

to be at a party → [бути на вечірці] → *розважатися*

Тобто, аналізований іменник *party* в українському перекладі відсутній, хоча подовження закінчення можливе у цьому випадку у вигляді *вечіркааа* використавши метод компенсації.

Через велику кількість прислівників, які закінчуються на «ly», в аналізованому фільмі досить часто зустрічається подовження звуку [i:] (*actually, apparently, finally, lovely, particularly, verbally, suddenly* тощо), наприклад:

I suddenly realized that unless something changed soon... [114].

Прислівник *suddenly* за АЛВ вимовляється як ['sld(ə)nli]. Головна героїня подовжує останній склад: ['sld(ə)nli:], тобто коротке [li] перетворилося на подовжене [li:].

Ranтом я зрозуміла, якщо найближчим часом нічого не зміниться [113].

В українському перекладі ми бачимо еквівалент, але без подовження:

suddenly → *рантом*

Хоча варіант із подовженням можливо відтворити в українській мові – *рантооом* використовуючи компенсацію.

Але у більшості випадків, прислівники просто опускаються в перекладі:

I was going to live a life where my major relationship... was with a bottle of wine... and I'd finally die fat and alone... [114].

Тут прислівник *finally* транскрибується як ['fɪnəli], в той час як фільмі воно вимовляється із подовженим закінченням: ['fɪnəli:]. В українському перекладі воно відсутнє:

Моїм супутником життя стане пляшка вина і я помру товстою і самотньою [113].

Ми пропонуємо передати діалектизм методом компенсації наступним чином:

*Я збирався жити життям, де мої основні стосунки ... були з пляшкою вина ... і **нареши́тїї** я помру товстою і самотньою ...*

Таким чином, подовження і напружений характер [i:] в позиції перед голосним і на кінці слова у комедії «Щоденник Бріджит Джонс» досить поширене явище, але в українському перекладі воно відсутнє шляхом трансформацій (компенсація, модуляція, цілісне перетворення, вилучення), хоча ефект подовження легко відтворити в українській мові.

5. Опускання звуку [h] (H-dropping), тобто, відсутність [h] в ударних словах, наприклад: *hat* [æʔ], *hotel* [əʊtel]. Це явище також досить поширене в аналізованому фільмі, наприклад:

*Most of the time...I just want to staple things to her **head*** [114].

Іменник «*head*» в англійському словнику транскрибується як [hed]. Але головна героїня, яка говорить естуарною англійською, вимовляє його як [ed].

*Мені так і хочеться впустити їх щось на **голову** щось важке* [113].

В українському перекладі *head* передано за допомогою відповідника:

head → *голова*

Але фонетична особливість естуарної англійської, яка проявляється в вилученні першої літери можливо відтворити в українській мові, тобто замість *голова*, застосувати аналог тернопільську говірку та компенсацію *олова*. Проте подібний прийом може змінити прагматичне сприйняття і створити враження, що головна героїня взагалі неосвічена людина. Тому в цьому випадку ми пропонуємо застосовувати компенсацію і змінювати інші елементи в реченнях, як фонетично так і лексично, які будуть зрозумілі цільовій аудиторії.

Іменник *head* зустрічається одинадцять разів, наприклад:

Head of investment at Brightlings Bank...who spends most of her time... trapped in the lady's toilet, crying over fuck wit boyfriend [114].

Вона **очолює** відділ інвестицій у баку і більшу частину дня ридас у туалеті через чергового ідіота [113].

У цьому прикладі вже для передачі іменника *head* перекладач вдався до заміни частини мови (вербалізації) у реченні:

head (іменника) → [голова] → очолювати (дієслово)

Але ні фонетично, ні лексично відміну вимови від АЛВ перекладач все одно не відтворив у перекладі.

Ми пропонуємо передати діалектизм використовуючи компенсацію та український суржик наступним чином:

Глава інвестицій у Брайтлінгс Банку ... який проводить більшу частину свого часу ... в настці в дамському туалеті, плачучи через хлопця.

Розглянемо наступний приклад:

BRIDGET: Unfortunately, he just happens to be my boss... Editor-in-Chief, Daniel Cleaver [114].

Дієслово *happen* транскрибується як ['hʌp(ə)n]. Бріджит Джонс вимовляє його без першої літери ['ʌp(ə)n]. Та в українському перекладі більша частина виразу зазнає цілісного перетворення, де аналізоване слово вилучається:

Нажаль, саме таки мій начальник головний редактор Деніел Клівер [113].

Ми пропонуємо передати діалектизм компенсуючи його іншим словом у реченні застосовуючи український суржик наступним чином:

На жаль, він просто є моїм начальником ... Главний редактор, Даніель Клевер.

Таким чином, у фільмі «Щоденник Бріджит Джонс» вилучення звуку [h] (H-dropping) досить поширене явище, але в українському перекладі воно відсутнє, хоча це явище легко відтворити компенсацією в українській мові.

6. Заміна приголосних [θ, ð] звуками [f, v] (Th-Fronting) – заміна міжзубних приголосних [θ, ð] звуками [f, v] відповідно, як, наприклад, в словах *three* [fri:], *think* [fiŋk], *north* [nɔ:f], *other* [ʌvə], *southern* [sauvən].

Як відомо, в англійській мові слів із звуками [θ, ð] досить велика кількість, тому і приклади використання цього явища головною героїнею багато. Наведемо декілька з них.

Заміна приголосного [θ] на [f].

*BRIDGET: It all began on New Year's Day... in my **thirty-second** (/ˈθɜ:rti/) year of being single [114].*

Числівник «*thirty-second*» транскрибується [θɜ:ti- 'sek(ə)nd]. Та головна героїня вимовляє його як [fɜ:ti- 'sek(ə)nd], тобто звук [θ] перетворюється на [f].

*Ця історія почалася на Новий рік на **тридцять** другому році моєї самотності [113].*

В українському перекладі він передається відповідником, але без фонетичних деформацій:

***thirty-second** → **тридцять** другий*

Хоча і тут можна було навмисно деформувати вимову початку слова, наприклад, замість *тридцять* запропонувати *шридцять*, якби головна героїня була неосвіченою або ж компенсувати переклад українським суржилом *трідцать*.

*Once again, I found myself on my own and going to my **mother's** annual turkey curry buffet [114].*

Іменник *mother* в англійській літературній вимові має таку транскрипцію – ['mʌðə]. В той час як в естуарній англійській воно вимовляється як ['mʌvə], тобто звук [ð] змінюється на [v].

*Я знову лишилася сама і подалася до **матері** та її традиційної індички у соусі карі [113].*

Для передачі іменника *mother* було застосовано український відповідник: *mother* → *мати*

Передача особливої вимови іменника *mother* відсутнє в українському перекладі.

Ми пропонуємо передати діалектизм сільською говіркою наступним чином:

І ось я знову самотня чимчикую на щорічну мафусеню вечірку з індичкою у соусі карі.

Або використати компенсацію та український суржик:

І ось я знову самотня чимчикую на щорічну маміну вечірку з індичкою у соусі карі.

Таким чином, на прикладі комедійної мелодрами «Щоденник Бріджит Джонс» (Bridget Jones's Diary) 2001 року, де головна героїня говорить естуарною англійською, нам вдалося з'ясувати, що цей діалект має шість основних відмінностей від англійської літературної вимови, але усі шість полягають виключно у вимові, тобто лише на фонетичному рівні, а саме: гортанний смичок або твердий приступ (T-glottalling); вокалізація літери «L»; зрощення приголосних звуків [tj] і [dj] (Yod-coalescence); подовження і напружений характер [i:] в позиції перед голосним і на кінці слова; вилучення звуку [h] (H-dropping), тобто, відсутність [h] в ударних словах; заміна приголосних [θ, ð] звуками [f, v] (Th-Fronting) – заміна міжзубних приголосних [θ, ð] звуками [f, v] відповідно.

Рис. 2.2.1. Засоби перекладу фонетичних елементів естуарного англійського діалекту в фільмі «Bridget Jones's Diary» (2001) студією «Постмодерн Постпродакшн»

Під час аналізу українського перекладу, було з'ясовано, що перекладач у більшості випадків застосовує трансформації: вилучення, цілісне перетворення та стилістично-нейтральним відповідник у 5 випадках (по 19.2%); модуляція у 4 випадках (15.3%); компенсація та заміна частини мови по 3 випадки (по 11.5%) та антонімічний переклад лише в 1 прикладі (3.8%). Але жоден із перерахованих методів перекладу не був спрямований для відтворення фонетичної особливості вимови естуарного діалекту англійської мови.

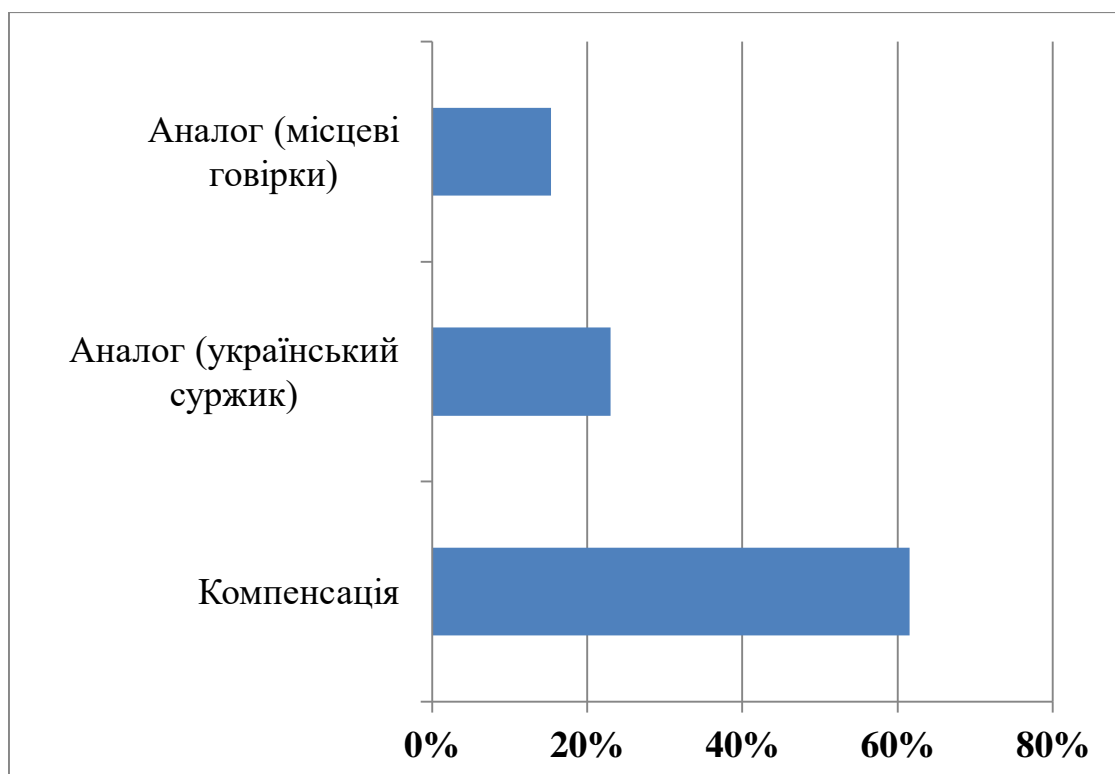

Рис. 2.2.2. Засоби перекладу фонетичних елементів естуарного англійського діалекту в фільмі «Bridget Jones's Diary» (2001) запропоновані нами

При нашому перекладі були застосовані наступні прийоми: компенсація фонетичних елементів у 16 випадках (61.5%); аналог (із використанням українського суржику) у 6 випадках (23%) та аналог (із фонетичними девіаціями місцевих говірок) у 4 випадках (15.3%).

Ознайомившись із процесом перекладу фільмів, було з'ясовано, що не завжди перекладачі мають можливість подивитися фільм. Інколи вони отримують лише текст, без приміток щодо «особливостей» мовлення певних героїв. Саме тому можна зрозуміти відсутність спроби відтворити особливість вимови естуарної англійської головної героїні, що надає певної диференціації від інших героїв фільму. За нашими рекомендаціями, легко відтворити фонетичні девіації, за умови якщо у оригіналі головний герой чи героїня малоосвічені, наступним чином: вокалізацію літери «L» (заміжня → зам**Я**жня); подовження і напружений характер [i:] в позиції перед голосним і на кінці слова (новий → нов**иий**; опускання звуку [h] (H-dropping) (голова → олова);

заміна приголосних [θ, ð] звуками [f, v] (Th-Fronting) – заміна міжзубних приголосних [θ, ð] звуками [f, v] відповідно (тридцять → шридцять; мати → мафи), в решті випадків, коли потрібно зберегти прагматичний ефект достатньо освіченого головного героя ми пропонуємо використовувати компенсацію та український суржик у більшості випадків для підкреслення їх нестандартної вимови.

2.3. Особливості перекладу лексично-стилістичних елементів вульгаризму в кокні (на матеріалі фільму «The football factory»)

Для аналізу лексично-стилістичних елементів був обраний фільм «The football factory» [116], що вийшов у вересні 2004 року режисером якого став Нік Лав та його професійний дубляж «Фанати» [112] виконаний студією «Постмодерн Постпродакшн». Фільм розповідає про британських футбольних хуліганів і заснований на документальній праці Джона Кінга, який зумів проникнути в оточення «The Chelsea Headhunters», яка є «фанами», що підтримують ФК «Челсі». Фани – це банда британських футбольних хуліганів, яка підтримує певну команду, і сенс цих вболівальників полягає у зустрічі з фанами інших команд та сутичках з ними до і після матчів. Після проникнення до угруповання футбольних хуліганів Джон Кінг тепер змушений жити під прихованою ідентичністю, оскільки за його голову назначили ціну. На жаль, футбольні хулігани стали проблемою у всьому світі, а футбол став все більше стосуватися насильства.

Головний герой – Томмі Джонсон, тридцятирічний флорист, який любить насильство, секс та футбол. Фільм в основному обертається навколо нього, його найкращого друга Рода та найгіршого хулігана з усіх них, Біллі Брайта. Біллі, який хоче стати лідером фанів, є найбільш радикальним з усіх. Його батько був расистом і виховував такі ж погляди у Біллі. Однак його відданість правим переконанням встає під сумнів, оскільки він також продає наркотики турку,

який, як виявляється, є лідером їхніх конкуруючих фанів «Міллуолл». І коли йде річ про гроші, здавалось, про інші переконання всі забувають.

Аналізуючи сленгізми ми вирішили систематизувати їх на підгрупи вживання, а саме на:

- переклад сленгових одиниць на позначення погроз,
- переклад сленгових одиниць на позначення наркотиків та алкоголю,
- переклад сленгових одиниць на позначення насилля,
- переклад сленгових одиниць на позначення емоційних станів,
- переклад сленгових одиниць на позначення расизму.

Розпочнемо наш аналіз із тих лексичних одиниць які не вдалось систематизувати оскільки вони залежно від контексту можуть відноситись одночасно до декількох категорій. Оскільки у фільмі присутня велика кількість вульгаризмів очікується великий відсоток таких методів перекладу, як вилучення та евфемізація, що суттєво повпливає на прагматичне сприйняття у дубляжі в порівнянні із оригіналом.

Розглянемо приклад:

Are you trying to mug me off [116]?

Переклад у дубляжі – *Ти жартуєш* наді мною [112]?

В даному випадку перекладач використав евфемізацію і тим самим втратив стилістичне забарвлення слова *to mug me off* передавши це слово у перекладі нейтральним *жартуєш*.

Ми пропонуємо покращити цей переклад за допомогою компенсації і надати слову *жартуєш* більшого стилістичного забарвлення:

Ти що кепкуєш з мене?

Персонажі фільму глузують один з одного за допомогою жартів та підколів, які називаються «have a bubble or wind someone up» [116], які у дубляжі на мій погляд переклали досить влучно словом *теревені* [112]. Коли виявляється, що це просто жарт, відповідь зазвичай така: це просто *bollocks* [109] (що у свою чергу означає – *нісенітниця, дурня*).

Сленгові лексеми, використані у фільмі, важко зрозуміти для цільової аудиторії, і тому може знадобитися пояснення. Коли перебуваєш у когось у будинку чи квартирі, це називається *their gaff*. Проте деякі сленгові слова легше зрозуміти, ніж інші, залежно від того, наскільки вони відрізняються від початкового значення слова. *To bell someone*, це звонити комусь по телефону, а *to watch the telly* означає дивитись телевізор [116].

Всі вищезгадані прикладі в українському дубляжі проігноровані або перекладені стилістично-нейтрально. Ми спробуємо проаналізувати значення слів та перекласти їх додавши стилістичну гіперболізацію та компенсацію для підкреслення сленгу:

To Bell [116].

Онлайн-словник слів і фраз англомовного сленгу «Urban Dictionary» дає визначення вислову ***To Bell*** – «to call someone on the phone» [109], «дзвонити комусь по телефону». Відповідно, ми пропонуємо наступний переклад – ***Звякнути***.

Надалі буде вказуватись аналізований лексичний елемент, в дужках його значення у словнику англомовного сленгу та наш запропонований переклад.

Brief – («Identification», «Ідентифікаційний документ») [109]. – ***Корочка***, (аналог та компенсація);

Their gaff – («House of someone», «Чийсь будинок») [109]. – ***їх хата***, (аналог);

To watch the telly – («Watch the TV», «Дивитись телевізор») [109]. – ***дивитись ящик*** (Компенсація);

Canister – («Head», «Голова») [109]. – ***макітра*** (компенсація);

Crack on – («Go on with something», «Щось продовжувати») [109]. – ***Валяй далі*** (модуляція);

Dodgy – («False/fake», «Підробка») [109]. – ***Луна*** (аналог);

Fancy? – («Would you like to ?», «Чи не хотіли б ви ?») [109]. – ***Ти в темі?*** (компенсація);

Fuck about – («Joking», «Жартувати») [109]. – *Гегекати*, (аналог та компенсація);

Fuck off – («Get out of here», «Йди геть або відстань») [109]. – *Звали звідси* (аналог);

Fuck this up – («Mess something up», «Щось зіпсувати») [109]. – *Похерити щось* (модуляція).

У більшості перекладів вдалось уникнути грубої експресії і при цьому зберегти стилістичний елемент використавши аналог, компенсацію і модуляцію.

2.3.1. Переклад сленгових одиниць на позначення погроз. Оскільки фільм стосується футбольних хуліганів, багато сленгових слів є принизливими словами, що провокують інших людей. Цим типом сленгу наповнений фільм, де відбувається провокація людей, а потім погрози.

Розглянемо приклад:

See you cunt! I will cut you first [116]!

Чуєш хлопче тобі кінець [112]!

У перекладі студії «Постмодерн Постпродакшн» були вилучені вульгарні слова та замінені більш стилістично нейтральними, тобто переклад був виконаний із використанням евфемізації та цілісного перетворення речення.

Ми пропонуємо такий переклад використавши компенсацію і цілісне перетворення:

Давай, гівнюк і тобі не будуть заздрити.

Лексема *cunt* (мається на увазі жіночі статеві органи), яке є дуже принизливим словом використовується як для образи інших людей, але також часто використовується серед друзів. Як виявилось називати того кого ти не знаєш, *cunt* дуже образливо і провокуюче, в той час як в компанії друзів цілком прийнятно. Багато молодих людей сьогодні використовують ці занижено-лексичні слова, і виявляється, що можливість називати когось цими словами – це, як не дивно, є також доказом того, що ці люди дуже хороші друзі. В одній сцені фільму головний герой запитує свого найкращого друга, що він думає про

його нову сорочку, а коли другові вона не подобається, він викрикує *a horrible cunt*, але це жодним чином не сказано для провокації чи в якості погрози [116].

Наведемо приклад для більш детального аналізу:

- *Do you like my new style?*
- *Nah*
- *What a horrible cunt* [116]!

У дубляжі ж ми чуємо наступний переклад із використанням модуляції та евфемізації.

- *Як тобі моя сорочка?*
- *Фігня.*
- *Ти просто не шарииш у моді старий пердун* [112]!

Перекладач дубляжу використав компенсацію і використав евфемізацію пом'якшуючи вульгаризм для українського глядача. Відповідно до обставин ці лексеми необхідно перекладати по-різному, якщо мається на увазі дружній ф нейтральний підкол то доречно використати евфемізацію:

a horrible cunt – ти це серйозно?!

У випадку ж коли мається на увазі образа, доречно використати компенсацію із відповідним стилістичним забарвленням.

Наприклад:

a horrible cunt – от же чортів гівнюк!

В цілому перекладач «Постмодерн Постпродакшн» впорався із перекладом тому додаткового перекладу ми надавати не будемо.

Ми пропонуємо замість вилучення використовувати аналоги та компенсацію для перекладу таких слів у більшості випадків. Нижче ми наведемо приклади та наш переклад слів, які були використані при образах та провокаціях, але в українському дубляжі були повністю вилучені або перекладені стилістично-нейтрально:

Bird – («Girlfriend», «Дівчина») [109]. – *Пташечка* (аналог), *киця* (компенсація);

Blake – («A guy», «Хлопець») [109]. – *Чувачелло* (аналог);

Gavvers – («Police officers», «Поліцейські») [109]. – *Поліцаї, коти* (аналог);

Geezer – («A guy who prefers to spend his time in pubs», «Любитель пабів») [109]. – *Бухарь* (аналог);

Lot – («A group of people», «Певна кількість людей») [109]. – *Збіговисько* (аналог);

Mate/mates – («Friend/Friends», «Друг/Друзі») [109]. – *Друже* (аналог),

Mug – («Idiot», «Дурень») [109]. *Дурко* (аналог);

Nutter – («Idiot», «Дурень») [109]. – *Пришелепкуватий* (аналог);

Nutty skunk – («Idiot whore», «Дурна проститутка») [109]. – *Пришелепкувате лярво* (компенсація);

Pals – («Friends», «Друзі») [109]. – *Друзьки* (стилістично забарвлений аналог);

Roof – («Gay», «Гей») [109]. – *Голубок, гомик* (аналог);

Scum – («Someone of low social status», «Хтось із низьким соціальним статусом»)[109]. – *Дешево лярво* (компенсація);

Son – («Friend», «Друг») [109]. – *Друже* (аналог та компенсація);

Streak of piss – («Person with low credibility», «людина, якій немає довіри») [109]. – *Крисятня* (цілісне перетворення образу і компенсація).

Всі ці приклади надають особливе стилістичне забарвлення, вилучивши які при перекладі втрачається шарм вульгаризмів футбольних хуліганів у діалекті кокні.

Наведемо наступний приклад:

Come on sappy bollocks, you are more confused than Scooby Doo you roof [116]?

Ну що, дівчатка, ви налякались сильніше, ніж Скубі – Ду [112]?

Перекладач вилучив у реченні слово *roof*, хоч і можливо було виконати переклад зберігаючи оригінал.

Ми пропонуємо наступний переклад із збереженням сленгових слів, проте вилучаючи образ Скубі – Ду оскільки українцям не притаманно прирівнювати боягузів із цим персонажем:

Ну що гомики, ви вже надзюрили в штанці зі страху наче дівчатка?

(використовуючи компенсацію)

Наступний приклад:

Після бійки в пабі ватажка фанів Біллі Брайта викидують із будівлі, під час цього він викрикує своїм ворогам наступне:

You fucking mugs [116]!

Не вмієте битись [112]!

У цьому випадку у дубляжі також повністю вилучені вульгаризми і виконане вдале цілісне перетворення із евфемізацією та компенсацією, яке передає сенс ситуації проте стилістично програє оригіналу.

Ми пропонуємо наступний переклад використавши цілісне перетворення та компенсацію:

Дурні, вам хана!

Таким чином, у нашому перекладі стилістичний ефект оригіналу у більшості випадків був збережений.

2.3.2. Переклад сленгових одиниць на позначення наркотиків та алкоголю. Розглянемо наступний епізод: один із героїв фільму купує незаконні речовини, не згадуючи жодного разу слово наркотики. Коли мова починає йти про незаконні речовини у хуліганів настає необхідність замаскувати вживання подібних слів. Поліцейських називають *Gavvers (Копами)*, і ніколи не вживають жодних назв наркотиків. Натомість при розмові про ці речі використовуються терміни *whites* або *browns, joint* та *tools* [118].

Розглянемо приклад:

What are you serving mate? - I got whites and browns, which ones do you want [116]?

Що там в тебе? - Є біле і коричневе, котру братимеш [112]?

У цьому прикладі в дубляжі до слів *whites* та *browns* застосована зміна частини мови (а саме іменник на прикметник), що на нашу думку не зовсім вдало.

Ми пропонуємо наступний переклад використовуючи заміну образу, таким чином компенсуючи його:

Що маєш, друже? - Є сіль і гречка, щось цікавить?

В одній сцені фільму головний герой хоче, щоб хтось із його друзів з фанів вийшов на вечірку з ним, і кличе його додому. Оскільки він знаходиться поруч із дружиною та дітьми, він відповідає,

*See you tomorrow at seven, I will bring my **tools*** [116],

що означає, *I will see you in one hour and I will bring **the drugs**.*

У дубляжі звучить наступний переклад:

*Добре, я візьму **інструменти*** [112].

На нашу думку в цьому прикладі перекладач студії дубляжу взагалі не впорався із сленгом буквально переклавши *tools*, як *інструменти* використавши український еквівалент який не має подвійного значення, як в оригіналі. Використовуючи бандитський сленг, герой приховує повідомлення від сторонніх людей. Згідно із працею П. Траджілла, багато наркоторговців повинні використовувати сленг, щоб мати змогу вести розмову про наркотики, не викликаючи підозру про це у сторонніх людей [99].

Ми пропонуємо наступний переклад:

*Побачимось о сьомій, я прихоплю **зарядку**.*

На нашу думку лексема *зарядка* більше підходить, оскільки має два означення: «зарядка» для телефону і *зарядка* наркотична.

Більше того, замість того, щоб використовувати слова *drunk* або *intoxicated*, їх заміняють наступними: «battered, smashed out of my tree, lashed or mullered». А відвідування пабу одним із персонажів фільму описано словом *the boozzer*. Людей, які сильно залежні від наркотиків, називають *hoovers* [116].

Наведемо приклади нашого перекладу наступних слів, які при українському дубляжі вилучались або перекладались стилістично-нейтрально:

Battered – («Very drunk», «Дуже п'яний») [109]. – *Бухий* (аналог);

Boozer – («Pub», «Паб») [109]. – *Пивнуха* (аналог);

Hoover – («Someone who uses a lot of drugs», «Сильно залежний від наркотиків») [109]. – *Торчун* (аналог);

Joint – («Marijuana», «марихуана») [109]. – *Косячок* (аналог);

Lashed – («Drunk», «п'яний») [109]. – *Синій* (зміна частини мови та образу, компенсація);

Mullered – («Drunk», «п'яний») [109]. – *Назюзяний* (компенсація);

Smashed out of my tree – («Very intoxicated», «Дуже інтоксикований») [109]. – *Вмазаний* (модуляція);

Tools – («Drugs», «Наркотики») [109]. – *Зарядка* (заміна образу та компенсація).

2.3.3. Переклад сленгових одиниць на позначення насилля. У фільмі багато йдеться про насильство, але жодного разу не вживаються слова *hit* (*вдарити*) чи *beat* (*побити*). Натомість часто використовуються фрази та слова такі, як «clump, crack, ping, open you up, bashing people up or kick the shit/fuck out of you». Перш ніж битися з іншими хуліганями, аби спровокувати агресію та бійку, два угруповання фанів, що беруть участь у бійці, мають словесну боротьбу, яку називають *having a row* [116]. Подібні лексеми поширені у світі футбольних хуліганів аналізованого фільму.

Розглянемо наступний приклад:

Один із друзів головного героя після сутички із фанами іншого клубу вихваляється наступним чином:

I pinged that geezer so hard that his legs went like a baby giraffe [116].

Я засадив цьому любителю пивка, так що він ледь на ногах втримався [112].

Переклад у дубляжі слово *geezer* виконано описово, коли звертаючись до словника англomовного сленгу «Urban Dictionary» можна отримати наступні визначення «A geezer is a bloke, a man or a «dude» who like to drink at pubs»

[109]. Таким чином ми маємо достатньо відповідників необхідного стилістичного забарвлення аби описати *любителя випити*.

Ми пропонуємо наступний переклад використовуючи аналог та компенсацію:

Я як прописав цьому бухому коло пабу, що той аж заскавчав, як цуценя.

У фільмі одного з персонажів драгує інший чоловік у пабі і отримує наступну відповідь:

*I think I should take you outside and **Open you up** [116].*

*Треба вивести тебе звідси і як слід **побити** [112].*

У дубляжі перекладач не відтворив стилістичний ефект сленгу, використавши нейтральний аналог і евфемізацію.

Ми пропонуємо перекласти наступним чином використавши стилістично забарвлений аналог:

*Треба вивести тебе на вулицю і **відгамселити**.*

Пропонуємо наш переклад наступних слів, які у дубляжі перекладались стилістично нейтральними аналогами.

A row – («A verbal fight», «Словесна перепалка») [109]. – *Словесне мочилово* (компенсація);

Bash people up – («Hit people», «Бити людей») [109]. – *Давати прочуханки* (компенсація);

Clump – («Hit», «Бити») [109]. – *Прописати* (компенсація);

Crack – («Hit», «Бити») [109]. – *Дубасити* (компенсація);

Open you up – («Beat someone up», «Бити когось») [109]. – *Відгамселити* (цілісне перетворення);

Ping – («Hit someone», «Вдарити когось») [109]. – *Зарядити комусь* (компенсація);

Kick the shit/fuck out of someone – («Beat someone badly», «Дуже сильно побити когось») [109]. – *Вибити всю душу із тіла* (компенсація).

Отже, у нами запропонованих перекладах ми надавали варіанти перекладу більш стилістично-маркованою лексикою.

2.3.4. Переклад сленгових одиниць на позначення емоційних станів.

Перш ніж вступити у величезну сутичку зі своїми давніми суперниками, один із головних героїв описує свій настрій наступним чином:

I am fucking buzzing [116]!

У дубляжі ця фраза була повністю проігнорована і не перекладена оскільки звучить за секунду до початку сутички. Цей вислів означає бути дуже збудженим, а лексема *buzzing* часто вживається у тому ж значенні.

Ми пропонуємо наступний переклад використовуючи компенсацію:

Я роздраконений і готовий на все!

Інші способи описати хвилювання і готовність до боротьби у фільмі – це *to be well up for it* або *to be over the moon*.

Наведемо наступний приклад:

Freaked out використовується для опису почуття страху [116], у дубляжі це переклали, як *у мене погане передчуття* [112] застосовуючи евфемізм і на нашу думку це не достатньо відображує ситуацію і втрачається прагматичний ефект оригіналу. Оскільки фільм містить багато насильства то на деяких хуліганів це починає впливати емоційно, в тому числі і на лінгвістичному рівні. А тому при перекладі це потрібно врахувати.

Ми пропонуємо перекласти цей вираз із допомогою українського суржику застосовуючи компенсацію:

Щось мені стрьомно.

Наведемо приклади нашого перекладу аналізованих слів, стилістичний ефект яких був втрачений у дубляжі.

Buzz – («Excited/Full with adrenaline», «Збуджений, повний адреналіну») [109]. – *Роздраконений* (компенсація);

For a laugh – («Do something for fun», «Заради веселощів») [109]. – *По приколу* (аналог);

Freak them out – («Scare them», «Налякати їх») [109]. – *Змусити їх намочити штанці* (модуляція та компенсація);

Have a laugh – («Have fun», «Веселитись») [109]. – *Потухати* (компенсація);

Lemon – («Someone who is angry», «Хтось розлючений») [109]. – *Лютий* (аналог);

Over the moon – («Excited», «Схвилюваний») [109]. – *Бути на кіпці* (компенсація);

Well up for it – («Ready for it», «Бути готовим») [109]. – *Бути на старті* (аналог).

2.3.5. Переклад сленгових одиниць на позначення расизму. Фільм містить багато сленгових одиниць, що стосуються расизму. Відповідні лексеми були детально проаналізовані у перекладі студії дубляжу.

Розглянемо наступний приклад:

*You watch out for them **Darkies*** [116]!

*I пам'ятайте з **чорними** потрібна пильність* [112]! (перекладено стилістично-нейтральним аналогом).

Це слова таксиста у фільмі, який намагається переконати двох старших джентльменів, що люди з іншим кольором шкіри небезпечні. Імігрантів з Пакистану називають *Pakis*, а людей із темною шкірою – *darkies*. Одного хлопчика 17 років, що є циганом, називають *the pikey kid*. Надання прізвиськ людям іншої етнічної приналежності, здається, є способом додаткового прояву принизливого ставлення до них [116].

Проаналізуємо переклад цих слів у дубляжі:

Darkies – («Coloured immigrants», «Чорношкірі імігранти») [109]. – *Чорні* (аналог) [112].

Ми не згодні із перекладом адже він достатньо стилістично-нейтральний, коли у оригіналі слово має сильний і принизливий ефект. Пропонуємо такий варіант перекладу із використанням компенсації для підсилення негативного ефекту – *Чорномазі*.

Pakis – («Immigrants from Pakistan», «Імігранти з Пакистану») [109]. – *Пакистанці* (нейтральний аналог) [112].

В цьому випадку переклад був виконаний нейтральним аналогом без спроб модифікувати чи стилістично покращити слово. Для того аби підсилити негативний і принизливий ефект ми пропонуємо скористатись прийомом компенсації та додавання – *кляті пакистанці*.

Pikey – («Gypsy», «Цигани») [109]. – *Цигани* (аналог) [112].

Переклад знову був виконаний нейтральним аналогом, ми пропонуємо його покращити за допомогою українського відповідника принизливого найменування циганів, а саме – *роми*.

Отже, у фільмі «Фанати» більша частина хуліганського сленгу пов'язана з насильством та світом футболу. Саме в цих середовищах подібний сленг використовується особливо часто. Розподіл на категорії допоміг покращити підхід до перекладу. Спершу аналізувались ті сленгізми, що не вдалось розподілити на категорії, оскільки залежно від контексту вони можуть належати одночасно до декількох підгруп, потім досліджувались лексеми на позначення погроз, наркотиків та алкоголю, насилля, емоційних станів та расизму. Як виявилось у більшості випадків перекладач українського дубляжу вилучав вульгаризми роблячи їх переклад значно м'якішим використовуючи евфемізацію у 17 випадках (34%) та стилістично-нейтральний аналог у 15 випадках (30%), компенсацію, еквівалент, описовий переклад та заміну частини мови по 1 випадку (по 2%), цілісне перетворення у 2 прикладах (4%), та інколи взагалі вилучав вульгарний сленг у 12 аналізованих одиницях (24%). Додатково ми намагались надати власний переклад тих лексем, що у перекладі студії дубляжу були вилучені, або перекладені стилістично-нейтрально. При перекладі нами були застосовані наступні методи: стилістично-забарвлений аналог у 26 випадках (36.6%), компенсація у 34 випадках (47.8%), модуляція у 5 випадках (7.04%), цілісне перетворення у 4 випадках (5.6%), евфемізація та додавання по 1 випадку (по 1.4%). Відповідно було зображено дві таблиці із методами нашого перекладу та студії дубляжу із метою виконати зіставний та компаративний аналіз найбільш частотного способу передачі вульгаризмів у фільмі «Фанати» (2004).

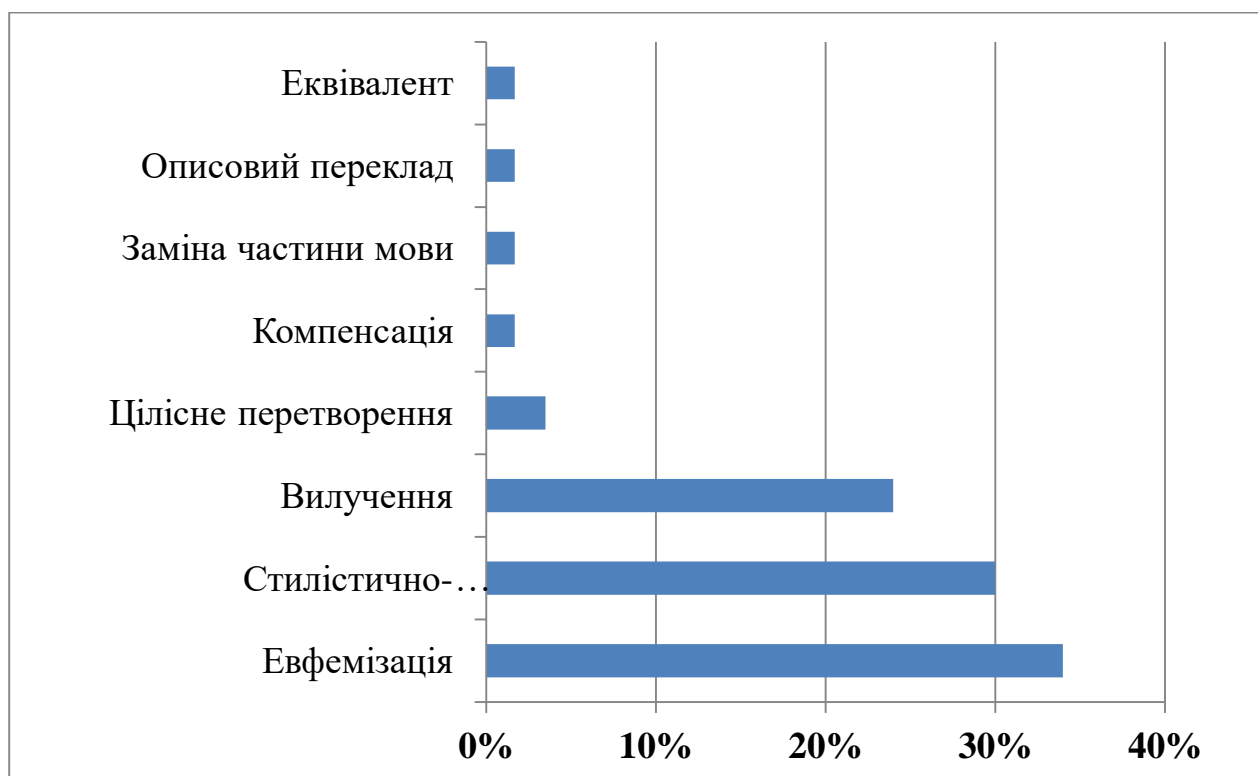

Рис. 2.3.1. Засоби перекладу вульгаризмів в фільмі «The football factory» студією «Постмодерн Постпродакшн»

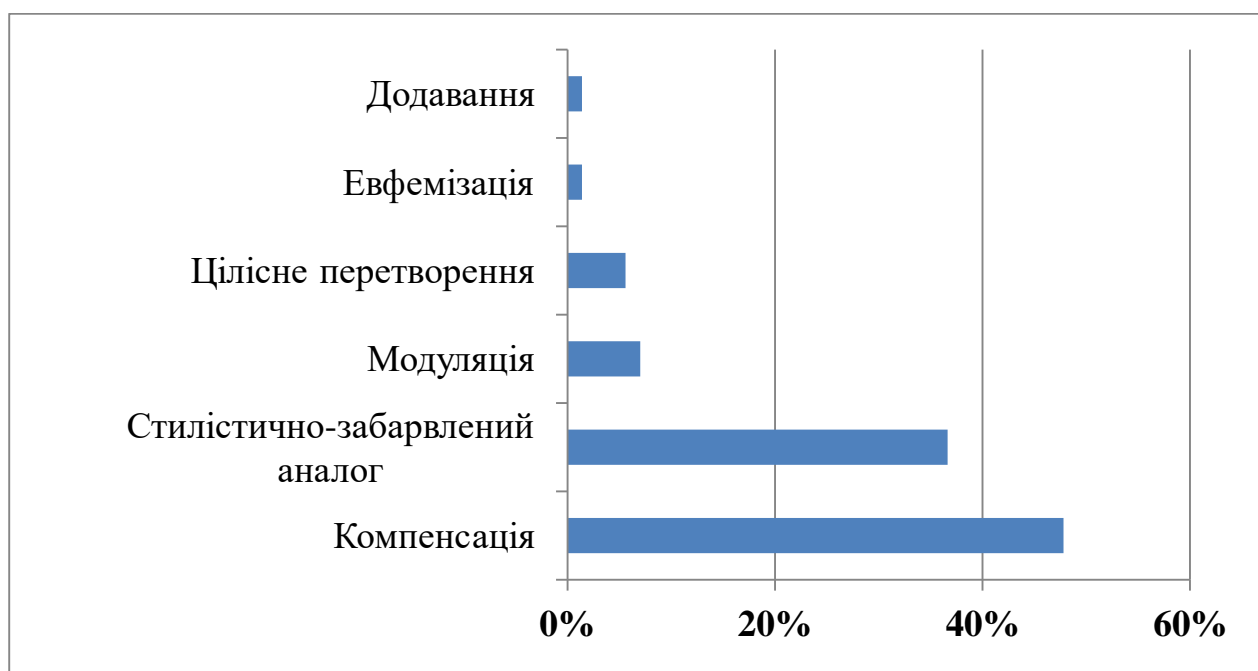

Рис. 2.3.2. Засоби перекладу вульгаризмів в фільмі «The football factory» запропоновані нами.

Підсумовуючи зіставний аналіз нами було проаналізовано 56 лексико-стилістичних елементів, де найбільш вживаними методами перекладу студією дубляжу виявились евфемізація, стилістично-нейтральний аналог та вилучення. В той час як у нашому перекладі домінували такі методи, як компенсація та стилістично-забарвлений аналог.

Висновки до Розділу 2

Після проведеного аналізу перекладу неформального розмовного мовлення в британському кінодискурсі на прикладі британського сленгу в серіалі «Покидьки» (2009), естуарного діалекту англійської мови в мелодрамі «Щоденник Бріджит Джонс» (2001) та вульгаризмів футбольних хуліганів у діалекті кокні в кінострічці «Фанати» (2004) було встановлено наступне:

При наявних способах перекладу сленгізмів з англійської на українську все одно постають проблеми передачі неформальної лексики. Це пов'язано не тільки з необхідністю адекватної передачі смислового навантаження, але і збереження експресії, образності та стилістичного забарвлення виразів, що в свою чергу спонукає перекладачів до пошуку оптимальних рішень цих проблем.

Аналіз застосованих перекладачами прийомів перекладу сленгізмів з англійської на українську мову показує відсутність універсальної моделі перекладу. При виконанні перекладу у перекладача немає можливості вибрати між кількома готовими варіантами. Адекватним переклад може вважатися тільки в тому випадку, якщо перекладач зумів зберегти стилістику і зміст оригіналу, з найменшими втратами, але виконання цього завдання неможливо без творчого підходу.

Отже, ми прийшли до висновку, що аналізований переклад серіалу «Покидьки» (2009) є вдалим, тому що в цілому перекладач відповів всім

вимогам якісного перекладу, зокрема перекладу сленгових виразів. У своєму перекладі більшою мірою враховувались вікові, індивідуальні та соціальні особливості персонажів, тим самим передавались репліки з більшою образністю, зберігали прагматику і стилістичне забарвлення виразів. Переважаючими методами перекладу були аналог у 29 випадках (24.7%), компенсація у 20 випадках (17.09%) та цілісне перетворення у 12 випадках (10.25%).

Що стосується перекладу естуарного діалекту англійської мови у фільмі «Щоденник Бріджит Джонс» (2001), то тут переклад не був вдалим, оскільки перекладач не врахував фонетичних особливостей вимови естуарної англійської мови, а лише передав слова немов вони відносяться до літературної мови без підкреслення їх діалектної приналежності. У дубляжі найбільш частотними методами були вилучення, цілісне перетворення та переклад стилістично-нейтральним відповідником по 5 випадків (по 19.2%).

Також при аналізі лексико-стилістичних елементів, а саме хуліганських вульгаризмів, у кінострічці «Фанати» (2004) було виявлено, що в цілому студія дубляжу «Постмодерн Постпродакшн» сенс фільму передала, але втратила стилістично-лексичне наповнення вульгарного сленгу в кокні, це підтверджує той факт, що через повну цензуру вульгаризмів та вилучення стилістично-лексичних елементів сленгу у перекладі руйнується прагматичний ефект оригіналу. У перекладі домінують такі методи перекладу лексем, як: евфемізація у 17 випадках (34%); стилістично-нейтральний аналог у 15 випадках (30%) та вилучення у 12 випадках (24%)

Відповідно ми надавали можливі варіанти власних перекладів у вищезазначеному кінодискурсі намагаючись зберегти стилістично-забарвлені елементи в більшості випадків. Найбільш частотні прийоми – підбір аналога у 25 випадках (43.1%) у серіалі «Покидьки» (2009), компенсація у 16 прикладах (61.5%) у фільмі «Щоденник Бріджит Джонс» (2001) та у 34 випадках (47.8%) у кінострічці «Фанати» (2004).

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволяє нам зробити наступні висновки:

Діалект – місцевий різновид загальнонародної мови, на якому розмовляє частина нації, пов'язана територіальною спільністю. Місцеві діалекти мають свою граматичну будову, близьку до граматичної будови загальнонародної мови, основний словниковий склад, а також деякі фонетичні особливості.

Поняття «сленг» в сучасній лінгвістиці неоднозначне і досить складне для визначення. Основні труднощі пов'язані з тим, що різні автори по-своєму пропонують вирішувати питання щодо поняття «сленг». Розглянувши деякі з численних наукових визначень нам вдалося узагальнити їх основні ідеї та об'єднати: сленг – це історично сформований нестандартний, розмовний, нелітературний, стилістично маркований, недовговічний, рухливий і експресивно забарвлений шар лексики, а також форма розмовної (здебільшого усна) мови, що володіє яскраво вираженою емоційно-оцінним забарвленням, гумором, образністю та мовною грою.

Було встановлено, що діалект та сленг відносяться до нелітературної мови, а відрізняються вони сферою застосування, де діалектом користуються люди окремої географічної місцевості, а сленгом – окремі кола соціальних груп людей.

Ми визначили, що процес створення нормативної мови – це комплексний процес, на який впливають екстралінгвістичні чинники, а основою стали діалекти. Ми змогли виділити три основні ознаки діалекту: усна форма, оскільки діалекти не мають своєї писемності, в той час як нормативна мова має; соціально-територіальна обмеженість, оскільки один діалект існує в межах певної території, в той час як нормативна мова охоплює усю країну без винятку та унікальність, де діалект – це унікальна мовна форма, якою спілкується та розуміє окрема група людей, яких поєднує територія, в той час як нормативна мова – це уніфікована мова, яку розуміють усі мешканці країни.

Класифікувати діалекти англійської мови уніфікованою системою виявилось неможливо через відсутність прийнятих єдиних критеріїв проте у

сучасній діалектології існує поділ на: територіальні діалекти та соціальні діалекти. Як основний метод класифікації ми вважаємо найбільш актуальним є територіальний розподіл відповідно до досліджень А. Елліса: північні діалекти, діалекти Мідленду, східні діалекти, західні діалекти та південні діалекти.

Ми виділили під час дослідження сленги в системі соціальних діалектів та визначили, що вони займають особливе місце у вищезазначеній системі, оскільки бувають спеціальними та загальними, де останні набувають світового поширення. На це також впливають технології, які поєднують увесь англomовний світ в єдиний організм.

Ми виявили, що діалектизми передавати у цільову мову найскладніше, оскільки сленгізми мають загальний характер і у більшості країн мають відповідники, а діалектизми різняться від літературної мови низкою фонетичних та граматичних особливостей, які відтворити інколи майже неможливо.

Аналізуючи прийоми перекладу молодіжного сленгу, що використовували перекладачі студії дубляжу «UA Team» в британському серіалі «Покидьки» (2009) було виявлено, застосування аналогів у 29 випадках (24.7%); компенсації у 20 випадках (17.09%); цілісні перетворення у 12 випадках (10.25%); еквіваленти у 11 випадках (9.4%); евфемізації у 11 випадках (9.4%); модуляції у 7 випадках (5.9%); дисфемізації у 6 випадках (5.12%); буквальний переклад у 5 випадках (4.2%); заміна частини мови та вилучення у 4 випадках (по 3.4%); антонімічний та описовий переклад у 3 випадках (по 2.5%); генералізація та додавання по 1 випадку (по 0.8%).

Досліджуючи український переклад фонетичних елементів естуарного діалекту англійської мови у дубляжі студії «Постмодерн Постпродакшн» британського фільму «Щоденник Бріджит Джонс» (2001) були виявлені наступні методи перекладу: вилучення, цілісне перетворення, стилістично-нейтральний відповідник у 5 випадках кожний (по 19.2%); модуляція у 4 випадках (15.3%); компенсація та заміна частини мови по 3 випадки (по 11.5%) та антонімічний переклад в 1 випадку (3.8%).

Перекладач студії дубляжу «Постмодерн Постпродакшн» у кінострічці «Фанати» (2004), застосовував евфемізацію у 17 випадках (34%); стилістично-нейтральний аналог у 15 випадках (30%); компенсацію, еквівалент, описовий переклад та заміну частини мови по 1 випадку (по 2%); цілісне перетворення у 2 випадках (4%); та вилучення у 12 випадках (24%).

Вищезазначена статистика показує відсутність універсальної моделі перекладу. У кожному конкретному випадку перед перекладачем стоїть не завдання вибору з декількох готових варіантів дій, а необхідність творчого підходу і пошуку оптимального виходу з даної мовної ситуації з найменшими втратами в плані збереження стилістики та змісту оригіналу.

Під час дослідження було виявлено, що студія дубляжу «Постмодерн Постпродакшн» у переважній більшості не передавала та не компенсувала ні фонетичні аспекти естуарного діалекту, ні лексично-стилістичні елементи вульгаризму хуліганів у діалекті кокні. Натомість переклад приватної студії «UA Team» молодіжного сленгу був на наш погляд вдалим та зберігав прагматичний ефект оригіналу.

Аналізуючи кінодискурс, ми намагались надавати свої варіанти перекладу тих лексично-стилістичних та фонетичних елементів де на нашу думку прагматичний ефект оригіналу був втрачений. Відповідно найефективнішими методами передачі неформальної розмовної лексики з англійської на українську мову у виконаному нами перекладі, відповідно до аналізованого вищевказаного кінодискурсу, виявились підбір аналога у 25 випадках (43.1%) та компенсація у 19 випадках (32.7%) у серіалі «Покидьки» (2009); компенсація у 16 випадках (61.5%) у фільмі «Щоденник Бріджит Джонс» (2001); компенсація у 34 випадках (47.8%) та стилістично-забарвлений аналог у 26 випадках (36.6%) у кінострічці «Фанати» (2004).

Опираючись на результати дослідження, ми вважаємо, що професійні перекладачі сучасних студій дубляжу не здатні у більшості випадків зберегти регіональні особливості британських діалектів у перекладі на українську мову. Причиною, на нашу думку може буде подання оригінального тексту, де не

зазначені жодні стилістично-фонетичні девіації. Що ж стосується сленгізмів, то приватна студія «UA Team» їх переклала вдало, в той час, як державна студія «Постмодерн Постпродакшн» дотримувалась стратегії нейтрального перекладу де причиною суцільної цензури і втрати при перекладі стилістично забарвленої лексики, ми вважаємо так зване пост-радянське «табу на лайку», через що вся стилістично-маркована лексика перекладається літературною мовою. Також, ми припускаємо, що перекладачам українського дубляжу не вистачило професіоналізму та творчості у реалізації девіацій в українській мові, через відсутність організованих норм збереження неформального мовлення у перекладі.

Отже, на нашу думку було б доречно створити професію особливого перекладача чи консультанта, який би оцінював та відтворював будь які суттєві діалектизми чи сленгізми в українському дубляжі для цільової аудиторії, так аби прагматичний ефект оригіналу не був втрачений. Адже українська мова також багата на діалекти та говірки, і компенсувати британські девіації при необхідній підготовці спеціаліста буде можливо без суттєвих втрат.

Таким чином, мета і завдання нашої роботи виконані, положення доведені. Тема дослідження залишається не вичерпаною. Перспективним видається продовжити дослідження у цій сфері на іншому матеріалі, особливо з огляду на те, що з кожним роком кількість кінострічок, що виходять, збільшується, а отже збільшується і зацікавленість до перегляду, тому все більше студій озвучування зацікавлені в перекладі нових кінопродуктів з англійської на українську мову.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева Т. М. Сленг в системе социальных диалектов. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2009. №. 2. С. 28–31.
2. Алексенко С. Ф. Особливості перекладу соціолекту кокні. *Young Scientist*. 2016. Т. 38. №. 11. С: 185–188.
3. Антрушина Г. Б. Стилистика современного английского языка. Санкт–Петербург : Владос, 2002. 767 с.
4. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык. Москва : ФЛИНТА, 2016. 384 с.
5. Бабенко Н. С., Карпов В. И. Диалект в системе форм существования языка (к истории вопроса). *Актуальные проблемы немецкой островной диалектологии (памяти Г. Г. Едига): материалы Всероссийского научно–практического семинара*. Краснояр. гос. пед. ун-т им В. П. Астафьева. Красноярск, 2008. 168 с.
6. Бабенко О. В. Лінгвосинергетичний ракурс дослідження англійської мови : діахронічний аспект. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Філологічна*. 2015. №. 58. С. 135–137.
7. Беликов В. И., Крысин Л. П. Социолінгвістика. Москва : Российский гос. гуманит. ун-т, 2001. 439 с.
8. Березин Ф. М., Головин Б. Н. Общее языкознание. Москва : Просвещение, 1979. 216 с.
9. Берещенко Надежда Эстуарный английский. *Евразийский Научный Журнал*. 2017. №11. С. 208.
10. Білодід І. Тлумачення українських слів: в 11 томах. Т 2.(Г–Ж) Київ : Наукова думка, 1971. 550 с.
11. Блумфілд Л. Язык. Москва : Прогресс, 1968. 608 с.
12. Брысина Е. В. Диалект через призму лингвокультурологии. *Вестник Волгоградского государственного университета. Серия 2: Языкознание*. 2012. №. 2. С. 51–56.

13. Бубенникова О. А. О современной культурно–лингвистической ситуации в Англии. *Вестник МГУ. Сер. 19, Лингвистика и межкультурная коммуникация*. 2000. № 3. С. 7–20.
14. Бугера О. А. Соціальні діалектизми: історія розвитку та теоретичного опрацювання. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2011. №. 6 (2). С. 30–38.
15. Вейсгербер Л. Родной язык и формирование духа. Москва : Астрель, 1993. 387 с.
16. Вилюман В. Г. О способах образования слов слэнга в современном английском языке. *Ученые записки МГПИ им. А. И. Герцена: Материалы Герценовских чтений*. Т. 111. Л., 1955. С. 137–139.
17. Винокур Г. О. Избранные работы по русскому языку. Москва, 1959. С. 11–110.
18. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. Москва : Международные отношения, 1980. 343 с.
19. Вуколова К. В. Соціолінгвістична варіативність мовлення носіїв піттсбурзького діалекту. Дисс. 10.02.04 «Германські мови». Університет ім. А. Нобеля МОН України; ХНУ ім. В.Н. Каразіна МОН України, Харків, 2017. 281 с.
20. Гаврикова О. М. Проблема співвідношення «мова-діалект» в сучасній англійській мові. Дніпропетровськ : Міжнародні відносини, 2018. 59 с.
21. Гальперин И. Р. Большой англо-русский словарь. Москва : Советская энциклопедия, 1972. 863 с.
22. Гальперин И. Р. Очерки по стилистике английского языка. Москва : Либроком, 2016. 380 с.
23. Глуховцева К. Аспекти лінгвокультурологічного дослідження діалектного мовлення. *Українська мова*. 2018. №. 1. С. 89–99.
24. Гухман М. М. Функциональная стратификация языка. Москва : Наука, 1985. 240 с.

25. Гухман М. М. Взаимодействие диалектных ареалов и развитие наддиалектных форм в донациональный период (на материале германских языков). *Энгельс и языкознание*. Москва : Наука, 1972. С. 46–47.
26. Демків Ю. М. Англійська літературна мова та її територіальні діалекти: компаративний аналіз. *Young Scientist*. 2017. Т. 44. №. 4.3. С. 73–76.
27. Дехтярьова О. В. Лінгвокультурологічний аспект вивчення діалектних фразеологізмів у художніх творах. *Наукові праці Кам'янець–Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Філологічні науки*. 2015. №. 38. С. 131–134.
28. Ермакова О. П., Земская Е. А., Розина Р. И. Слова, с которыми мы все встречались : толковый словарь русского общего жаргона. Москва : Азбуковник, 1999. 320 с.
29. Жирмунский В. М. О некоторых проблемах лингвистической географии. *Вопросы языкознания*. 1954. № 4. С. 3–25.
30. Загоровская О. В. Вариантность нормы в русском языке начала XXI века и задачи создания современного учебного нормативно–стилистического словаря. *Известия Воронежского государственного педагогического университета*. 2015. Т. 266. № 1. С. 185–191.
31. Загоровская О. В. Языковая норма и норма литературного языка как лингвистические понятия. *Известия Воронежского государственного педагогического университета*. 2016. Т. 2. №. 2. С. 161–165.
32. Закуткина Н. А. Феномен диалектной картины мира в немецкой философии языка XX века : дис. ... канд. филол. Наук : 10.02.19 . М., 2001. 197 с.
33. Заяць О. І. Відтворення граматичних особливостей діалекту «кокні» у перекладі українською. *XVIII Міжнародна конференція «Політ. Сучасні проблеми науки» Напрямок «Гуманітарні науки»*. 2018. Т. 1. С. 28–29.
34. Зірка В. В., Зінукова Н. В. Функції соціолектів у сучасному медійному дискурсі : питання перекладу. *Лінгвістика XXI століття*. 2014. №. 2014. С. 54–61.

35. Игнатова О. В. Передача сленга в переводе романа Дж. Д. Сэлинджера «Над пропастью во ржи» (2003). URL: <http://zhurnal.lib.ru> (дата звернення 15.01.2020).
36. Книшенко Н. П., Книшенко Н. П. Професіоналізм як неофіційний термін мовлення фахівців дорожньо-будівельної галузі. *Лінгвістика*. 2014. №. 1. С. 17–23.
37. Коваленко Б. О. Словотворення колоквиалізму у мові газет. *Мова і культура*. 2008. Випуск 10. Том VI (106). С. 117–122.
38. Коломієць І. І. Основні лінгвостилістичні поняття і категорії (словник-довідник філолога). Умань ВПЦ «Візаві», 2015. 202 с.
39. Кузло Н. М., Луньова А. В. Особливості розвитку та застосування сленгу в англійській мові. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2010. №. 3 (51). С. 70–74.
40. Ланчиков В. К. Коммуникативный статус субстандартной лексики. Сопоставительное исследование на материале русского и английского языков: Дис. ... канд. фил. Наук : 10.02.19. Москва, 1992. 216 с.
41. Левый И. Искусство перевода. Москва : Прогресс, 1974. 394 с.
42. Липатов А. Т. Сленг и его место на речевом лимбе русского социолекта. *Социальные варианты языка: Материалы междунар. науч. конф.* / Редкол. : Г.В. Глинских и др. Н. Новгород: НГЛУ, 2002. С. 6–9.
43. Лужаниця О. І., Скороходова А. Г. Англійська діалектна писемність та традиція нелітературного написання. *Нова філологія*. 2012. №. 54. С. 52–55.
44. Максимець С. Чування, матюки та гуцули Сергій Ковальчук про український переклад для кіно та телебачення. URL : <https://project.weekend.today/pereklad> (2016) (дата звернення 06.08.2020).
45. Мельниченко Д. В. Професіоналізми, жаргонізми й арготизми як не літературні прошарки лексики. *Українська мова в юриспруденції*. 2018. Ч. 2. С. 77–79.

46. Островская Т. А. Нормативный язык и современные социально–территориальные диалекты в Великобритании. *Вестник Адыгейского государственного университета*. Серия 2: Филология и искусствоведение. 2007. №. 2. С. 29–32.
47. Палажченко П. Р. Мой несистематический словарь (Из записной книжки переводчика). Москва : Р. Валент, 2003. 304 с.
48. Пеллих И. В. Молодежный сленг как социальная разновидность речи. *Вестник Адыгейского государственного университета*. 2008. Вып. 1 (29). С. 106–108.
49. Петрова Е. С. Estuary English как социально-территориальный диалект Попова О. В., Стовпак О. С. Біблеїзми vs вульгаризми барометр соціальної освіченості. *Наукові записки Національного університету Острозька академія*. Серія: Філологічна. 2016. №. 61. С. 114–117.
50. Ризель Э. Г. Языковые нормы и так называемые «нарушения языковых норм». *Ученые записки 1-го МГПИИЯ*. т. IV, 1957. С. 295–298.
51. Рецкер Я. И. Передача контаминированной речи в переводе роль традиции. *Тетради переводчика*. Научно-теоретический сборник. Под ред. Л. С. Бархударова . Москва : Международные отношения, 1968. 128 с.
52. Рубанова Е. В. Общий сленг: языковой статус и особенности перевода: на материале английского и русского языков. *Восточнославянские языки в европейском языковом контексте: сб. науч. статей / под ред. Е. Е. Иванова*. Могилев : МГУ имени А. А. Кулешова, 2007. С. 57–64.
53. Руденко М. Ю. Специфіка дослідження загальнотеоретичних проблем аргю в соціолінгвістичних студіях європейських та американських учених (30-і рр. ХХ початок ХХІ ст.). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного ун-ту*. Серія: Філологія. 2018. С. 105–109.
54. Румянцева О. Порівняльний аналіз англійських та українських біржових жаргонізмів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського*. Серія: Філологія (мовознавство). 2014. №. 19. С. 450–456.

55. Святощик М. И. Языковая ситуация: характеристики британского языкового коллектива. *Культура в диалектах английского языка. Традиционные национально-культурные и духовные ценности как фундамент инновационного развития России*. 2017. №. 2. С. 101–103.
56. Семенюк Н. Н. О реконструкции функциональных парадигм в истории немецкого языка. *Функциональная стратификация языка*. Москва : Наука, 1985. С. 157–169.
57. Серебрянников Б. А. Территориальная и социальная дифференциация языка. *Общее языкознание. Формы существования, функции, история языка*. Москва : Наука, 1970. 602 с.
58. Субич В. Г. Диалекты британского варианта английского языка. *Проблемы типологии языков* : сб. науч. статей. 2012. №. 5. С. 138–146.
59. Суханова К. Ю. Соціолект кокні та проблема його перекладу. *Держава та регіони*. Серія: Гуманітарні науки. 2015. №. 1. С. 68–71.
60. Телия В. Н. Русская фразеология : Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. Москва : Языки русской культуры, 1996. 288 с.
61. Толстой Н. И. Язык и народная духовная культура. Очерки по славянской мифологии и этнолингвистике. Москва : Языки славянской культуры, 1995. 483 с.
62. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистический очерк). Москва : Высшая школа, 1968. 395 с.
63. Флорин С. Чем словари не удовлетворяют переводчика? *Мастерство перевода 1974*. Москва : Советский писатель, 1975. 494 с.
64. Химик В. В. Поэтика низкого, или Просторечие как культурный феномен. Санкт-Петербург : Филол. фак-т С.-Петербургского гос. ун-та, 2000. 296 с.
65. Хомяков В. А. Введение в изучение слэнга основного компонента английского просторечия. Монография. Вологда : Областная типография, 1971. 104 с.

66. Хомяков В. А. Структурно-семантические и социально-стилистические особенности английского экспрессивного просторечия. Вологда : Вологод. гос. пед. ин-т, 1974. 102 с.
67. Шадрин В. И. Социолингвистический аспект теории перевода. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2015. №. 12–4. С. 212–214.
68. Швейцер А. Д. Социальная дифференциация английского языка в США. Москва : Наука, 1983. 216 с.
69. Швейцер А. Д. Теория перевода и устный перевод: статус, проблемы, аспекты. Москва : Наука, 1988. 214 с.
70. Щерба Л. В. Языковая система и речевая деятельность. Москва : Наука, 1974. 175 с.
71. Ярцева В. Н. Соотношение территориальных диалектов в разных исторических условиях. *Энгельс и языкознание*. Москва, 1972. С. 189–207.
72. Ayto J., Simpson J. Oxford dictionary of modern slang. Oxford University Press, 2010. 299 p.
73. Bischoff K. Hochsprache und Mundart . *Deutschunterricht*. 1956. № 2. S. 73–85.
74. Calzada-Perez M. Apropos of Ideology : Translation Studies on Ideology–ideologies in Translation Studies. London and New York: Routledge, 2014. 227 p.
75. Ellis A. J. On early English Pronunciation. London : Trübner & Co., 1869. 835 p.
76. Fawcett P. Translation and Language. London and New York: Routledge, 2014. 162 p.
77. Flexner S. B., Wentworth H. Preface. *Dictionary of American slang*. New York: Tomas Y. Crowell Publishers, 1975. 766 p.
78. Flower H. W. A Dictionary of Modern English Usage. Oxford : Clarendon Press, 1980. 725 p.

79. Frings Th. Die Stellung der Niederlande im Aufbau des Germanischen. Halle, 1944. 87 s.
80. Galperin I. R. Stylistics. Москва : ЛИБРОКОМ, 2018. 336 p.
81. Hamer A. English on the Isles of Man. *Language in the British Isles*. Cambridge: CUP, 2007. 171–175.
82. Hesse-Quack O. Der Übertragungsprozeß bei der Synchronisation von Filmen. Eine interkulturelle Untersuchung. Munich Basel : Ernst Reinhard, 1969. 384 s.
83. Hotten J. C. The history of cant, or the secret language of vagabonds. *The slang dictionary*. East Ardsley, Wakefield, Yorkshire, England : Publishing, Ltd., 1972. 356 p.
84. Hughes A., Trudgill P. English accents and dialects: An introduction to social and regional varieties of English in the British Isles. London: Edward Arnol, 1996. 224 p.
85. Keller A. von. Translationen von Niclas von Wyle. Stuttgart : Stuttgart Verein. Hildesheim : G. Olms, 1967. 548 s.
86. Kelly L. The True Interpreter. A History of Translation Theory and Practice in the West. Oxford : Basil Blackwell, 1979. 518 p.
87. Labov W. The Social Stratification of English in New York City. Washington DC: Cambridge University Press, 1966. 498 p.
88. Lauder A. Frantly Well Spoken: How To Speak The Language Of London's West End. London : Wolfe Publishing Ltd, 1968. 63 p.
89. Locher M. A., Strässler J. Standards and Norms in the English Language. Berlin: Walter de Gruyter, 2008. 437 p.
90. Mével P. A. The translation of identity: Subtitling the vernacular of the French cite. *Modern Humanities Research Association*. 2007. Vol. 2. P. 49–56.
91. Montgomery C. Northern English dialects: A perceptual approach: Submitted for the degree of PhD. Sheffield : University of Sheffield, 2007. 363 p.
92. Noor P. To Meghan Markle' is now a verb here's how to use it. *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/> (дата звернення 24.01.2020)

93. Partridge E. *Slang To-Day and Yesterday*. London and New York : Routledge Revivals, 2015. 470 p.
94. Peters N. *C'est pas blesipo: Variations of Verlan*. Senior Linguistics Thesis. Swarthmore : Swarthmore College, 2006. 43 p.
95. Rosewarne D. Estuary English. *Times Educational Supplement*. 1984. P. 29.
96. Rosewarne D. Estuary English : Tomorrow's RP? *English Today*. 1994. № 37, Vol. 10/1. P.3–8.
97. Schleiermacher F. Über die verschiedenen Methoden des Übersetzens. *Das Problem des Übersetzens*. Darmstadt : Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1963. S. 38–70.
98. Spears R. A. *NTC's dictionary of American slang and colloquial expressions*. NTC Pub. Group, 2000. 560 p.
99. Trudgill P. *The Dialects of England*. London : John Wiley & Sons, 2000. 168 p.
100. Trudgill P. *English Accents and Dialects: An Introduction to Social and Regional Varieties of English in the British Isles/ P. Trudgill, A. Hughes, D. Watt*. London and New York : Routledge, 2013. 224 p.
101. Upton C. et al. *Survey of English dialects : The dictionary and grammar*. Psychology Press, 1994. 506 p.
102. Venuti L. *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. London and New York : Routledge, 1995. 365 p.
103. Wakelin M. F. *English dialects: an introduction*. London : Athlone Press, 2000. 224 p.
104. Wells J. C., John C. *What is Estuary English?*. *English Teaching Professional*. 1997. Issue. P. 346–47.

ПЕРЕЛІК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

105. Словник української мови (СУМ). URL: (дата звернення 02.09.2020)
106. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org> (дата звернення 02.09.2020)

107. Macmillan Dictionary URL: <https://www.macmillandictionary.com>
(дата звернення 02.09.2020)

108. Merriam Webster. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionar>
(дата звернення 02.09.2020)

109. Urban Dictionary. URL: www.urbandictionary.com (дата звернення
02.09.2020)

110. Wells J. C. Longman Pronunciation Dictionary. London: Pearson Longman, 2008. 922 p.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

111. Покидьки (Студія дубляжу UA Team). URL : <https://uaserials.pro/70-pokidki-sezon-1.html> (дата звернення 05.08.2020)

112. Фанати. (Студія дубляжу Постмодерн Постпродакшн). URL : http://moviestape.net/katalog_filmiv/drama/7180-fanaty.html (дата звернення
19.11.2020)

113. Щоденник Бріджит Джонс. (Студія дубляжу Постмодерн Постпродакшн). URL : http://moviestape.net/katalog_filmiv/komedija/4929-brdzhit-dzhons-mezh-rozumnogo.html (дата звернення 05.08.2020)

114. Bridget Jones's Diary. URL : <https://www.hungama.com/movie/bridget-jones-s-diary/49516982/> (дата звернення 05.08.2020)

115. Misfits. URL : <https://www.dailymotion.com/video/x3j pz68> (дата
звернення 05.08.2020)

116. The football factory. URL : <https://www.dailymotion.com/video/x7uq2uj>
(дата звернення 19.11.2020)

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця аналізованих елементів молодіжного сленгу (на матеріалі серіалу «Misfits» (2009))

№	Текст оригіналу	Текст перекладу	Метод перекладу
1.	<i>Are you looking to get stabbed?</i>	<i>Ти наливаєшся?</i>	Еквівалент
2.	<i>This is bullshit.</i>	<i>От лайно.</i>	Еквівалент
3.	<i>You screwed up big time.</i>	<i>Ти все просрав.</i>	Дисфемізація
4.	<i>What about you, weird kid.</i>	<i>Чуєш, дивак, а у тебе що?</i>	Еквівалент
5.	<i>OK, so I'm a little bit freaked out.</i>	<i>Я, здається, трохи в штани напустив.</i>	Дисфемізація та компенсація
6.	<i>We could have died, you dick.</i>	<i>Ми могли загинути, придурок.</i>	Евфемізація
7.	<i>You're acting like a freak.</i>	<i>Ви як обдовбаний.</i>	Заміна частини мови та компенсація
8.	<i>She's such a chav.</i>	<i>Така гопота.</i>	Аналог
9.	<i>I'm not hanging around for that dickhead.</i>	<i>Я не буду чекати цього мудилу.</i>	Аналог
10.	<i>Cheap bastard.</i>	<i>Козел смердючий.</i>	Евфемізація та компенсація
11.	<i>How did you screw that up?</i>	<i>Як можна було тут напартачити?</i>	Аналог
12.	<i>We should be swap.</i>	<i>Ми повинні довіритися один</i>	Описовий переклад

		<i>одному.</i>	
13.	<i>Man, I'm coming out there, I'm gonna mash you up.</i>	<i>Чувак, я щас вийду і так тебе відгамселю.</i>	Аналог
14.	<i>What's that? Squeak up.</i>	<i>Що? Викладай.</i>	Аналог
15.	<i>Get a grip!</i>	<i>Візьми себе в руки!</i>	Цілісне перетворення
16.	<i>Whatever.</i>	<i>Пофігу.</i>	Еквівалент
17.	<i>So we have a deal?</i>	<i>Ну що, по руках?</i>	Аналог
18.	<i>I heard he was dealing krack.</i>	<i>Я чув він штовхав наркоту.</i>	Генералізація
19.	<i>I messed up one time.</i>	<i>Накосячив усього разочок.</i>	Аналог
20.	<i>The probation worker gone mental.</i>	<i>Наглядач з глузду з'їхав.</i>	Аналог
21.	<i>I'm sick of every single one of you judging me!</i>	<i>Я сита вами по горло!</i>	Аналог
22.	<i>There's no going back now, man .</i>	<i>Назад шляху немає, чувак.</i>	Аналог
23.	<i>And weird kid can turn invisible?</i>	<i>Дивак якось може стати невидимим.</i>	Еквівалент
24.	<i>That's bollocks. What are the chances?</i>	<i>Це маячня. Які шанси?</i>	Аналог

25.	<i>You've got to be shitting me?</i>	<i>Ти знущаєшся з мене?</i>	Евфемізація
26.	<i>It's on, bitch.</i>	<i>Ти потрапив. негідник.</i>	Евфемізація
27.	<i>I was just done for eating some pick'n'mix.</i>	<i>Я всього лише спер кілька маленьких цукерок.</i>	Описовий переклад
28.	<i>Is this a wind-up? Is this you?</i>	<i>Це розіграш? Твоїх рук справа?</i>	Аналог
29.	<i>Don't that tag mean you've got a curfew?</i>	<i>Знову відривалася в недозволений час?</i>	Модуляція
30.	<i>Don't try that reverse psychology A-level bullshit.</i>	<i>Тільки не треба випробовувати на мені все це психологічне лайно.</i>	Еквівалент
31.	<i>And stay out of my head, ok?</i>	<i>І забирайся з моєї голови, зрозуміла?</i>	Аналог та антонімічний переклад
32.	<i>You little tart.</i>	<i>Рут, маленька негідниця.</i>	Компенсація
33.	<i>Holy shit.</i>	<i>От лайно.</i>	Аналог та вилучення
34.	<i>I've got to do some restorative justice bollocks with her.</i>	<i>Я повинна перетерти з нею з цього приводу.</i>	Компенсація
35.	<i>I don't know why I bother.</i>	<i>Ви чому всі такі</i>	Цілісне

		<i>тупі?</i>	перетворення та компенсація
36.	<i>I heard he dumped ya.</i>	<i>Кажуть він тебе киданув.</i>	Компенсація
37.	<i>That sucks.</i>	<i>Це відстій.</i>	Аналог
38.	<i>Sounds like bullshit!</i>	<i>Звучить наче відстій!</i>	Буквальний переклад
39.	<i>You're a whiny little bitch.</i>	<i>Дивіться яка плакса.</i>	Евфемізація
40.	<i>That is rubbish.</i>	<i>Ось це відстій.</i>	Аналог
41.	<i>Is she hooking up with him?</i>	<i>Вона склеїла його.</i>	Компенсація та антонімічний переклад
42.	<i>Get lost!</i>	<i>Вали до біса!</i>	Дисфемізація
43.	<i>You've got the whole bald thing. You're well butch.</i>	<i>Ти і так лиса. Зеки тебе за свою приймуть.</i>	Компенсація
44.	<i>What the hell are you doing?</i>	<i>Якого біса ти робиш?</i>	Компенсація
45.	<i>Check that out. Bull's eye.</i>	<i>Заціни, прямо в яблучко.</i>	Аналог та компенсація
46.			
47.	<i>Oh, mate, that fucking</i>	<i>Це все цей шторм.</i>	Вилучення
48.	<i>storm.</i>		
49.	<i>She's nuts.</i>	<i>Вона божевільна.</i>	Аналог
50.	<i>Sack up, dude.</i>	<i>Збери яйця у кулак.</i>	Компенсація та

51.			вилучення
52.	<i>You're a mess.</i>	<i>Ти облажалася.</i>	Заміна частини мови
53.	<i>It's all so messed up.</i>	<i>Це все відстій.</i>	Аналог
54.	<i>Jog on!</i>	<i>Вали звідси!</i>	Цілісне перетворення
55.	<i>Stop dicking around!</i>	<i>Досить мені мізки пудрити!</i>	Евфемізація
56.	<i>I owe you one, man.</i>	<i>Я твій боржник, мужик.</i>	Аналог
57.	<i>I'm kicking your arse.</i>	<i>Я надеру тобі дуну.</i>	Аналог
58.	<i>The probation worker flipped out.</i>	<i>Наглядач звихнувся.</i>	Еквівалент
59.	<i>This shit is old news.</i>	<i>Ми вже проходили це лайно.</i>	Модуляція та аналог
60.			
61.	<i>Do you want a lift?</i>	<i>Тебе підкинути?</i>	Цілісне перетворення
62.	<i>Belt and braces.</i>	<i>Береженого бог береже.</i>	Аналог
63.	<i>Are you taking a piss?</i>	<i>Ти знущасишся?</i>	Евфемізація та цілісне перетворення
64.			
65.	<i>I split up with her.</i>	<i>Я розірвав з нею.</i>	Буквальний переклад
66.	<i>Don't even know if it is cheating?</i>	<i>Навіть не знаю чи це зрада?</i>	Зміна частини мови

67.	<i>I'll tell him to back off, yeah?</i>	<i>Скажу, щоб він відвалив від тебе, ага?</i>	Модуляція та компенсація
68.	<i>You used to have so much going for you. You threw it all away.</i>	<i>У тебе було стільки можливостей. А ти на все наплював.</i>	Дисфемізація
69.	<i>Get off me!</i>	<i>Відвали від мене!</i>	Буквальний переклад
70.	<i>Why do you give Simon so much grief?</i>	<i>Нащо ти ображаєш Саймона?</i>	Заміна частини мови
71.	<i>I'm just screwing around.</i>	<i>Я просто приколююсь.</i>	Модуляція
72.	<i>There's stuff going on with</i>	<i>Це знуцання.</i>	Вилучення та цілісне перетворення
73.	<i>him.</i>		
74.	<i>Just leave it, then.</i>	<i>Просто відчепись від нього.</i>	Аналог
75.	<i>You were sucking up to her all last week.</i>	<i>Ти тинявся з нею весь минулий тиждень.</i>	Евфемізація
76.	<i>It's Curtis and Alisha out there. It's down to us.</i>	<i>Кертіс і Аліша вже там. Вони і до нас доберуться.</i>	Модуляція
77.	<i>No-one else is gonna do shit.</i>	<i>Не можна зволікати.</i>	Евфемізація, компенсація, антонімічний переклад та цілісне

			перетворення
78.	You selfish bastard!	Ти, егоїстичний гівнюк!	Буквальний переклад
79.	You're the only person who gives me a slap.	Ти єдина людина, яка могла мені дати ляпаса, тримати мене в узді.	Аналог та додавання
80.	I was a horrible chav.	Я вела себе як бидло.	Цілісне перетворення
81.	You're such a loser.	Ти такий невдаха.	Буквальний переклад
82.	High five!	Дай п'ять!	Модуляція
83.	What's up, bro?	Як житуха,	Аналог,
84.		братуха?	компенсація та еквівалент
85.	Whoever it is, they're going to get a slap.	Заїхати б цьому комусь.	Аналог та компенсація
86.	A little recreational drug use.	На косячок, інший.	Цілісне перетворення
87.	It's an art therapy class. - Er, you mean they're mentals?	-Клас-арт терапії. - А, то є психи?	Еквівалент
88.	Well, for starters, you can paint over that piece of shit.	Для початку зафарбувати ось цю вбогість.	Евфемізація
89.	<i>You should see the looks on your faces.</i>	<i>Бачили б ви свої пики.</i>	Дисфемізація

90.	<i>Hey, guess what?</i>	<i>Гей секіть сюди.</i>	Цілісне перетворення та дисфемізація
91.	<i>Catch you later!</i>	<i>Досвідос!</i>	Цілісне перетворення
92.	<i>I'm no good at this serious girl stuff, and feelings and shit. I fancy you.</i>	<i>Я знаєш не мастак у всій цій фізні з почуттями, серйозними стосунками. Але ти мені подобаєшся.</i>	Аналог та компенсація
93.	<i>What a nerd!</i>	<i>Ось зануда!</i>	Аналог
94.	<i>I'm shitting my pants.</i>	<i>Я прям в штани наклав від страху.</i>	Компенсація
95.	<i>You're a weird little psycho.</i>	<i>Да ти на всю голову поранений.</i>	Цілісне перетворення та компенсація
96.	<i>But it's 5o'clock and I couldn't give a shit.</i>	<i>Але вже п'ята година і тому мені начхати.</i>	Евфемізація
97.	<i>Who cares about her brain.</i>	<i>Кого колишить мозок.</i>	Аналог
98.	<i>She was after us. She was engaged to Tony, the first probation worker.</i>	<i>Вона під нас копала. Тоні наш перший наглядач був її нареченим.</i>	Модуляція

99.	<i>I fucking hate you sometimes.</i>	<i>Як же я тебе іноді ненавиджу.</i>	Вилучення
100.	<i>Well, you failed, spectacularly, didn't you?</i>	<i>Ну так ти облажався з блиском і фанфарами.</i>	Еквівалент, описовий переклад та компенсація

Додаток Б

Таблиця аналізованих фонетичних елементів естуарного англійського діалекту (на матеріалі фільму «Bridget Jones's Diary» (2001))

№	Текст оригіналу	Текст перекладу	Метод перекладу
1.	<i>Maybe this time Mum had got it right.</i>	<i>Можє цього разу мама не прогадала.</i>	Модуляція, антонімічний переклад та компенсація без фонетичних девіацій
2.	<i>Right there. Right there. That was the moment.</i>	<i>Набридло! Тепер чи ніколи.</i>	Компенсація та цілісний перетворення без фонетичних девіацій
3.	<i>It all began on New Year's Day... in my thirty-second year of being single.</i>	<i>Ця історія почалася на Новий рік на тридцять другому році моєї самотності.</i>	Заміна частини мови без фонетичних девіацій
4.	<i>Once again, I found myself</i>	<i>Я знову лишилася</i>	Модуляція

	<i>on my own...</i>	<i>сама</i>	без фонетичних девіацій
5.	<i>Every year, she tries to fix me up... with some bushy-haired, middle-aged bore... and I feared this year would be no exception.</i>	<i>Щороку вона намагається звести мене з якимось занудою і цей день міг стати не виключенням.</i>	Вилучення
6.	<i>Very bad start to the year. Have been seduced by informality... of messaging medium into flirting with office scoundrel.</i>	<i>Поганий початок року. Обмінюючись повідомленнями, я почала фліртувати з Донжуаном офісу.</i>	Цілісне перетворення і компенсація без фонетичних девіацій
7.	<i>Appalled by management's blatantly size - is attitude... to skirt.</i>	<i>Мене вражають ваші висновки, щодо довжини спідниці.</i>	Вилучення та цілісне перетворення
8.	<i>Ah. Happy New Year, Mr. Fitzherbert.</i>	<i>З Новим Роком, містере Фіцгерберт.</i>	Відповідник без фонетичних девіацій
9.	<i>I was in London at a party last night...</i>	<i>Учора я розважалася в Лондоні.</i>	Модуляція без фонетичних девіацій
10.	<i>I suddenly realized that unless something changed soon...</i>	<i>Раптом я зрозуміла, якщо найближчим часом</i>	Еквівалент без фонетичних девіацій

		<i>нічого не зміниться.</i>	
11.	<i>I was going to live a life where my major relationship... was with a bottle of wine... and I'd finally die fat and alone...</i>	<i>Моїм супутником життя стане пляшка вина і я помру товстою і самотньою.</i>	Вилучення
12.	<i>Most of the time...I just want to staple things to her head.</i>	<i>Мені так і хочеться впустити їх щось на голову щось важке.</i>	Відповідник без фонетичних девіацій
13.	<i>Head of investment at Brightlings Bank...who spends most of her time... trapped in the lady's toilet, crying over fuck wit boyfriend.</i>	<i>Вона очолює відділ інвестицій у баку і більшу частину дня ридеє у туалеті через чергового ідіота</i>	Заміна частини мови без фонетичних девіацій
14.	<i>Unfortunately, he just happens to be my boss... Editor-in-Chief, Daniel Cleaver.</i>	<i>Нажаль, саме такі мій начальник головний редактор Деніел Клівер .</i>	Вилучення та цілісне перетворення
15.	<i>It all began on New Year's Day... in my thirty-second year of being single.</i>	<i>Ця історія почалася на Новий рік на тридцять другого році моєї самотності.</i>	Відповідник без фонетичних деформацій без фонетичних девіацій

16.	<i>...and going to my mother's annual turkey curry buffet.</i>	<i>...і я подалася до матері та її традиційної індички у соусі карі.</i>	Відповідник без фонетичних девіацій
-----	---	---	-------------------------------------

Додаток В

Таблиця аналізованих лексично-стилістичних елементів вульгаризму в кокні (на матеріалі фільму «The football factory» (2004))

№	Текст оригіналу	Текст перекладу	Метод перекладу
1.	<i>Are you trying to mug me off?</i>	<i>Ти жартуєш наді мною?</i>	Евфемізація
2.	<i>To have a bubble.</i> <i>To wind someone up.</i>	<i>Теревені.</i>	Цілісне перетворення
3.	<i>To Bell.</i>	<i>Звякнути.</i>	Стилістично забарвлений аналог та компенсація
4.	<i>Brief.</i>	<i>Корочка.</i>	Стилістично-забарвлений аналог та компенсація
5.	<i>their gaff.</i>	<i>Їх хама.</i>	Стилістично-забарвлений аналог
6.	<i>to watch the telly.</i>	<i>Дивитись ящик.</i>	Компенсація
7.	<i>Canister.</i>	<i>Макітра.</i>	Компенсація

8.	<i>To crack on.</i>	<i>Валяй далі.</i>	Модуляція
9.	<i>Dodgy.</i>	<i>Луна.</i>	Стилістично-забарвлений аналог
10.	<i>Fancy?</i>	<i>Ти в темі?</i>	Компенсація
11.	<i>Fuck about.</i>	<i>Гегекати.</i>	Стилістично-забарвлений аналог та компенсація
12.	<i>Fuck off.</i>	<i>Звали звідси.</i>	Стилістично-забарвлений аналог
13.	<i>Fuck this up.</i>	<i>Похерити щось.</i>	Модуляція
14.	<i>See you cunt! I will cut you first!</i>	<i>Чуєш хлопче тобі кінець!</i>	Евфемізації і цілісне перетворення
		<i>Давай, гівнюк і тобі не будуть заздрити.</i>	Компенсація і цілісне перетворення
15.	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Do you like my new style?</i> - <i>Nah</i> - <i>What a horrible cunt!</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Як тобі моя сорочка?</i> - <i>Фігня.</i> - <i>Ти просто не шариш у моді старий пердун!</i> 	Модуляція та евфемізація
16.	<i>Bird.</i>	<i>Пташечка.</i>	Стилістично-забарвлений аналог

		Киця.	Компенсація
17.	<i>Bloke.</i>	<i>Чувачелло.</i>	Стилістично-забарвлений аналог
18.	<i>Gavvers.</i>	<i>Полицяї.</i>	Стилістично-забарвлений аналог
19.	<i>Geezer.</i>	<i>Бухарь.</i>	Стилістично-забарвлений аналог
20.	<i>Lot.</i>	<i>Збіговисько.</i>	Стилістично-забарвлений аналог
21.	<i>Mate.</i>	<i>Друже.</i>	Стилістично-забарвлений аналог
22.	<i>Mug.</i>	<i>Дурко.</i>	Стилістично-забарвлений аналог
23.	<i>Nutter.</i>	<i>Пришеленкуватий.</i>	Стилістично-забарвлений аналог

24.	<i>Nutty skunk.</i>	<i>Пришеленкувате лярво.</i>	Компенсація
25.	<i>Pals.</i>	<i>Друзяки.</i>	Стилістично- забарвлений аналог
26.	<i>Poof.</i>	<i>Голубок, гомик.</i>	Стилістично- забарвлений аналог
27.	<i>Scum.</i>	<i>Дешево лярво.</i>	Компенсація
28.	<i>Son.</i>	<i>Друзе.</i>	Стилістично- забарвлений аналог і компенсація
29.	<i>Streak of piss.</i>	<i>Крисятня.</i>	Цілісне перетворення і компенсація
30.	<i>Come on sorry bollocks, you are more confused than Scooby Doo you poof?</i>	<i>Ну що, дівчатка, ви налякались сильніше, ніж Скубі – Ду?</i>	Компенсація та вилучення
		<i>Ну що гомики, ви вже надзюрили в штанці зі страху наче дівчатка?</i>	Компенсація
31.	<i>You fucking mugs!</i>	<i>Не вмієте битись!</i>	Евфемізація та компенсацією

		<i>Дурні, вам хана!</i>	Цілісне перетворення та компенсацію
32.	<p>- <i>What are you serving mate?</i> - <i>I got whites and browns, which ones do you want?</i></p>	<p>- <i>Що там в тебе?</i> - <i>Є біле і коричневе, котру братимеш?</i></p>	Зміна частини мови
		<p>- <i>Що маєш, друже?</i> - <i>Є сіль і гречка, щось цікавить?</i></p>	Компенсація та заміна частини мови
33.	<p><i>See you tomorrow at seven, I will bring my tools.</i></p>	<p><i>Добре, я візьму інструменти.</i></p>	Еквівалент
		<p><i>Побачимось о сьомій, я прихоплю зарядку.</i></p>	Компенсація
34.	<i>Battered.</i>	<i>Бухий.</i>	Стилістично-забарвлений аналог
35.	<i>Boozer.</i>	<i>Пивнуха.</i>	Стилістично-забарвлений аналог
36.	<i>Hoover.</i>	<i>Торчун.</i>	Стилістично-забарвлений аналог

37.	<i>Joint.</i>	<i>Косячок.</i>	Стилістично-забарвлений аналог
38.	<i>Lashed.</i>	<i>Синій.</i>	Зміна частини мови та компенсація
39.	<i>Mullered.</i>	<i>Назюзяний.</i>	Компенсація
40.	<i>Smashed out of my tree.</i>	<i>Вмазаний.</i>	Модуляція
41.	<i>I pinged that geezer so hard that his legs went like a baby giraffe.</i>	<i>Я засадив цьому любителю пивка, так що він ледь на ногах втримався.</i>	Описовий переклад
		<i>Я як прописав цьому бухому коло пабу, що той аж заскавчав, як цуценя.</i>	Стилістично-забарвлений аналог та компенсацію
42.	<i>I think I should take you outside and Open you up.</i>	<i>Треба вивести тебе звідси і як слід побити.</i>	Стилістично-нейтральний аналог і евфемізацію
		<i>Треба вивести тебе на вулицю і відгамселити.</i>	Стилістично-забарвлений аналог
43.	<i>A row.</i>	<i>Словесне мочилов.</i>	Компенсація
44.	<i>Bash people up.</i>	<i>Давати</i>	Компенсація

		<i>прочуханки.</i>	
45.	<i>To clump.</i>	<i>Прописати.</i>	Компенсація
46.	<i>To crack.</i>	<i>Дубасити.</i>	Компенсація
47.	<i>To ring.</i>	<i>Зарядити комусь.</i>	Компенсація
48.	<i>Kick the shit/fuck out of someone.</i>	<i>Вибити всю душу із тіла.</i>	Компенсація
49.	<i>I am fucking buzzing!</i>		Вилучення
		<i>Я роздраконений і готовий на все!</i>	Компенсація
50.	<i>I am freaked out.</i>	<i>У мене погане передчуття.</i>	Евфемізм
		<i>Щось мені стрьомно.</i>	Компенсація
51.	<i>Over the moon.</i>	<i>Бути на кіпіші.</i>	Компенсація
52.	<i>For a laugh.</i>	<i>По приколу.</i>	Стилістично-забарвлений аналог
53.			
54.	<i>Have a laugh.</i>	<i>Потухати.</i>	компенсація
55.	<i>Lemon.</i>	<i>Лютий.</i>	Аналог та зміна частини мови
56.	<i>You watch out for them Darkies!</i>	<i>І пам'ятайте з чорними потрібна</i>	Стилістично-нейтральний

		<i>пильність!</i>	аналог
--	--	-------------------	--------

АНОТАЦІЯ

На сучасному етапі розвитку соціолінгвістики вже ні у кого не виникає сумнівів у тому, що культура того чи іншого народу знаходить відображення в мові. Проте дослідження окремих аспектів проблеми взаємовідношення мови і культури залишається як і раніше актуальною. Великим культурологічним потенціалом володіє не тільки літературна мова, а й діалекти, вивчення яких розширює можливості перекладацьких досліджень.

Актуальність зумовлена зростанням зацікавленості до аналізу специфіки передачі соціолектної лексики в українському перекладі. Так, відповідно до сучасних досліджень особливостей перекладу соціолекту кокні, ми прийшли до висновку, що факт неодмінності непрямого перекладу соціолекту нижчих прошарків робітничого класу Лондона свідчить про наявність в кокні вагомому лакуноформуєного потенціалу, тому для перекладачів заповнення таких лакун та подолання повної або часткової непрозорості інформації соціолінгвістичного та культурологічного характеру пов'язане з набуттям більшого об'єму фонових знань про культуру та соціальне різноманіття того суспільства, мову/продукти мовлення якого вони перекладають. Це прискорить перехід перекладознавчої практики з лінгвістичної площини буквральності/довільності у лінгвокультурну площину засвоєння/освоєння.

Відповідно із збільшенням масштабів кіноіндустрії проблема правильного перекладу та дубляжу кінодискурсу із елементами заниженої лексики набуває все більшої актуальності, оскільки більшість студій дубляжу нехтують стилістичними особливостями діалектів, що призводить до прагматичної втрати оригіналу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами.

Магістерська робота пов'язана із проблематикою наукової теми кафедри германської філології та перекладознавства «Проблеми лексико-граматичної семантики, прагматики та стилістики в когнітивно-дискурсивній парадигмі».

Об'єктом дослідження є британські соціально-територіальні діалекти та різні види сленгу.

Предметом дослідження є особливості відтворення діалектизмів та сленгізмів в українському перекладі.

Мета магістерської роботи полягає у виявленні регіональних особливостей при перекладі британських діалектів та сленгу (на матеріалі кінодискурсу).

Завдання дослідження наступні:

- охарактеризувати два суміжні поняття «діалект» та «сленг» та з'ясувати їх відмінності;
- виявити зв'язок між нормативною мовою та діалектами;
- класифікувати діалекти англійської мови;
- розглянути сленг в системі соціальних діалектів;
- деталізувати труднощі перекладу діалектних та сленгових одиниць;
- здійснити перекладацький аналіз англійського серіалу «Покидьки» (2009) на предмет використання сленгізмів та з'ясувати наявні методи передачі британського молодіжного сленгу в українському перекладі;
- проаналізувати англійський фільм «Щоденник Бріджит Джонс» (2001) на наявність фонетичних елементів естуарного англійського діалекту та існуючий переклад в українському дубляжі;
- відстежити особливості хуліганських вульгаризмів в діалекті кокні у британському фільмі «Фанати» (2004) в існуючому українському дубляжі;
- надати власний варіант перекладу проаналізованих діалектних і сленгових лексичних одиниць у вищезазначеному кінодискурсі.

Матеріалом дослідження є кінодискурс, а саме британські фільми «Щоденник Бріджит Джонс» (2001) та «Фанати» (2004) і їх український дубляж здійснений студією «Постмодерн Постпродакшн», серіал «Покидьки» (2009) та його дубляж здійснений приватною студією «UA Team».

Методи дослідження. Опрацьовуючи теоретичну частину матеріалу був застосований аналіз та синтез для виділення і внесення особистих висновків у

досліджуваних наукових працях; для виявлення соціолектів – метод суцільної вибірки та контекстуально-інтерпретаційного аналізу; для з'ясування способів перекладу соціолектів – зіставний та перекладознавчий аналіз тексту оригіналу і перекладу, а саме способи передавання сленгізмів у дубляжі та застосування трансформацій в процесі відтворення британських соціально-територіальних діалектів українською мовою.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в магістерській роботі:

- вперше проводиться комплексний аналіз британських соціолектів на матеріалі таких британських фільмів, як: «Щоденник Бріджит Джонс» (2001), «Фанати» (2004) та британського серіалу «Покидьки» (2009);
- вперше проводиться комплексний аналіз передачі соціолектів українською мовою у дубляжі вищезазначених фільмів та серіалу.

Теоретичне значення роботи полягає в розширенні існуючих понять британських соціально-територіальних діалектів та сленгів. Поглиблений теоретичний аналіз британських соціально-територіальних діалектів та сленгів на основі англomовного кінодискурсу робить внесок у подальше вивчення британських соціолектів у навчальних курсах із стилістики, соціолінгвістики й інтерпретації тексту.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів у викладанні спецкурсів із практики перекладу, інтерпретацій кіно й літературознавства, а також при написанні курсових і дипломних робіт.

Апробація роботи була виконана 7 квітня 2020 року та обговорена на 8 щорічній Міжнародній студентській Інтернет-конференції «Мова у міждисциплінарному контексті безперервної освіти» на кафедрі англійської мови факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка та надрукована у примірнику вищезазначеної конференції, де були опубліковані основні положення дослідження на тему: «Територіальна класифікація британських соціальних діалектів», Кам'янець-Подільський, 2020. С.53–58.

Структура роботи. Мета та завдання дослідження зумовили структуру магістерської роботи, яка складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного з розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, 5 рисунків, 6 таблиць та додатків. Основний зміст дослідження викладено на 100 с. Повний обсяг – 134 с.

У роботі було проаналізовано 100 елементів молодіжного британського сленгу у серіалі «Покидьки» (2009), 25 одиниць фонетичних девіацій естуарного діалекту у фільмі «Щоденник Бріджит Джонс» (2001), 56 лексико-стилістичних одиниць вульгаризму хуліганів у діалекті кокні в кінострічці «Фанати» (2004) та наявні прийоми передачі неформальної лексики в українському дубляжі вищевказаних фільмів та серіалу.

Проведене дослідження дозволяє нам зробити наступні висновки:

Діалект – місцевий різновид загальнонародної мови, на якому розмовляє частина нації, пов'язана територіальною спільністю. Місцеві діалекти мають свою граматичну будову, близьку до граматичної будови загальнонародної мови, основний словниковий склад, а також деякі фонетичні особливості.

Поняття «**сленг**» в сучасній лінгвістиці неоднозначне і досить складне для визначення. Розглянувши деякі з численних наукових визначень терміну нам вдалося узагальнити їх основні ідеї та об'єднати: сленг – це історично сформований нестандартний, розмовний, нелітературний, стилістично маркований, недовговічний, рухливий і експресивно забарвлений шар лексики, а також форма розмовної (здебільшого усна) мови, що володіє яскраво вираженою емоційно-оцінним забарвленням, гумором, образністю та мовною грою.

Було встановлено, що діалект та сленг відносяться до нелітературної мови, а відрізняються вони сферою застосування, де діалектом користуються люди окремої географічної місцевості, а сленгом – окремі кола соціальних груп людей.

Ми визначили, що процес створення нормативної мови – це комплексний процес, на який впливають екстралінгвістичні чинники, а основою стали

діалекти. Ми змогли виділити три основні ознаки діалекту: **усна форма; соціально-територіальна обмеженість та унікальність.**

Як основний метод класифікації ми вважаємо найбільш актуальним є територіальний розподіл відповідно до досліджень А. Елліса: **північні діалекти, діалекти Мідленду, східні діалекти, західні діалекти та південні діалекти.**

Ми виділили під час дослідження сленги в системі соціальних діалектів та визначили, що вони займають особливе місце у вищезазначеній системі, оскільки бувають **спеціальними та загальними**, де останні набувають світового поширення. На це також впливають технології, які поєднують увесь англомовний світ в єдиний організм.

Ми виявили, що діалектизми передавати у цільову мову найскладніше, оскільки сленгізми мають загальний характер і у більшості країн мають відповідники, а діалектизми різняться від літературної мови низкою фонетичних та граматичних особливостей, які відтворити інколи майже неможливо.

Аналізуючи прийоми перекладу молодіжного сленгу, що використовували перекладачі студії дубляжу «UA Team» в британському серіалі «Покидьки» (2009) було виявлено, застосування аналогів у **29** випадках (24.7%); компенсації у **20** випадках (17.09%); цілісні перетворення у **12** випадках (10.25%); еквіваленти у **11** випадках (9.4%); евфемізації у **11** випадках (9.4%); модуляції у **7** випадках (5.9%); дисфемізації у **6** випадках (5.12%); буквальный переклад у **5** випадках (4.2%); заміна частини мови та вилучення у **4** випадках (по 3.4%); антонімічний та описовий переклад у **3** випадках (по 2.5%); генералізація та додавання по **1** випадку (по 0.8%).

Досліджуючи український переклад фонетичних елементів естуарного діалекту англійської мови у дубляжі студії «Постмодерн Постпродакшн» британського фільму «Щоденник Бріджит Джонс» (2001) були виявлені наступні методи перекладу: вилучення, цілісне перетворення, стилістично-нейтральний відповідник у **5** випадках кожний (по 19.2%); модуляція у **4**

випадках (15.3%); компенсація та заміна частини мови по **3** випадки (по 11.5%) та антонімічний переклад в **1** випадку (3.8%).

Перекладач студії дубляжу «Постмодерн Постпродакшн» у кінострічці «Фанати» (2004), застосовував евфемізацію у **17** випадках (34%); стилістично-нейтральний аналог у **15** випадках (30%); компенсацію, еквівалент, описовий переклад та заміну частини мови по **1** випадку (по 2%); цілісне перетворення у **2** випадках (4%); та вилучення у **12** випадках (24%).

Аналізуючи кінодискурс, ми намагались надавати свої варіанти перекладу тих лексично-стилістичних та фонетичних елементів де на нашу думку прагматичний ефект оригіналу був втрачений. Відповідно найефективнішими методами передачі неформальної розмовної лексики з англійської на українську мову у виконаному нами перекладі, відповідно до аналізованого вищевказаного кінодискурсу, виявились підбір аналога у **25** випадках (43.1%) та компенсація у **19** випадках (32.7%) у серіалі «Покидьки» (2009); компенсація у **16** випадках (61.5%) у фільмі «Щоденник Бріджит Джонс» (2001); компенсація у **34** випадках (47.8%) та стилістично-забарвлений аналог у **26** випадках (36.6%) у кінострічці «Фанати» (2004).

Вищезазначена статистика показує відсутність універсальної моделі перекладу. У кожному конкретному випадку перед перекладачем стоїть не завдання вибору з декількох готових варіантів дій, а необхідність творчого підходу і пошуку оптимального виходу з даної мовної ситуації з найменшими втратами в плані збереження стилістики та змісту оригіналу.

Під час дослідження було виявлено, що студія дубляжу «Постмодерн Постпродакшн» у переважній більшості не передавала та не компенсувала ні фонетичні аспекти естуарного діалекту, ні лексично-стилістичні елементи вульгаризму хуліганів у діалекті кокні. Натомість переклад приватної студії «UA Team» молодіжного сленгу був на наш погляд вдалим та зберігав прагматичний ефект оригіналу.

Опираючись на результати дослідження, ми вважаємо, що професійні перекладачі сучасних студій дубляжу не здатні у більшості випадків зберегти

регіональні особливості британських діалектів у перекладі на українську мову. Причиною, на нашу думку може буде подання оригінального тексту, де не зазначені жодні стилістично-фонетичні девіації. Що ж стосується сленгізмів, то приватна студія «UA Team» їх переклала вдало, в той час, як державна студія «Постмодерн Постпродакшн» дотримувалась стратегії нейтрального перекладу де причиною суцільної цензури і втрати при перекладі стилістично забарвленої лексики, ми вважаємо так зване пост-радянське «табу на лайку», через що вся стилістично-маркована лексика перекладається літературною мовою.

Отже, на нашу думку було б доречно створити професію особливого перекладача чи консультанта, який би оцінював та відтворював будь які суттєві діалектизми чи сленгізми в українському дубляжі для цільової аудиторії, так аби прагматичний ефект оригіналу не був втрачений. Адже українська мова також багата на діалекти та говірки, і компенсувати британські девіації при необхідній підготовці спеціаліста буде можливо без суттєвих втрат.

Таким чином, мета і завдання нашої роботи виконані, положення доведені. Тема дослідження залишається не вичерпаною. Перспективним видається продовжити дослідження у цій сфері на іншому матеріалі, особливо з огляду на те, що з кожним роком кількість кінострічок, що виходять, збільшується, а отже збільшується і зацікавленість до перегляду, тому все більше студій озвучування зацікавлені в перекладі нових кінопродуктів з англійської на українську мову.

SUMMARY

Mohylnytskyi V.V. British dialects and slang regional aspects in translation (based on film discourse)

At the present stage of sociolinguistic development, no one has any doubt that the culture of a nation is reflected in the language. However, the study of certain aspects of the relationship between language and culture remains relevant. Not only literary language has great culturological potential, but also dialects, the study of which expands the possibilities of translation research.

The relevance is conditioned by the growing interest in the analysis of the sociolect's vocabulary transfer specifics in the Ukrainian translation. Thus, according to modern research on the Cockney sociolect translation peculiarities, we have concluded that the fact of indirect lower strata of the working class in London sociolect translation indicates the presence of significant lacuna-forming potential, therefore, for translators, filling such lacunae and overcoming complete or partial sociolinguistic and culturological information opacity is associated with the acquisition of a greater background knowledge about the culture and social diversity of the society whose language / speech they translate.

As the film industry grows, the problem of correct film translation and dubbing with elements of understated vocabulary is becoming increasingly important, as most dubbing studios neglect the dialect's stylistic features, which is leading to the pragmatic loss of the original.

Connection of the research with scientific programs, plans, topics.

The topic of the thesis is connected to scientific topic of the Department of Germanic Languages and Translation Studies «Problems of lexical and grammatical semantics, pragmatics, and stylistics in cognitive and discourse paradigm».

The object of research is British socio-territorial dialects and various types of slang.

The subject of the research is the peculiarities of the dialectisms and slangisms reproduction in the Ukrainian translation.

The aim of the research is to identify the British dialects and slang regional aspects in the translation (based on film discourse).

The objectives of the research are:

- to characterize two related concepts «dialect» and «slang» and find out their differences;
- to identify the connection between the literary language and dialects;
- to classify English dialects;
- to consider slang in the dialect's social system;
- to describe the difficulties of dialect and slang units translation;
- to carry out a translation analysis of the English-language TV series «Misfits» (2009) and to find out the existing methods of reproducing British youth slang in Ukrainian translation;
- to analyze the English-language film «Bridget Jones's Diary» (2001) for the presence of the Estuary English phonetic elements in Ukrainian dubbing;
- to identify the peculiarities of hooligan vulgarisms in the Cockney dialect in the British film «The football factory» (2004) in the existing Ukrainian dubbing;
- provide our own version of the analyzed dialectal and slang lexical units translation in the above-mentioned film discourse.

The material of the research is film discourse, namely the British films «Bridget Jones's Diary» (2001) and «The football factory» (2004) and their Ukrainian dubbing by «Postmodern Postproduction», the TV series «Misfits» (2009) and its dubbing by a private studio «UA Team».

The research methods. Working on the theoretical part of the material, analysis and synthesis were used to highlight and draw personal conclusions in the studied scientific works; to identify sociolects – method of continuous sampling and contextual-interpretive analysis; to clarify the ways of translating sociolects – comparative and translation analysis of the original text and translation, namely the slang reproducing ways in dubbing and transformation's usage of British socio-territorial dialects in the Ukrainian language.

The scientific novelty of the research lies in:

- a comprehensive British sociolects analysis on the basis of such British films as: «Bridget Jones's Diary» (2001), «The football factory» (2004) and the British TV series «Misfits» (2009) for the first time;
- a comprehensive analysis of the sociolects reproduction in the Ukrainian language in the dubbing of the above-mentioned films and TV series for the first time.

The theoretical significance of the research lies in the fact that the existing concepts of British socio-territorial dialects and slang were expanded. In-depth theoretical British dialects and slang analysis based on English-language film discourse contributes to the further British sociolect studies in the courses of stylistics, sociolinguistics and text interpretation.

The practical significance of the research lies in the possibility of using its results in teaching the courses of theory and practice of translation, film and literary interpretation studies, as well as in writing term papers and dissertations.

The approbation of the work was performed on April 7, 2020 and discussed at the 8th annual International Student Internet Conference «Language in the interdisciplinary context of continuing education» at the English Language Department, Faculty of Foreign Philology, Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University and printed in a textbook where the main provisions of the study were published on the topic: «British social dialects territorial classification», Kamianets-Podilskyi, 2020. P.53–58.

The structure of the study. The purpose and objectives of the study determined the structure of the master's thesis, which consists of an introduction, two chapters, conclusions, a list of references, 5 figures, 6 tables and appendices. The main content of the study is stated on 100 pages. The total volume is 134 pages.

In the research 100 elements of British youth slang in the TV series «Misfits» (2009), 25 units of the Estuary English phonetic elements in the film «Bridget Jones's Diary» (2001), 56 lexical and stylistic units of hooligan vulgarisms in the Cockney dialect in the film «The football factory» (2004) and the existing informal vocabulary

reproduction methods in the Ukrainian dubbing of the above-mentioned films and TV series were analyzed.

In our research, we came to the next conclusions:

A dialect is a local form of the vernacular spoken by a part of the nation bound by a territorial community. Local dialects have their own grammatical structure, close to the grammatical structure of the vernacular one, the basic vocabulary, as well as some phonetic features.

The concept of «**slang**» in modern linguistics is ambiguous and quite difficult to define. Having considered some of the many scientific definitions of the term, we were able to summarize their main ideas: slang is a historically formed non-standard, colloquial, non-literary, stylistically marked, short-lived and expressively colored layer of vocabulary, as well as a form of colloquial (mostly oral) language with a pronounced emotional and evaluative color, humor, imagery and language game.

It was found that dialect and slang belong to non-literary language, and they differ in scope, where the dialect is used by people of a particular geographical area, and slang – by certain social groups.

We have determined that the process of creating a literary language is a complex process influenced by extralinguistic factors, and dialects have become the basis. We were able to identify three main features of the dialect: **oral form; socio-territorial limitations** and **uniqueness**.

As the main method of classification, we consider the most relevant is the territorial one according to the research of A. Ellis: **northern dialects, central dialects, eastern dialects, western dialects** and **southern dialects**.

We have identified slang in the system of social dialects and determined that they occupy a special place in the above system, as they can be **special** and **general**, where the latter are becoming widespread. It is also influenced by technologies that combine the whole English-speaking world into a single organism.

We have found that dialectisms are the most difficult to translate into the target language, because slangisms have a general character and in most countries have

equivalents, and dialectisms differ from the literary language in a number of phonetic and grammatical features that are sometimes almost impossible to reproduce.

Analyzing the youth slang translating methods used by the translators of the dubbing studio «UA Team» in the British TV series «Misfits» (2009), it was found that the analog in **29** cases (24.7%); compensation in **20** cases (17.09%); full rearrangement of the text segment in **12** cases (10.25%); equivalent in **11** cases (9.4%); euphemism in **11** cases (9.4%); modulation in **7** cases (5.9%); dysfemization in **6** cases (5.12%); literal translation in **5** cases (4.2%); replacement of the part of the speech and omission in **4** cases (3.4% each); antonymous and descriptive translation in **3** cases (2.5% each); generalization and addition in **1** case (0.8% each) were used.

Exploring the Ukrainian translation of the Estuary English phonetic elements in the dubbing of the studio «Postmodern Postproduction» in the British film «Bridget Jones's Diary» (2001) were revealed the following translation methods: omission, full rearrangement of the text segment, stylistically neutral equivalent in **5** cases each (19.2%); modulation in **4** cases (15.3%); compensation and replacement of the part of speech in **3** cases (11.5% each) and antonymous translation in **1** case (3.8%).

The translator of the dubbing studio «Postmodern Postproduction» in the film «The football factory» (2004), used euphemism in **17** cases (34%); stylistically neutral analog in **15** cases (30%); compensation, equivalent, descriptive translation and replacement of the part of speech in **1** case (2%); full rearrangement of the text segment in **2** cases (4%); and omission in **12** cases (24%).

Analyzing the film discourse, we tried to provide our own translation of those lexical, stylistic and phonetic elements where, in our opinion, the pragmatic effect of the original was lost. Accordingly, the most effective methods of informal vocabulary reproducing from English to Ukrainian in our translation, according to the analyzed film discourse, were the usage of analog in **25** cases (43.1%) and compensation in **19** cases (32.7%) in the TV series «Misfits» (2009) ; compensation in **16** cases (61.5%) in the film «Bridget Jones's Diary» (2001); compensation in **34** cases (47.8%) and

stylistically colored analog in **26** cases (36.6%) in the film «The football factory» (2004).

The above statistics show the absence of a universal translation model. In each case, the translator is not faced with the task of choosing from several ready-made options, but the need for creativity and finding the best way out of this language situation with the least loss in terms of preserving the style and content of the original.

During the research was found that in the vast majority «Postmodern Postproduction» dubbing studio did not reproduce or compensate neither the phonetic aspects of the Estuary English nor the lexical and stylistic elements of hooligan vulgarisms in the Cockney dialect. Instead, the youth slang translation of the private studio «UA Team» was, in our opinion, successful and retained the pragmatic effect of the original.

Based on the results, we believe that professional translators of modern dubbing studios are not able in most cases to reproduce the regional features of British dialects into the Ukrainian language.

Therefore, in our opinion, it would be appropriate to create a profession of a special translator or consultant who would evaluate and reproduce any significant dialectisms or slangisms in Ukrainian dubbing for the target audience, so that the pragmatic effect of the original would not be lost.

Thus, the purpose and tasks of our work are fulfilled, the provisions are proved. The topic of the study remains inexhaustible. It would be prospective to continue research in this area on other material, especially when every year the number of films released increases, and hence the interest in watching, so that more and more dubbing studios are interested in translating new films from English into the Ukrainian language.